

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3567

[Total No. of Pages : 4

[5064]-101
M.Com. (Semester - I)
MANAGEMENT ACCOUNTING
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Define and distinguish between 'Management Accounting' and 'Financial Accounting'.

OR

What do you mean by Ratio Analysis. How is it useful in interpretation of Financial Statements? State the limitations of such analysis.

Q2) The following are the Balance Sheets of MID-TERM Limited, Pune, prepared as on 31st March 2010 and 31st March 2011 :

LIABILITIES	31-03-2010	31-03-2011	ASSETS	31-03-2010	31-03-2011
Share Capital	10,00,000	11,00,000	Land & Building	8,00,000	9,20,000
General Reserve	1,00,000	1,50,000	Plant & Machinery	4,50,000	6,26,000
Profit and Loss A/c	1,20,000	1,50,000	Furniture	1,00,000	1,20,000
Bank loan	1,80,000	3,80,000	Investments	1,79,000	1,50,000
16% Debentures	2,00,000	1,00,000	Sundry Debtors	1,45,000	1,81,000
Sundry Creditors	40,000	55,000	Stock	67,000	76,000
Bills Payables	84,000	40,000	Cash	24,000	42,000
Proposed Dividend	50,000	90,000	Discount on issue	30,000	
Provision for Taxation	56,000	65,000	of Shares		
			Preliminary expenses	35,000	15,000
	<u>18,30,000</u>	<u>21,30,000</u>		<u>18,30,000</u>	<u>21,30,000</u>
	=====	=====		=====	=====

P.T.O.

You are required to prepare Fund Flow Statement after considering the following information.

- a) Plant and Machinery and Furniture are depreciated by 10% whereas the Land and Building was depreciated by 5%. The depreciation is charged on the opening balance.
- b) The 16% Debentures were redeemed by purchasing in the open market at 94.
- c) During the year Rs. 45,000 are paid by way of taxes.
- d) The furniture of Rs. 80,000/- was purchased during the year and some of the old furniture was sold at 40% loss.
- e) A new building was constructed for canteen.
- f) Shares are issued as a part payment of the new machinery purchased during the year. The balance payment of the machinery was made in cash.

Q3) From the following information relating to Superwise Limited, Pune, you are required to prepare its summarized Balance Sheet with as much details as possible :

• Current Ratio	2.5
• Acid Test Ratio	1.5
• Gross profit to Sales	0.2
• Net Working Capital to Net Worth	0.3
• Sales to Fixed Assets	2.0
• Sales to Net Worth	1.5
• Sales to Debtors	6.0
• Reserves to Capital	1.0
• Net Worth to Long term Loan	20.0
• Stock Turnover ratio	6.0
• Paid up Share Capital	Rs. 10.00.000

OR

Explain the meaning, objectives and structure of Responsibility Accounting as a divisional performance measurement.

Q4) Mr. Capital has furnished you the following estimated information for the next financial year during which he has intended to produce 6,000 units per week :

- Sales price is Rs. 60/- which is at 50% above the cost and the cost consists of raw material, labour cost and overheads in the ratio of 4:3:1
- 40% of the overheads consists of depreciation on fixed assets. The remaining overheads are paid with 20 days time lag.
- The stock of raw material must be equal to the 20 days requirement and the finished goods must be equal to the half of the sales of the next month.
- The Work in Progress will remain in stock for two weeks for which labour cost and overheads should be considered at 40% and 60% completion stage respectively.
- 10% of the Purchases are made by advance payment of 20 days while the remaining with one month credit.
- 20% of the sales are made on cash basis while the remaining are made with forty five days credit period.
- 60% of the wages are payable to the skilled workmen on monthly basis while the remaining wages are payable to the unskilled workmen on weekly basis.
- Add 10% of your computation for contingency.

You are required to prepare a statement showing the estimated amount of working capital assuming one month consists of four weeks.

OR

A) PUC limited has sold 5,000 units at Rs. 200 per unit during the year ended on 31st March 2011. The variable cost is 60% of the sales price and the fixed cost during the last year was Rs. 40 per unit. Currently the Company allows one month credit period to its customers which the company wants change. The following two proposals are under consideration:

Particulars	Existing	Plans A	Plan B
Credit period	1 month	2 months	3 months
Increase in sales	---	15%	30%
Bad debts	1%	3%	5%

It is likely that fixed cost will increase by 20% when the sales will increase by 25% of the current sales level. The Company expects 20% returns on its investments.

Which of the proposed credit policies is the best for the Company.

B) What is 'inventory Management'? Explain its importance in the success of a large scale industrial unit.

Q5) Write notes on any two of the following :

- a) Scope and objectives of Management Accounting
- b) Importance and limitations of Cash Flow Analysis
- c) Liquidity and Long term Solvency Ratios

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3568

[Total No. of Pages : 4

[5064]-102

M.Com. (Semester - I)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Strategic Management'. Describe nature and scope of Strategic Management. **[20]**

OR

- a) Explain the Company's Goals and Mission with examples. **[10]**
- b) State the Characteristics of Strategic Management. **[10]**

Q2) What is Internal Environmental Analysis? Explain in details main steps in the Process of Internal Environmental Analysis. **[20]**

OR

- a) Explain the selection of suitable corporate strategy. **[10]**
- b) Explain the social responsibility towards different stakeholders. **[10]**

Q3) What do you mean by Strategic Implementation ? Explain the key issues in Strategic Implementation. **[20]**

OR

Write notes :

- a) Strategic Options at Corporate Level. **[10]**
- b) Strategic issues in joint venture decision. **[10]**

P.T.O.

Q4) What is Strategic Evaluation? Explain the quantitative and qualitative criteria used in the process of Strategic Evaluation. **[20]**

OR

- a) Explain the objectives of Financial Strategy. **[10]**
- b) Explain the Major Issues in Logistics Strategy. **[10]**

Q5) Write short notes (Any Four) : **[20]**

- a) Strategic Alliance
- b) SWOT Analysis
- c) Strategic Planning
- d) Manpower Planning
- e) Research and Development Strategy
- f) Business Process Re-engineering.

Total No. of Questions : 5]

P3568

[5064]-102

M.Com. (Semester - I)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या करा. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) कंपनीचे 'ध्येय' व 'जिवित कार्य' उदाहरणासह स्पष्ट करा. [10]
ब) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये सांगा. [10]

प्रश्न 2) 'अंतर्गत पर्यावरण विश्लेषण' म्हणजे काय? अंतर्गत पर्यावरण विश्लेषण प्रक्रियेतील पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) योग्य कार्पोरेट धोरण निवड स्पष्ट करा. [10]
ब) कंपनीची विविध हितसंबंधीतांप्रती असणारी जबाबदारी स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 3) 'व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणी' म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणीतील प्रमुख बीबीचे स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) कंपनी पातळीवरील व्यूहरचनात्मक पर्याय. [10]
ब) संयुक्त उपक्रम निर्णयातील व्यूहरचनात्मक बाबी. [10]

प्रश्न 4) 'व्यूहरचनात्मक मूल्यमापन' म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक मूल्यमापन प्रक्रियेत उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या संख्यात्मक व गुणात्मक निकषांचे स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

अ) वित्तीय व्यूहरचनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [10]

ब) व्यूहशास्त्रीय व्यूहरचनेतील प्रमुख बाबीं स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

अ) व्यूहरचनात्मक गटबंधन

ब) स्वाॅट विश्लेषण

क) व्यूहरचनात्मक नियोजन

ड) मनुष्यबळ नियोजन

इ) संशोधन आणि विकास व्यूहरचना

फ) व्यवसाय प्रक्रियात्मक पुनर्अभियांत्रिकी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3569

[Total No. of Pages : 6

[5064]-103

M.Com.(Part - I) (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING

Advanced Accounting & Taxation

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory and carry equal marks.
- 2) Give working notes whenever necessary.
- 3) Use of simple calculator is allowed.

Q1) Give the meaning of the term leasing? Explain advantages and disadvantages of leasing. [20]

OR

Write notes (any two) :

- a) Accounting Environment
- b) Role of accounting theory
- c) Generally accepted accounting principles
- d) Selection of accounting principles

Q2) The following are the summarized Balance Sheets of X Ltd, Y Ltd and Z Ltd. as on 31st March 2016. [20]

Balance Sheets

Liabilities	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.	Assets	X Ltd Rs.	Y Ltd Rs.	Z Ltd Rs.
Share Capital: Equity Shares of Rs. 100 each fully paid	5,00,000	4,00,000	1,50,000	Goodwill	30,000	-	-
Profit & Loss A/c	1,20,000	1,00,000	52,000	Fixed Assets	2,00,000	3,00,000	1,80,000
Creditors	20,000	25,000	8,000	Investments: acquired on 1 st April 2015			
				3,000 Equity Shares in Y Ltd.	3,50,000	-	-
				1,200 Equity shares in Z Ltd.	-	1,40,000	-
				Stock in Trade	50,000	40,000	20,000
				Debtors & Cash at Bank	10,000	45,000	10,000
	6,40,000	5,25,000	2,10,000		6,40,000	5,25,000	2,10,000

P.T.O.

Further Information

1. On 1st April 2015, Credit balances in Profit and Loss Account before taking into account proposed dividend were :

X Ltd.	Rs. 80,000
Y Ltd.	Rs. 48,000
Z Ltd.	Rs. 3,000

2. 10% dividend was distributed by X Ltd. for the year 2014-2015 on 30th June 2015.

3. Proposed dividend for 2015-16 to be paid wholly from the profits for that year are :

X Ltd.	10%
Y Ltd.	5%
Z Ltd.	10%

Prepare a consolidated Balance Sheet as on 31st March 2016.

- Q3) Hard Luck Ltd. went into voluntary liquidation on 31st March 2016. The following are extracted from its books on that date- [20]

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Capital 50,000 Equity shares of Rs. 10 each	5,00,000	Buildings	1,50,000
Debentures (Secured by a floating charge)	2,00,000	Plant & Machinery	2,10,000
Bank over draft	30,000	Stock-in-trade	95,000
Creditors	40,000	Book Debts 75,000 Less-Provision <u>10,000</u>	65,000
		Calls in arrears	1,00,000
		Cash in hand	10,000
		Profit & Loss A/c	1,40,000
	<u>7,70,000</u>		<u>7,70,000</u>

Plant & Machinery and Building are valued at Rs. 1,50,000 and Rs. 1,20,000 respectively. On realization, losses of Rs. 15,000 are expected on stock. Book debts will realize Rs. 70,000. Calls in Arrears are expected to realize 90%. Bank overdraft is secured against Buildings. Preferential creditors for taxes and wages are Rs. 6,000 and Miscellaneous expenses outstanding Rs. 2,000.

Prepare a statement of Affairs of the company.

Q4) The following is the Balance Sheet of Star Co. Ltd. as at 31st March 2016. [20]

Balance Sheet

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital (10,000 shares of Rs. 10 each)	1,00,000	Land & Building	79,000
Workmens Savings	45,000	Plant & Machinery	65,000
Profit & Loss Account	16,000	4% Govt. Securities (Face Value Rs. 10,000)	9,500
Sundry Creditors	49,000	Debtors	44,500
General Reserve	20,000	Bank	26,000
		Preliminary Expenses	6,000
	<u>2,30,000</u>		<u>2,30,000</u>

The Plant and Machinery is worth Rs. 60,000 and Land & Building have been valued at Rs. 1,20,000, Rs. 4,000 are bad debts. The profit of the company before providing for taxation are :

2014-Rs. 40,000, 2015-Rs. 45,000, 2016-Rs. 53,000

Provision for taxation may be taken at 50 percent of the profit. Similar companies show a profit earning capacity of 10% on market value of their shares.

Calculate :

- 1) Valuation of Goodwill as per super profit method.
- 2) Valuation of Shares as per Net Asset Value Method.

OR

The Balance Sheet of A Manufacturing Co. Ltd discloses the following financial position as on 31st March 2016.

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Paid up Capital (30,000 Shares of Rs. 10 each fully paid)	3,00,000	Goodwill at cost	30,000
Capital Reserve	60,000	Land and building	1,75,000
Sundry Creditors	71,000	Plant & Machinery	90,000
Provision for Taxation	55,000	Stock at cost	1,15,000
Profit & Loss Account	26,000	Book debts 98,000 Less : R.D.D. 3,000	95,000
	5,12,000	Cash at Bank	7,000
			5,12,000

- a) Rate of income tax may be taken at 50%.
- b) Adequate provision has been made for Income Tax and Depreciation.
- c) The average rate of dividend declared by the company for the past five years was 15%.
- d) The reasonable return on capital invested in the class of business done by the company-12%.

You are asked to value the Goodwill as per Super Profit Method of A Manufacturing Ltd. on the basis of three years purchase.

Q5) The following is the trial balance of the head office and the New York Branch of a concern as on 31st March 2016. [20]

Particulars	Head Office		Branch	
	Debit Rs.	Credit Rs.	Debit \$	Credit \$
Capital Account	-	5,00,000	-	-
Land & Building	1,00,000	-	-	-
Goodwill at cost	50,000	-	-	-
Plant & Machinery	8,00,000	-	1,20,000	-
Furniture & Fitting	30,000	-	8,000	-
Stock 31 st March 2015	3,40,000	-	56,000	-
Purchases	16,54,000	-	2,40,000	-
Goods from Head office	-	-	80,000	-
Goods to New York Branch	-	3,94,000	-	-
Wages	42,000	-	2,000	-
Carriage inward	6,000	-	1,000	-
Sales	-	22,54,000	-	4,16,000
Salaries	54,000	-	6,000	-
Rent, Rates & Taxes	12,000	-	2,000	-
Insurance	7,000	-	1,000	-
Trade Expenses	12,000	-	1,000	-
Head office Account	-	-	-	1,14,000
New York Branch	4,30,000	-	-	-
Sundry Debtors and creditors	2,20,000	7,21,000	24,000	17,000
Cash at bank	1,10,000	-	5,000	-
Cash in hand	2,000	-	1,000	-
Total	38,69,000	38,69,000	5,47,000	5,47,000

The following adjustments are necessary:

- i) Closing stock was valued: Head office Rs. 2, 92,000; New York \$ 52,000.
- ii) Outstanding Wages : Head Office Rs. 3,000 ; New York \$ 1,000
- iii) Prepaid Insurance: Head Office Rs. 1,000; New York \$ NIL
- iv) Depreciation on Plant & Machinery and Furniture and Fittings @ 10% p.a.

Prepare a combined Trading and Profit and Loss Account (in distinct columns for the H.O. and New York Branch) for the year ended 31st March 2016 and a Balance Sheet for the whole concern as on that date, converting \$ into rupees. You are informed that rates of exchange were as follows

When the Plant and Machinery and furniture and Fittings were purchased the rate was \$ 100 to Rs. 380. On 1st April 2015 the rate was \$100 to Rs. 450 whereas on 31st March 2016 the rate was \$100 to Rs. 470 and the average rate for the year \$ 100 to Rs. 460.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3570

[Total No. of Pages : 5

[5064]-104

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Income Tax

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right in bracket indicate full marks.*

Q1) Explain the following (Any Two) : **[15]**

- i) Allowable Expenses U/s.28 under Income from Business or Profession
- ii) Disallowances U/s.40A(3) regarding Cash Payment from Business Income
- iii) Provisions relating to Advance tax and Interest U/s.234
- iv) Capital Assets U/s.2(14)

Q2) Write Short notes (Any Three) : **[15]**

- i) Provisions for Determination of Residential status of H.U.F.
- ii) Perquisites Under the head Salary
- iii) Deduction U/s.80G of Income Tax Act,1961
- iv) Provisions regarding Inter head and Inter source Adjustment.
- v) Provisions regarding U/s.44AF for Retail Traders under Income Tax Act, 1961.

Q3) Shweta is a salaried employee has the following income for the period 1.4.2015 to 31.3.2016 and she requires you to compute her income- **[16]**

- i) Basic pay Rs.1,44,000
- ii) Dearness allowance Rs.1,44,000 (Not forming part of salary)
- iii) Educational allowance for three children @ Rs. 4,800 p.a.
- iv) Reimbursement of club subscription Rs.3,000 for personal purposes.

P.T.O.

- v) Leave travel concession by way of reimbursement of train fare for herself and family members (Rs.7,000) and hotel bill in the holiday resort (₹12000).
- vi) She has been given rent-free accommodation for which the rent paid by employer is Rs.20,000 p.a.
- vii) She is also provided with a watchman. Watchman is engaged by the employee by paying Rs.500 p.m. which is reimbursed by the employer.
- viii) Conveyance allowance Rs. 6,000. It is clarified that the entire allowance is spent for official duties.
- ix) The employer has taken an accident insurance policy and life insurance policy of the employee, premium for which is paid by the employer directly being Rs.500 and Rs.600 respectively.

Q4) Following is P & L a/c of Rajan for year ending 31.3.2016.

[16]

Particulars	Amount	Particulars	Amount
To salary	29,4,000	By Gross Profit	52,4,000
To Depreciation	40,000	By Sundry Receipts	40,000
To Office Expenses	28,000		
To Travelling Expenses	15,000		
To Diwali Expenses	4,000		
To Loss due to embezzlement By an employee	15,000		
To Interest	25,000		
To legal Expenses	20,000		
To Education Expenses for his son	18,000		
To Sundry Expenses	15,000		
To Net Profit	90,000		
Total	5,64,000	Total	5,64,000

Following additional information is also available :

- i) Salary includes a payment of Rs.65,000 given to an employee outside India and no tax has been deducted at source.
- ii) W.D.V. of plant and machinery on 1.4.2014 Rs.1,20,000. A new machinery costing Rs.60,000 has been installed during the month of December 2015. Plant and machinery is eligible for depreciation @15%.
- iii) Diwali expenses include a gift of Rs.4,000 given to a relative on her marriage.
- iv) Sundry expenses include Rs.7,000 on the maintenance of a guest-house.
- v) Legal expenses include a payment of Rs.2,200 given to a tax consultant in cash in connection with an income-tax Appeal.
- vi) W.D.V. of the block of furniture as on 1.4.2015 is Rs.9,000. The entire block was sold for Rs.6,000. The assessee did not debit the loss in P&L A/c.
- vii) Sundry receipts include Rs. 25,000 withdrawn from his public provident fund.

Calculate Business income of Mr. Rajan for the assessment year 2016-17.

Q5) Dr. Lahanu is the owner of a residential house whose construction was completed on 31.8.2004. It has been let out from 1.1.2005 for residential purposes. Its particulars for the financial year 2015-16 are given below: **[16]**

	Rs.
i) Municipal valuation	65,000
ii) Expected fair rent	72,000
iii) Standard rent under the Rent Control Act (p.m.)	7,000
iv) Actual rent (p.m.)	7,000
v) Municipal taxes paid (including Rs.5,000 paid by tenant)	20,000
vi) Water/sewerage benefit tax, levied by state Government paid under protest	5,000
vii) Interest on loan taken for the construction of the house. The interest has been paid outside India to a non-resident without deduction of tax at source (non resident had agreed to pay income-tax on such interest direct to the government)	15,000

viii) Legal charges for recovery of rent	4,000
ix) Stamp duty and registration charges incurred in respect of the lease agreement of the house	2,000
x) The unrealized rent for the previous year 2006-07.
There is recovery of Rs.20,000 from the defaulting tenants.	

Compute income from house property for the assessment year 2016-17.

Q6) A) Pratik is a resident of India. He furnishes the following information about his incomes during previous year 2015-16 : **[10]**

- i) Capital gain Rs.10,500 from a house which he occupied for two years before the date of sale 31.7.2015.
- ii) On 31.12.2015, he sold equity shares of Thapar Ltd., for Rs.1,65,000 through the recognized stock exchange, which were purchased by him on 1.4.1986 for Rs.21,000. Securities transaction tax paid Rs.125.
- iii) He sold an agricultural land for Rs.5,25,500 on 5.4.2015. The land was owned by him since 4.7.2001, and was purchased for Rs.6,000. The land is situated in a village with - population of 8,000.
- iv) On 1.3.2016, he sold a flat for Rs.9,82,500 which was purchased by him on 1.1.1977 for Rs.60,000. The fair market value of this flat was Rs.90,000 on 1.4.1981.

Compute his taxable income from capital gain for assessment year 2015-16.

B) The Accountant of a company computed the income of the company for the assessment year 2016-17 as Rs.99,000 without taking into account the following : **[12]**

	Rs.
i) Carried forward depreciation	45,000
ii) Depreciation for the current year	20,000
iii) Capital expenditure on research for the current year	20,000

iv)	Carried forward unabsorbed business loss relating to previous year 2012-13	12,000
v)	Carried forward unabsorbed business loss relating to previous year 2013-14	10,000
vi)	Carried forward unabsorbed business loss relating to previous year 2014-15	12,000

Compute the total income of the company for the assessment year 2016-17 after making necessary adjustment of losses and also the amount of losses to be carried forward, if any.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3571

[Total No. of Pages : 3

[5064]-105

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Advanced Cost Accounting

(2008 Pattern) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks :

[5]

- i) Milk used in dairy products is an example of _____ material.
- ii) A _____ department in consultation with planning department prepares a bill of material.
- iii) Overheads are the _____ costs of a business enterprise which cannot be traced directly to a particular unit of output.
- iv) Pharmaceutical industries prefer to use _____ costing system.
- v) Work certified is always valued at contract price whereas work uncertified is always valued at _____ price.

B) State whether the following statements are true or false.

[5]

- i) Sales commission is an example of sales overheads.
- ii) EOQ is a quantity which is most suitable to order.
- iii) Normal wastage is credited to process A/C & debited to normal wastage account.
- iv) Service costing method clearly indicates the change in the cost structure due to change in the operating level.
- v) Direct labour cost can be allocated to a particular product.

P.T.O.

Q2) Explain in detail various elements of cost. **[20]**

OR

Explain various methods of remuneration.

Q3) Write short notes (any two) : **[20]**

- a) Benefits of life cycle costing
- b) Merit Rating
- c) Inventory control
- d) Farm costing

Q4) X Ltd. has undertaken the construction of a bridge over the river cauvery. The value of the contract is Rs. 50,00,000 subject to a retention of 20% until one year after the certified completion of the contract & the final approval of the corporation engineer. Following are the details as shown on 31st Dec. 2012. **[20]**

	Rs.
Labour on site	16,20,000
Materials direct to site	16,80,000
Materials from stores	3,24,800
Plant hire charges	48,400
Direct expenses	92,000
General overheads	1,48,400
Materials in hand on 30 th June 12	25,200
Wages accrued on 30 th June 12	31,200
Direct expenses accrued on 30 th June	6,400
Work not yet certified	66,000
Amount certified by the Corporation engineer	44,00,000
Cash received on account	35,20,000

Prepare

- a) Contract Account
- b) Contractee's Account

Q5) International Limited Co. has 5 departments P, N, R are production departments and S & T are service department. The actual costs for the period are as follows : **[15]**

- a) Repairs - Rs. 2,000
- b) Rent - Rs. 2,500
- c) Depreciation - Rs. 1,200
- d) Supervision - Rs. 4,000
- e) Employers liability for employees insurance - Rs. 600
- f) Light - Rs. 1,800

The following data is also available in respect of the five departments.

	Departments				
	P	N	R	S	T
Area in sq. feet	140	120	110	90	40
No. of workers	25	20	10	10	05
Total wages - Rs.	10,000	8,000	5,000	5,000	2,000
Value of plant - Rs.	20,000	18,000	16,000	10,000	6,000
Value of stock - Rs.	15,000	10,000	5,000	2,000	-

Apportion the costs to the various departments on equitable basis.

Q6) A work order for 500 units of a commodity has to pass through 3 different machines for which the machine hour rates are : Machine No.1 - Rs. 1, Machine No. 2 - Rs. 2, Machine No. 3 - Rs. 3. **[15]**

The following expenses have been incurred on a work order.

Materials - Rs. 10,500 and wages Rs. 1,000.

Machine No. 1 has been engaged for 250 hours.

Machine No. 2 has been engaged for 150 hours.

Machine No. 3 has been engaged for 120 hours.

After the work was complete, materials worth Rs. 500 are returned to stores. Office overheads are 60% of works cost.

If manufacturer wants to make a profit of 20% on the total cost of the work order, compute the selling price of a unit of a commodity.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3572

[Total No. of Pages : 4

[5064]-106

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Costing Techniques and Responsibility Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks : [5]

- i) The scarce factor of production is known as _____.
- ii) An unfavourable material price variances occur because of price increases in _____.
- iii) After preparing _____ budget production budget is prepared.
- iv) _____ is useful to those business firms which are in the same industry.
- v) _____ makes business firms aware of its limitations as compared to other in the industry.

B) State whether the following statements are true of false. [5]

- i) Standard costing can be introduced in all types of manufacturing industries.
- ii) Principal Budget factor is a factor controllable by the manager of budget centre.
- iii) Business firms usually do not agree about a common suitable basis for comparison.
- iv) The success of uniform costing depends on 'no concealment of any information'.
- v) In responsibility Accounting it is assumed that the manager should be held responsible for his responsibility centre.

P.T.O.

- C) Write short notes on (any two) : [10]
- i) Objectives of Budgetary control
 - ii) Difference between Historical Costing and Standard Costing.
 - iii) Responsibility centres.
 - iv) Essentials of Inter firm comparison.

Q2) Define standard costing. Discuss managerial uses of variances. [20]

OR

What is 'uniform costing'? What are the areas of uniformity? Explain 'uniform cost manual'.

Q3) For production of 10,000 units, the following are budgeted expenses.

Particulars	Per unit (Rs.)
Direct material	60
Direct Labour	30
Variable overheads	25
Fixed overheads (Rs. 1,50,000)	15
Variable expenses (Direct)	05
Selling expenses (10% fixed)	15
Administration expenses (Rs. 50,000) fixed for all levels of production)	05
Distribution expenses (20% fixed)	05
Total cost of sales per unit	160

Prepare a budget for production of 6,000 units, 7,000 units and 8,000 units. [10]

- b) Discuss the essentials of 'Responsibility Performance Reporting'. [10]

Q4) In a manufacturing process, the following standards apply - **[20]**

Standard Price - Raw material A @ Rs. 1 per kg.

Raw material B @ Rs. 5 per kg.

Standard Mix - 75% of A and 25% of B (by weight)

Standard yield (Weight of product as percentage of weight of raw material)
- 90%

In a period, actual cost, usages and output were -

Used - 4,400 kg. of A, costing Rs. 4, 650

1,600 kg of B, costing Rs. 7, 850

Output - 5, 670 kg.

The budgeted output for the period was Rs. 7,200 kg. You are required to calculate material cost variances, material price variances, material usage variances and material mix variances.

Q5) From the following particulars, prepare a Cash Budget for six months ending September 2014. **[20]**

Cash Balance on 1st April is Rs. 37,500.

Months	Credit Sales Rs.	Material Purchased On credit Rs.	Wages Rs.	Production Overheads Rs.	Selling & Distribution Overheads Rs.	Admini- stration Overheads Rs.	Research & Development Overheads Rs.
March	2,00,000	1,00,000	20,000	12,500	5,500	7,600	3,000
April	2,50,000	1,50,000	21,000	11,500	6,500	7,400	3,000
May	3,00,000	1,75,000	23,000	13,000	7,500	7,550	3,500
June	3,50,000	2,00,000	25,000	13,500	8,000	7,700	3,500
July	4,00,000	2,25,000	26,000	14,500	8,250	7,000	4,000
Aug.	4,50,000	2,50,000	27,000	15,000	8,750	7,850	4,000
Sept.	5,00,000	2,75,000	29,000	16,000	9,500	8,000	4,000

Expected capital expenditure -

Company proposes to instal a machine in may at a cost of Rs. 1,00,000 to be paid in June.

Under a hire purchase agreement, a sum of Rs. 10,000 is to be paid each month.

It is proposed to extend the activities of research and development department involving a total expenditure of Rs. 25,000 to be paid at the rate of Rs. 5,000 each month starting from May.

A sales commission of 2½% on sales is to be paid within the month following actual sales.

Credit allowed by suppliers of materials - 1 month.

Credit period allowed to customers - 1 month

Delay in payment of wages and overheads - 1 month

Advance Income Tax instalment of Rs. 12,500 each will be paid in June and September. Cash sales of Rs. 5,000 per month are expected on which no commission is to be paid.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3573

[Total No. of Pages : 4

[5064]-107

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organised Trade and Markets

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the term 'Business'. Discuss its nature and scope. **[20]**

OR

What do you mean by the term 'State Trading'? State and explain the arguments for and against state trading.

Q2) Discuss the role, importance and development of service sector in India. **[20]**

OR

What do you mean by organised and regulated markets? Briefly discuss the features of organised and regulated commodity markets.

Q3) Explain the term 'Co-operative marketing'. Highlight its objectives and features. **[20]**

OR

Narrate the function of SEBI. Briefly explain the structure of SEBI.

Q4) Briefly discuss the role of State Trading Corporation and Food corporation of India. **[20]**

OR

What do you mean by SEBI? Discuss the role of SEBI in regulating stock Exchanges in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

[20]

- a) Product buying policy of business
- b) E-commerce
- c) Meaning and importance of forward markets
- d) Advantages of co-operative marketing

Total No. of Questions : 5]

P3573

[5064]-107

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Organised Trade and Markets

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) व्यवसाय ही संकल्पना स्पष्ट करा. त्यांची व्याप्ती व स्वरूप यावर चर्चा करा.

किंवा

राज्य व्यापार म्हणजे काय? त्याच्या बाजूने व विरोधात केली जाणारी चर्चा विशद करा.

प्रश्न 2) भारतातील सेवा क्षेत्राची भूमिका, महत्त्व आणि विकास यावर चर्चा करा.

किंवा

संघटित व नियंत्रित बाजार म्हणजे काय? संघटित आणि नियंत्रित बाजार पेठांची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 3) सहकारी विपणन ही संकल्पना स्पष्ट करा. त्याची उद्दिष्टे व वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

सेबीची कार्ये विशद करा. सेबीची रचना थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 4) राज्य व्यापार महामंडळ व भारतीय अन्न महामंडळ यांची भूमिका थोडक्यात सांगा.

किंवा

सेबी म्हणजे काय? भारतातील भाग बाजार नियंत्रित करण्यात सेबीची भूमिका सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) वस्तु खरेदीचे व्यवसायांचे धोरण

ब) ई-कॉमर्स

क) वायदे बाजाराचा अर्थ व महत्त्व

ड) सहकारी विपणनाचे फायदे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3574

[Total No. of Pages : 4

[5064]-108

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term environment? Explain the nature and scope of environment.

OR

What do you mean by environment? Explain the impact of natural and social environment on business.

Q2) Describe the business environment in India after independence.

OR

Explain the growth and economic reforms of Indian economy.

Q3) What is unemployment? State the causes of unemployment.

OR

Describe the market economy system.

Q4) What is pollution? Explain the various types of pollution.

OR

What do you mean by pollution? Explain the various effects of pollution on business environment.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any two) :

- a) International business environment.
- b) Impact of political environment on business.
- c) Parallel economy.
- d) Inflation.

Total No. of Questions : 5]

P3574

[5064]-108

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पर्यावरण या संज्ञेची व्याख्या लिहा. पर्यावरणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरण म्हणजे काय? नैसर्गिक व सामाजिक पर्यावरणाचे व्यवसायावर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील व्यावसायिक पर्यावरणाचे वर्णन करा.

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेची वृद्धी व आर्थिक सुधारणा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) बेरोजगारी म्हणजे काय? बेरोजगारीची कारणे विशद करा.

किंवा

बाजार अर्थव्यवस्था पद्धतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) प्रदूषण म्हणजे काय? प्रदूषणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

प्रदूषण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणावर प्रदूषणाचे होणारे विविध परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक पर्यावरण
- ब) राजकीय पर्यावरणाचे व्यवसायावर होणारे परिणाम
- क) समांतर अर्थव्यवस्था
- ड) चलनवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3575

[Total No. of Pages : 4

[5064]-109

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production & Operation Management

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is continuous production system? Describe the essential factors, features and merits of continuous production method.

OR

- a) Write detail note on - "Recent trends in Production and Service System".
- b) Explain the basic principles and types of plant layout.

Q2) Define Product Design. Explain the features of good product design and factors affecting on product design.

OR

What is Product Development? State important factors and stages of new product development.

Q3) What is Production Planning and Control? Describe the procedure and limitations of production planning & control.

OR

Write detail note on :

- a) Routing
- b) Dispatching

P.T.O.

Q4) Give the meaning of scientific purchasing. Explain the purchase procedure and objectives of scientific purchasing.

OR

State the concept of storekeeping. Describe the objectives and importance of storekeeping.

Q5) Write short notes on (any four) :

- a) Raw material requirement planning
- b) Objectives of inventory control
- c) Organisation of logistic management
- d) Importance of transportation
- e) Individual factors affecting on productivity
- f) Functions of National Productivity Council

Total No. of Questions : 5]

P3575

[5064]-109

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production & Operation Management

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) सतत उत्पादन पध्दती म्हणजे काय? सतत उत्पादन पध्दतीचे आवश्यक घटक, वैशिष्ट्ये आणि गुण विशद करा.

किंवा

- अ) विस्तृत टिप लिहा. “उत्पादन व प्रक्रिया व्यवस्थापनातील आधुनिक प्रवाह”.
ब) यंत्रकुल रचनेचे मूलभूत तत्वे आणि प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) उत्पादन आराखड्याची व्याख्या द्या. आदर्श उत्पादन आराखड्याचे वैशिष्ट्ये आणि उत्पादन आराखड्यावर परीणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

वस्तू विकास म्हणजे काय? नवीन वस्तूविकासाचे महत्वाचे घटक आणि टप्पे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) उत्पादन नियोजन व नियंत्रण म्हणजे काय? उत्पादन नियोजन व नियंत्रण कार्यपध्दती आणि मर्यादांची चर्चा करा.

किंवा

पुढील मुद्यांवर विस्तृत टिप लिहा.

- अ) मार्गनिर्धारण
ब) कार्यनिर्गमन

प्रश्न 4) शास्त्रशुद्ध खरेदीचा अर्थ सांगा. शास्त्रशुद्ध खरेदीची कार्यपध्दती आणि उद्देश स्पष्ट करा.

किंवा

मालसंग्रहण संकल्पना स्पष्ट करून. माल संग्रहणाचे उद्देश आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) कच्चा माल उपलब्धतेचे नियोजन
- ब) मालसाठा नियंत्रणाचे उद्देश
- क) लॉजिस्टिक व्यवस्थापन संघटन
- ड) वाहतुकीचे महत्व
- इ) उत्पादकतेवर परीणाम करणारे “व्यक्तीगत घटक”
- फ) राष्ट्रीय गुणवत्ता मंडळाचे कार्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3576

[Total No. of Pages : 4

[5064]-110

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Define the term Financial Management? Explain in detail the various goals of Financial Management.

OR

What is capital Budgeting? Explain the various techniques of Capital Budgeting.

Q2) What is Reserve Bank of India (RBI)? Explain various functions of (RBI)?

OR

Explain the recent changes in Indian Money Market?

Q3) What is working capital management? What are the various sources of working capital?

OR

Explain capital Investment Decisions. Explain various type of capital investment decisions.

P.T.O.

Q4) You have been furnished with the financial Information of Aditya Mills Ltd. as under.
Balance Sheet as on 31st December

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity share capital (Rs. 100 each)	10,00,000	Plant & Equipment	6,40,000
Retained earnings	3,68,000	Land & Building	80,000
Sundry creditors	1,04,000	Cash	1,60,000
Bills payable	2,00,000	Sundry Debtors 3,60,000	
Other current liabilities	20,000	Less : allowances <u>40,000</u>	3,20,000
		Stock	4,80,000
		Prepaid Insurance	12,000
	16,92,000		16,92,000

Statement of profit for the year ended 31st December.

Particulars	Rs.
Sales	40,00,000
Less : cost of goods sold	<u>30,80,000</u>
Gross : Profit	9,20,000
Less : Operating Expenses	<u>6,80,000</u>
Net Profit	2,40,000
Less : taxes @ 50%	<u>1,20,000</u>
Net profit after taxes	1,20,000

Sundry debtors and stock at the beginning of the year were Rs. 3,00,000 & Rs. 4,00,000 respectively. Determine the following ratios of Aditya Mills Ltd.

a) Current Ratio	b) Acid Test Ratio
c) Stock Turnover Ratio	d) Debtors Turnover
e) Gross Profit Ratio	f) Net Profit Ratio
g) Operating Ratio	h) Earnings Per Shares (EPS)
i) Rate of Return on Equity capital	j) Market value of the share if price earnings ratio (P/E) is 10 times.

Q5) Write short notes on (any two) :

- Fund Flow Analysis
- SEBI
- Types of Financial Analysis
- Credit Policy

Total No. of Questions : 5]

P3576

[5064]-110

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Management

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) गणकयंत्राचा उपयोग करण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) वित्तीय व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या लिहा. वित्तीय व्यवस्थापनाची विविध ध्येये स्पष्ट करा.

किंवा

भांडवली अंदाजपत्रक म्हणजे काय? भांडवली अंदाजपत्रकाचे विविध तंत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँक म्हणजे काय? भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय नाणेबाजारातील सद्यकालीन प्रवाहांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खेळत्या भांडवलांचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? खेळत्या भांडवलांच्या उभारणीचे स्रोत सांगा.

किंवा

भांडवल गुंतवणूक निर्णयाचा अर्थ सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) तुम्हाला आदित्य मिल्स लिमिटेड बाबत खालील वित्तीय माहिती दिली आहे.

ताळेबंद पत्रक - 31 डिसेंबर पर्यंत

भार	रक्कम	भत्ता	रक्कम
समन्वय भागभांडवल (रु. 100 प्रत्येकी)	10,00,000	प्रकल्प व साधनसामग्री	6,40,000
अवितरित नफा	36,8,000	जमीन आणि इमारत	80,000
किरकोळ धनको	1,04,000	रोकड	1,60,000
विपत्र देय	2,00,000	किरकोळ ऋणको 3,60,000	
इतर चालू भार	20,000	वजा : भत्ते <u>40,000</u>	3,20,000
		भाग	4,80,000
		पूर्वदत्त विमा	12,000
	16,92,000		16,92,000

31 डिसेंबर वर्षाअखेरीचे विवरण पत्र

विशेष	रु.
विक्री	40,00,000
वजा : विकलेल्या वस्तूंचे परिव्यय	<u>30,80,000</u>
एकूण नफा	9,20,000
कमी : कार्यकारी खर्च	<u>6,80,000</u>
निव्वळ नफा	2,40,000
कमी : कर @ 50%	<u>1,20,000</u>
करानंतरचा निव्वळ नफा	1,20,000

किरकोळ ऋणको व भाग हे वर्षाच्या सुरुवातीस अनुक्रमे रु. 3,00,000 व 4,00,000 एवढे होते. आदित्य मिल्स लि. चे खालील गुणोत्तर निर्धारित करा.

अ) चालू गुणोत्तर	ब) निकषित गुणोत्तर
क) भाग उलाढाल गुणोत्तर	ड) ऋणको उलाढाल
इ) निव्वळ नफा गुणोत्तर	फ) निव्वळ नफा गुणोत्तर
य) कार्यकारी गुणोत्तर	र) प्रत्येक भागाचा नफा (EPS)
ल) समन्वय भांडवला वरील परताव्याचा दर	
व) जेव्हा किंमत नफा गुणोत्तर (P/E) हे 10 वेळा असेल तर भागांची बाजारपेठ किंमत	

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- वित्त प्रवाह विश्लेषण
- सेबी
- वित्तीय विश्लेषणाचे प्रकार
- वसुली धोरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3577

[Total No. of Pages : 4

[5064]-111

M.Com. (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is E-commerce? Explain in detail the scope of E-commerce.

OR

Explain in detail E-commerce modules with suitable examples.

Q2) Define 'Electronic Data Interchange'. State the benefits and limitations of E.D.I.

OR

Define 'Intranet'. State the advantages and disadvantages of intranet.

Q3) What is 'Supply Chain Management'? Describe value chains in e-commerce.

OR

Write notes on :

- a) Proxy Application Gateway
- b) EDI Gateways

P.T.O.

Q4) Write notes on :

- a) Electronic Shopping
- b) Sales procedure with reference to e-commerce

OR

Write notes on :

- a) Electronic credit and debit cards
- b) E-commerce portals

Q5) Write short notes on (any four) :

- a) Benefits of e-commerce
- b) Internet advertising
- c) Electronic fund transfer
- d) Extranet
- e) Digital signature
- f) Portal Technologies

Total No. of Questions : 5]

P3577

[5064]-111

M.Com. (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ई-कॉमर्स म्हणजे काय? ई-कॉमर्सची व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ई-कॉमर्स प्रणाली (Modules) योग्य उदाहरणासह सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'ईलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज'ची व्याख्या द्या. ईलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजचे फायदे व मर्यादा सांगा.

किंवा

'ईट्रानेट'ची व्याख्या द्या. ईट्रानेटचे फायदे व तोटे सांगा.

प्रश्न 3) 'पुरवठा साखळी व्यवस्थापन' म्हणजे काय? ई-कॉमर्समधील मुख्य साखळ्यांचे वर्णन करा.

किंवा

टीपा लिहा.

अ) प्रॉक्सी ॲप्लीकेशन गेटवे (Proxy Application Gateway)

ब) ई.डी.आय. (EDI) गेट वे

प्रश्न 4) टीपा लिहा.

- अ) ईलेक्ट्रॉनिक शॉपिंग
 - ब) ई-कॉमर्समधील विक्री कार्यपध्दती
- किंवा

टीपा लिहा.

- अ) ईलेक्ट्रॉनिक क्रेडीट व डेबिट कार्डस्
- ब) ई-कॉमर्स पोर्टल्स्

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) ई-कॉमर्सचे फायदे
- ब) इंटरनेट जाहिरात
- क) इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्स्फर
- ड) एक्स्ट्रानेट
- इ) संगणकीय स्वाक्षरी
- फ) पोर्टल तंत्रज्ञान

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P3578

[Total No. of Pages : 4

[5064]-112

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

Intellectual Property Laws

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Q. 7 is compulsory.*
- 2) *Solve any 4 out of remaining*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail meaning nature & different forms of Intellectual Property Rights.

Q2) Discuss in detail procedure for obtaining patents.

Q3) Explain meaning, functions of trade mark with evolution & objects of trade marklaw.

Q4) Explain in detail different types of application of patent with suitable examples.

Q5) Explain in detail Infringement of trade marks. Remedies against Infringement.

Q6) Discuss with examples different types of trademarks different forms of protecting trademarks.

P.T.O.

Q7) Write short notes (any 4) :

- a) Commercial exploitation of Intellectual property.
- b) Patentable & Non patentable Inventors.
- c) Powers & obligations of central government (Patent Act)
- d) Need & Purpose of Biodiversity Act.
- e) Concept of Benefit sharing
- f) State Biodiversity Board.

Total No. of Questions : 7]

P3578

[5064]-112

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

कमर्शियल लॉज अँड प्रॉक्टिसेस

बौद्धिक संपदा कायदा

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) प्र. क्र. 7 अनिवार्य.
2) उरलेल्यापैकी कोणतेही 4 सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
4) अधिक स्पष्टीकरणासाठी इंग्रजी पेपर पहावा.

प्रश्न 1) बौद्धिक संपदा अधिकाराचा अर्थ, स्वरूप आणि विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पेटंट मिळविण्याची कायदेशिर प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) व्यापारीचिन्हांचा अर्थ व कार्ये सांगून व्यापारी चिन्ह कायद्याची उत्क्रांती आणि उद्देश स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) पेटंट अर्जाचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) व्यापारी चिन्हांचे उल्लंघनासाठी असणाऱ्या कारावासांच्या तरतूदी आणि उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) व्यापारीचिन्हांचे विविध प्रकार आणि व्यापारीचिन्ह संरक्षित करण्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 7) टिपा द्या. (कोणतेही चार)

- अ) बौद्धिक संपदेचे व्यावसायिक शोषण
- ब) पेटंटमिळविण्यायोग्य व पेटंट जरूरी नसलेले शोध
- क) केंद्र सरकारचे अधिकार आणि कर्तेव्ये (पेटंट कायद्यानुसार)
- ड) जैवविविध संपदा कायद्याची गरज आणि उद्देश
- इ) लाभ विभागणी संकल्पना
- फ) राज्य जैवविविधसंपदा मंडळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3579

[Total No. of Pages : 4

[5064]-113

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Movement in India

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Discuss the steps taken by the government for improving the co-operative movement in five year plans since 1991. **[20]**

OR

Explain the provisions regarding 'Management' and 'Properties and Funds' of cooperatives in Maharashtra State Cooperative Societies Act, 1960.

Q2) Evaluate the impact of globalization on the working and progress of different co-operatives in India. **[20]**

OR

Explain framework of legal control of co-operatives in Maharashtra.

Q3) Comment on the findings and recommendations made by All India Rural Credit Survey Committee. **[20]**

OR

Critically examine the role of NABARD in supporting co-operatives in India, since 1991.

P.T.O.

Q4) Explain the role of Maharashtra Rajya Sahakari Bank in co-ordinating and supporting different co-operatives in Maharashtra. **[20]**

OR

Discuss the process of settlement of disputes in co-operatives and liquidation of a co-operative society as given in Maharashtra State Co-operative Societies Act, 1960.

Q5) Write notes on (any four) : **[20]**

- a) Report of Godbole Committee.
- b) Recommendation of Mirdha Committee.
- c) Role of District Registrar of cooperative Societies in Cooperative administration.
- d) Second world and cooperative movement in India.
- e) CRAFICAD Report.

Total No. of Questions : 5]

P3579

[5064]-113

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Movement in India

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 1991 पासून सहकारी चळवळीत सुधारणा करण्यासाठी सरकारने पंचवार्षिक योजनांमधून उचललेल्या पावलांची चर्चा करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील 'सहकारी संस्थेचे व्यवस्थापन' आणि 'सहकारी संस्थांची मालमत्ता व निधी' यासंबंधी तरतुदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतीकीकरणाचा भारतातील विविध सहकारी संस्थांच्या कार्यपध्दतीवर आणि प्रगतीवर झालेल्या प्रभावाचे मुल्यमापन करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी संस्थांच्या वैधानिक नियंत्रणाची चौकट स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अखिल भारतीय पतपाहणी समितीच्या निष्कर्ष आणि शिफारशींवर भाष्य करा. [20]

किंवा

1991 पासून नाबार्डने भारतातील सहकारी संस्थाना केलेल्या सहाय्यकारी भूमिकेचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) महाराष्ट्रातील विविध सहकारी संस्थामधील समन्वय आणि सहाय्य यासंबंधी महाराष्ट्रराज्य सहकारी बँकेची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सहकारी संस्थामधील संघर्ष निवारण व सहकारी संस्था विसर्जन या संबंधीची महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) गोडबोले समिती अहवाल
- ब) मिर्धा समितीच्या शिफारशी
- क) सहकारा प्रशासनातील जिल्हा सहकारी संस्था निबंधकाची भूमिका
- ड) दुसरे महायुद्ध आणि भारतातील सहकारी चळवळ
- इ) क्राफीकॅड (CRAFICAD) अहवाल

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3580

[Total No. of Pages : 4

[5064]-114

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is professionalisation of management? "Integration of principles of co-operation and management is a prerequisite of professionalisation of co-operative management". Comment. **[20]**

OR

Describe the principles of Co-operation in detail.

Q2) Examine the role of communication and leadership in co-operative organisation. **[20]**

OR

State the need of control over co-operatives. "Co-operative Audit and Co-operative Taxation are the main ways control over co-operatives". Explain.

Q3) Evaluate the role of National co-operative Union in co-operative training since 1991. **[20]**

OR

State the need and importance of co-operative training. Evaluate the role National council for co-operative training since 1991.

P.T.O.

Q4) Explain the progress of Dairy co-operatives in Maharashtra. What are their problems? Suggest the remedies to overcome it. **[20]**

OR

Discuss the progress and problems of non-agricultural credit co-operatives in Maharashtra. State the steps taken by the government of Maharashtra to strengthen the non-agricultural credit co-operatives.

Q5) Write notes on (any four) : **[20]**

- a) Management functions and co-operatives.
- b) Features and problems of federal structure of co-operative organisation.
- c) Role District Co-operative Union in cooperative training.
- d) Problems of Housing co-operatives in Maharashtra.
- e) Co-operative sugar industry and rural development in Maharashtra.
- f) Role of Vaikunthbhai Mehata National co-operative institute in co-operative education.

Total No. of Questions : 5]

P3580

[5064]-114

M.Com. (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Special Paper - II) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यवस्थापनाचे व्यावसायिकरण म्हणजे काय? “सहकार आणि व्यवस्थापन तत्वांची जुळणी ही सहकार व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकरणाची पुर्वअट आहे”. भाष्य करा. [20]

किंवा

सहकाराच्या तत्वांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्रश्न 2) सहकारी संघटनेतील ‘संज्ञापन आणि नेतृत्वा’ च्या भूमिकेचे परीक्षण करा. [20]

किंवा

सहकारी संस्थांवरील नियंत्रणाची गरज सांगा. “सहकारी अंकेक्षण आणि सहकारी करप्रणाली हे सहकारी संस्थांच्या नियंत्रणाचे मुख्य दोन मार्ग आहेत” स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 1991 पासून राष्ट्रीय सहकारी संघाची सहकार प्रशिक्षणातील भूमिकेचे मुल्यमापन करा. [20]

किंवा

सहकार प्रशिक्षणाची गरज आणि महत्व सांगा. राष्ट्रीय सहकारी प्रशिक्षण परीषदेच्या 1991 पासूनच्या भूमिकेचे मुल्यमापन करा.

प्रश्न 4) महाराष्ट्रातील दुग्धसहकारी संस्थांची प्रगती स्पष्ट करा. त्यांच्या समस्या कोणत्या आहेत? त्या सोडविण्यासाठी उपाय सुचवा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रातील बीगर कृषी सहकारी पतसंस्थांची प्रगती आणि समस्यांची चर्चा करा. महाराष्ट्रातील बीगर कृषी सहकारी पतसंस्था बळकट करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने उचललेली पावले स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) व्यवस्थापन कार्ये आणि सहकारी संस्था
- ब) सहकारी संघटनेच्या संघीय रचनेची वैशिष्ट्ये आणि समस्या
- क) सहकार प्रशिक्षणातील जिल्हा सहकारी संघाची भूमिका
- ड) महाराष्ट्रातील सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या समस्या
- इ) महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकास आणि सहकारी साखर उद्योग
- फ) सहकार शिक्षणातील वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3581

[Total No. of Pages : 4

[5064]-115

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What forms of business can be performed by the banking companies as per section - 6 of the Banking Regulation Act, 1949.

OR

Spell out in detail the applicability of the Banking Regulation Act, 1949 to cooperative banks.

Q2) Define the following as defined under the Negotiable Instruments Act. 1881

- a) Cheque (Section -6)
- b) Negotiable Instrument (Section - 13)
- c) Inland and Foreign Instrument (Section 11 &12)
- d) Holder in due course (Section - 10)

OR

Explain in detail the parties to the Negotiable Instruments as spelt out in Section 7, 8 and 9 of the Negotiable Instruments Act, 1881.

Q3) Explain in detail the central banking functions spelt out in chapter III of the Reserve Bank of India Act, 1934 with reference to the following -

- a) Assets of the Issue Department (Section - 33)
- b) Cash reserves of the scheduled banks to be kept with the Bank (Section -42)

P.T.O.

OR

Explain in detail the following central banking functions performed by the Reserve bank of India as spelt out under the RBI Act, 1934 -

- a) Obligation of the Bank to transact government business (Section - 20)
- b) Bank to have the right to transact government business in India. (Section - 21)
- c) Right to issue Bank notes (Section - 22)
- d) Denominations and Forms of Bank notes (Section - 24 and 25)

Q4) Define the following as defined under the Securitisation Act. 2002

- a) Borrower
- b) Financial Asset
- c) Hypothecation
- d) Secured Creditor

OR

Explain in detail the provisions of Foreign Exchange Management Act, 1999 pertaining to adjudication and appeals with reference to

- a) Composition of Appellate Tribunal
- b) Qualification of the members of the Appellate Tribunal and their term of office
- c) Procedure and powers of the Appellate Tribunal and Special Director (Appeals)

Q5) Write notes on (Any Two)

- a) Authorized Person as under section 10 of the Foreign Exchange Management Act, 1999.
- b) Dissimilarities between cheque and Promissory note
- c) Enforcement of Security Interest as per the Securitisation Act, 2002
- d) Power of the RBI to 'Determine policy and Issue direction' as under securitisation Act, 2002

Total No. of Questions : 5]

P3581

[5064]-115

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 च्या कलम 6 अन्वये बँकिंग कंपनीचा कोणत्या प्रकारचे व्यवसाय पार पाडू शकतात ?

किंवा

बँकिंग नियमन कायदा, 1949 ची सहकारी बँकांसदर्भातील प्रयोज्यता सविस्तर नमून करा.

प्रश्न 2) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील खालील व्याख्या द्या.

- अ) धनादेश (कलम-6)
ब) चलनक्षम दस्तऐवज (कलम-13)
क) अंतर्देशीय आणि विदेशी दस्तऐवज (कलम 11 व 12)
ड) यथाविधीधारक (कलम-10)

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवज कायदा, 1881 मधील कलम 7, 8 आणि 9 मध्ये नमूद केलेले चलनक्षम दस्तऐवजाचे पक्ष सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील प्रकरण 3 मध्ये नमूद केलेली मध्यवर्ती बँकेची कार्ये खालील बाबींना अनुसरून सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) प्रचालन विभागाची मत्ता (कलम-33)
ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेसोबत सूचित बँकांनी ठेवावयाचा रोख राखीव निधी (कलम-42)

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 अंतर्गत भारतीय रिझर्व्ह बँकेने करावयाची मध्यवर्ती बँकेची कार्ये खालील कार्यांना अनुसरून सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) सरकारी व्यवसाय करण्याचे बँकेचे दायित्व (कलम-20)
- ब) भारतात सरकारचा व्यवसाय करण्याचा बँकेचा अधिकार (कलम-21)
- क) बँक नोट प्रचालनाचा अधिकार (कलम-22)
- ड) बँक नोटांचे दर्शनी मूल्य आणि स्वरूप (कलम 24 व 25)

प्रश्न 4) तारणीकरण कायदा, 2002 मधील खालील व्याख्या द्या.

- अ) ऋणको
- ब) वित्तीय मत्ता
- क) नजर गहाण
- ड) प्रतिभूत धनको

किंवा

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 मधील 'अभिनिर्णय आणि अपील' संदर्भातील तरतूदी खालील बाबींना अनुसरून सविस्तर स्पष्ट करा.

- अ) अपीलाचे न्यायाधिकरणाची रचना
- ब) अपीलाचे न्यायाधिकरण याच्या सदस्यांची पात्रता आणि त्यांचा कार्यकाल
- क) अपीलाचे न्यायाधिकरण आणि विशेष संचालक (अपील) यांची कार्यपद्धती आणि अधिकार

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (फक्त दोन)

- अ) विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, 1999 कलम 10 अंतर्गत 'अधिकृत व्यक्ति'
- ब) धनादेश आणि वचनपत्र यांमधील फरक
- क) तारणीकरण कायदा, 2002 प्रमाणे रोख्यांमधील हितसंबंधाची अंमलबजावणी (सक्तवसुली)
- ड) तारणीकरण कायदा, 2002 अंतर्गत भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे धोरण निश्चिती आणि आदेश निर्गमित करण्याचे अधिकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3582

[Total No. of Pages : 4

[5064]-116
M.Com. (Semester - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Central Banking (Paper - II) (Group - G)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Explain in detail the evolution of central bank of the world. **[20]**

OR

Explain in detail the functions of Reserve Bank of India.

Q2) What do you understand by public debt? What are the ways in which public debt could be raised? **[20]**

OR

Explain in detail Instruments of credit control of Reserve Bank of India.

Q3) Explain the detail RBI's control over management of Banking Companies. **[20]**

OR

Spell out in detail the Regulatory framework for the non Bank finance companies in India.

Q4) Explain in detail RBI's regulation of Commercial bank with reference to Bank and Branch licensing. **[20]**

OR

Explain RBI as a currency Authority to reference to Asset Backing to bank notes and currency checks.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any two) :

[20]

- a) Distribution of currency
- b) Capital Adequency
- c) Audit of Banking Companies
- d) Cash reserve Ratio and statutory liquidity Ratio

Total No. of Questions : 5]

P3582

[5064]-116

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Central Banking (Paper - II) (Group - G)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जगातील मध्यवर्ती बँकेची उत्क्रांती सविस्तर विशद करा. [20]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय? सार्वजनिक कर्ज कोणत्या मार्गाने उभारले जाऊ शकते? [20]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची पतनियंत्रणाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा?

प्रश्न 3) बँकिंग कंपन्यांच्या व्यवस्थापनावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील बँकेतर वित्तीय संस्थांवरील नियामक चौकट सविस्तर नमुद करा.

प्रश्न 4) बँक आणि बँकशाखा परवाना संदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे बँकावरील नियमन सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील रिझर्व्ह बँकेच्या चलन निर्मितीच्या अधिकारा संबंधी बँकनोटा संबंधीचे मत्तेचे पाठबळ आणि चलनपेटी या बाबी सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) चलनाचे वितरण
- ब) भांडवलाचा पुरतेपणा
- क) बँकींग कंपन्यांचे लेखापरीक्षण
- ड) रोख राखीव नीधी आणि वैधानिक तरलता प्रमाण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3583

[Total No. of Pages : 4

[5064]-117

M.Com. (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing (Special Paper - I)

(2008 Pattern) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Rural Marketing. Explain its features and importance. **[16]**

OR

Define sales forecasting. State objectives and importance of sales forecasting.

Q2) What is packaging? State its objectives and importance. **[16]**

OR

What do you mean by market Research? Explain the types of Marketing Research.

Q3) Enumerate role and functions of sales manager. **[16]**

OR

What is sales promotion? Explain the various methods of sales promotion.

Q4) What is meaning of marketing environment? Explain component of internal and External Environment. **[16]**

OR

What is meant by sales Budgeting? Explain objectives, importance & limitation of sales Budgeting.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

[16]

- a) E - Marketing
- b) Shopping Malls
- c) Service Marketing
- d) Product Testing
- e) Responsibilities of sale manager
- f) Role of Marketing Organisation

Total No. of Questions : 5]

P3583

[5064]-117

M.Com. (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing (Special Paper - I)

(2013 Pattern) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) ग्रामीन विपणन म्हणजे काय? ग्रामीन विपणनाची वैशिष्ट्ये व महत्व सांगा. [16]

किंवा

विक्री पुर्वानुमान म्हणजे काय? विक्रीपुर्वानुमानाचे हेतु व महत्व सांगा.

प्रश्न 2) संवेष्टन म्हणजे काय? संवेष्टनाचे हेतु व महत्व सांगा. [16]

किंवा

बाजारपेठ संशोधन म्हणजे काय? बाजारपेठ संशोधनाचे विविध प्रकार लिहा.

प्रश्न 3) विक्री व्यवस्थापकाची भूमिका कार्ये वर्णन करा. [16]

किंवा

विक्रय वृद्धी म्हणजे काय? विक्रय वृद्धीच्या विविध पद्धती लिहा.

प्रश्न 4) विपणन पर्यावरण म्हणजे काय? विपणन पर्यावरणाचे अंतर्गत व बाह्य घटक लिहा. [16]

किंवा

विक्री अंदाजपत्रक म्हणजे काय? विक्री अंदाजपत्रकाचे हेतु, महत्व आणि मर्यादा सांगा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[16]

- अ) ई मार्केटिंग
- ब) शॉपिंग मॉल
- क) सेवा विपणन
- ड) उत्पादन चाचणी
- इ) विक्री व्यवस्थापकाच्या जबाबदाऱ्या
- फ) विपणन संघटनांची भूमिका

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3584

[Total No. of Pages : 4

[5064]-118
M.Com. (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special paper - II)
Consumer Behaviour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) 'What do you mean by market segmentation?

OR

Define 'Consumer perception'? Explain its elements and importance.

Q2) Give the meaning of personality and self concept, Also explain theories of personality.

OR

State various theories of motivation.

Q3) What is attitude formation? State its importance in marketing.

OR

Define the term consumer learning. Describe general characteristics of Learning.

Q4) How self concept Develop? State various steps involved in it.

OR

Explain the process of measurement of personality.

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any four):

- a) Sources of Attitude Development
- b) Classification of Motives
- c) Difference between consumer & customer
- d) Rural consumer
- e) Types of advertising

Total No. of Questions : 5]

P3584

[5064]-118
M.Com. (Semester - I)
ADVANCED MARKETING (Special paper - II)
Consumer Behaviour
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) बाजारपेठ प्रभागीकरण म्हणजे काय? प्रभागीकरणाची प्रक्रिया व आधार सांगा.

किंवा

‘ग्राहक संवेदना’ ची व्याख्या द्या. ग्राहक संवेदनाचे घटक महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यक्तीमत्व स्व-संकल्पनेचा अर्थ सांगा आणि व्यक्तीमत्वाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

अभिप्रेरणेचे विविध सिद्धांत सांगा.

प्रश्न 3) अभिवृत्ती रचना म्हणजे काय? त्याचे विपणनातील महत्व सांगा.

किंवा

ग्राहक अध्ययन म्हणजे काय? अध्ययनाची सर्वसाधारण वैशिष्ट्ये विशद करा.

प्रश्न 4) स्व संकल्पना कशी विकसित होते? त्यामध्ये समाविष्ट होणाऱ्या विविध पायऱ्या सांगा

किंवा

व्यक्ती मत्वाचे मोजमाप करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

- अ) अभिवृत्ती विकासाचे मार्ग
- ब) अभिप्रेरणेचे प्रकार सांगा
- क) उपभोक्ता व ग्राहक यातील फरक
- ड) ग्रामीण ग्राहक
- इ) जाहिरातींचे प्रकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3585

[Total No. of Pages : 4

[5064]-201
M.Com. (Semester - II)
FINANCIAL ANALYSIS AND CONTROL

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

All questions are compulsory and carry equal marks.

Q1) The following are the estimated figures procured by Mr. MES Limited for the period from June 2011 to September 2011:

MONTHS	SALES (RS.)	PURCHASES (RS.)
April (Actual)	4,00,000	2,40,000
May (Actual)	4,50,000	2,50,000
June	4,80,000	2,70,000
July	5,20,000	3,00,000
August	5,80,000	3,80,000
September	5,20,000	3,50,000
October	4,80,000	2,70,000

ADDITIONAL INFORMATION:

- a) 20% of the goods are sold on cash basis. 60% of the credit sales are recovered in the next month while the remaining two months after.
- b) 20% of the purchases are made by making an advance payment of one month, 10% of the purchases are on cash basis while the remaining purchases are made on one month credit.
- c) Wages are 40% of the purchases and are paid on every 7th day of the next month.

P.T.O.

- d) Overheads are to be charged at 50% of the wages if the sales are below Rs. 5,00,000/-. When the sales go beyond Rs. 5,00,000/- the overheads are to be charged at 60%. Overheads are paid 15 days in arrears.
- e) Advance Income -tax Rs. 70,000/- is to be deposited in the month of June. The Investment consisting of 15% 4000 Redeemable Debentures having face value Rs. 100/- is made in the year 2006. Interest on the same is payable on 1st January and 1st July every year.
- f) Balance as on 1st June 2011 was Rs. 1,50,000/-

You are required to prepare Cash Budget for the period from 1st June 2011 to 30th September 2011.

Q2) CAPEX Limited, Pune wants to purchase a new machine for the Company. There are three alternative machines available, the details of which are as follows:

PARTICULARS	Machine A	Machine B
Cost	Rs. 10,00,000	Rs. 12,00,000
Life	5 Years	5 Years
YEAR	Net Profit after depreciation and tax (Rs.)	
1 st	90,000	10,000 (Loss)
2 nd	80,000	40,000
3 rd	60,000	60,000
4 th	40,000	80,000
5 th	10,000 (Loss)	90,000

Depreciation is to be charged by straight line method. The Company expects minimum rate of return at 10% at which the present value of Rupee one to be received at the end of each year is given below:

YEAR	1	2	3	4	5
Present Value	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

You are required to advise the management as to which of the alternative machines is the best on the basis of the following methods of appraisal:

- a) Pay back period method
- b) Average return on average investment
- c) Net Present Value
- d) Profitability Index

OR

Define the terms 'Budget' and 'Budgetary Control'. Explain the various objectives, advantages and limitations of Budgetary Control.

Q3) What is Marginal Cost and Marginal Costing? Explain how is it useful to the management in the decision making in the critical areas.

OR

Mr. BEP has provided you the following information about the product "A" and Product "B".

Particulars	Product "A"	Product "B"
Sales Price	Rs. 200	Rs. 250
Variable Cost	70%	75%
Fixed Cost	Rs.2,40,000	Rs. 2,75,000
Number of Units sold	5,000	5,000

Your are required to:

- a) Find out
 - i) Profit Volume Ratio
 - ii) Break even point, and
 - iii) Margin of Safety
- b) Present your findings on the Break Even charts for product 'A' and product 'B' separately.

Q4) What is Variance Analysis? Explain its importance and the limitations in the controlling cost of production of a large scale business.

OR

CC Limited, Pune wants to raise Rs. 2.00 crore by issuing Equity Shares, 12% Redeemable preference shares and 14% Debentures. The relevant information is as follows:

- a) Equity shares are to be issued at 10% premium.
- b) 12% Redeemable preference shares are to be issued at par but will be redeemed after 7 Years at 10% discount.
- c) 14% Debentures are to be issued at 10% premium and will be redeemed after 5 years at 10% discount.
- d) Floating cost for all the issues is 2%.
- e) Dividend on the equity shares was distributed at 20% in the last year.
- f) Income-tax rate applicable to the Company is 30% You are required to advise the management as to which of the following compositions of issue of Equity Shares, Preference Shares and Debentures is beneficial for the company:

Composition I	-	2:2:1
Composition II	-	1:2:3
Composition III	-	3:3:1

Q5) Write notes on any two of the following:

- a) Budget Manual
- b) Internal Rate of Return
- c) Types of Cost of capital

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3586

[Total No. of Pages : 4

[5064]-202

M.Com. (Semester - II)

2082 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Research'. Explain the objectives & types of Research.

OR

Explain in detail the sources of Government & Non-Government information.

Q2) What is 'Business Information'? Describe various sources of Business Information.

OR

- a) Define Questionnaire. Explain Merits & Demerits of Questionnaire.
- b) What is sampling? Explain the merits & demerits of sampling.

Q3) What is 'Survey'? Explain the types, merits & demerits of survey.

OR

What do you mean by cases in Business Research? Explain the features & types of cases in Business Research.

P.T.O.

Q4) Explain the following points in Business Research project.

- a) Organising evidence, information & data.
- b) Editing sentences.

OR

Explain in detail the Research Problems in manufacturing, finance & marketing.

Q5) Write short notes (Any Four):

- a) Action Research
- b) Evaluating secondary sources
- c) Tabulation
- d) Index
- e) Types of Databases
- f) Research paper

Total No. of Questions : 5]

P3586

[5064]-202

M.Com. (Semester - II)

2082 : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) संदर्भा करिता मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संशोधन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. संशोधनाची उद्दिष्टे व प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

सरकारी व बिगर सहकारी माहितीचे स्रोत सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यावसायिक माहिती म्हणजे काय? व्यावसायिक माहिती गोळा करण्याचे विविध मार्ग विषद करा.

किंवा

अ) 'प्रश्नावली' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रश्नावलीचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

ब) 'नमुना निवड' म्हणजे काय? नमुना निवडीचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'सर्वेक्षण' म्हणजे काय? सर्वेक्षणाचे प्रकार, फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय संशोधनात प्रकरण/दाखला म्हणजे काय? व्यवसाय संशोधन प्रकरणाची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) व्यवसाय संशोधन अहवालातील खालील मुद्दे स्पष्ट करा.

- अ) पुरावा माहिती तथ्य संकलन
- ब) वाक्य संकलन

किंवा

उत्पादन, वित्त आणि विपणन यामधील संशोधन समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

- अ) क्रियात्मक संशोधन
- ब) दुय्यम स्रोत्रांचे मुल्यमापन
- क) सारणीकरण
- ड) अनुक्रमणिका
- इ) डेटा बेसचे प्रकार
- फ) शोध निबंध

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3587

[Total No. of Pages : 4

[5064]-203

M.Com. (Semester - II)

**INDUSTRIAL ECONOMICS (Compulsory Paper)
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Discuss inter-relationship between Industrial Development and Economic Development. **[20]**

OR

Critically examine Weber's theory of location of industries.

Q2) Explain factors affecting Industrial productivity. **[20]**

OR

State and explain role and problems of small scale industries.

Q3) State and explain role and problems of public sector. **[20]**

OR

State and explain impact of industrialisation on employment.

Q4) State and explain role and Problems of special economic zone. **[20]**

OR

What are the causes industrial imbalance in India?

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any Two):

[20]

- a) Scope of Industrial Economics
- b) Sargent florences theory of location of Industries
- c) Impact of Industrialisation on global warming
- d) Impact of Industrialisation on urbanisation.

Total No. of Questions : 5]

P3587

[5064]-203

M.Com. (Semester - II)

INDUSTRIAL ECONOMICS (Compulsory Paper)

(Old Course)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यामधील आंतरसंबंधाची चर्चा करा. [20]

किंवा

वेबर यांच्या स्थाणनिश्चीती सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

लघुउद्योगाची भूमिका आणि समस्या सांगा आणि स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील परिणाम सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील औद्योगिक असमतोलाची कारणे कोणती आहेत.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती
- ब) सार्जन्ट फ्लोरेन्सचा औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा सिद्धांत
- क) औद्योगिकीकरणाचा जागतिक तापमान वाढीवरील प्रभाव
- ड) औद्योगिकीकरणाचा शहरीकरणावरील प्रभाव

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3588

[Total No. of Pages : 4

[5064]-204
M.Com. (Semester - II)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following:

[20]

- a) State inter-relationship between Binomial, Poisson and Normal Distribution.
- b) A random variable X has following probability distribution:

X	1	2	3	4	5
P(X = x)	5k	8k	15k	7k	5k

Find:

- i) K
 - ii) $P(1 < X \leq 3)$
 - iii) $P(X \geq 4)$.
- c) Consider a random experiment of tossing a die 5 times. Treat success as 6 appears on uppermost face. Write down probability mass function of number of successes. Also state it's mean and variance.
 - d) Explain the concept of acceptance sampling.
 - e) Classify the following random variable as discrete or continuous:
 - i) Number of road accidents in a city in a month.
 - ii) The amount of milk produced by a cow.
 - iii) The yield of wheat from a plot.
 - iv) Number of students present in a class on a day.
 - v) The time needed for 2 sets of a chess game.

P.T.O.

- f) A random sample of 22 pairs of observations from a normal population gives a correlation of 0.46. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated?

(Use 5% L.O.S., Given $t_{16} = 2.12$, $t_{18} = 2.10$ $t_{20} = 2.086$)

Q2) Attempt any four of the following:

[20]

- a) Define the following terms:
- i) AQL
 - ii) LTPD
 - iii) Producers risk
 - iv) Consumers risk
 - v) Control limits
- b) Explain working of single sampling plan.
- c) Explain process control and product control
- d) 5% housewives in Nashik do not use kerosene as a fuel. If a sample of 50 housewives is selected at random in Nashik, what will be the probability that 4 housewives in the sample do not use kerosene as a fuel.

[given $e^{-2.5} = 0.218$]

- e) A random variable X has following probability distribution:

X	0	1	2	3	4
P(X = x)	0.4096	0.4096	0.1536	0.0256	0.0016

Find mean and variance of X.

- f) Explain different components of time series.

Q3) Attempt any four the following:

[20]

- a) Write probability mass function (p.m.f) of Poisson distribution. Also write its three real life applications.
- b) State five properties of normal distribution.
- c) Explain method of moving averages to measure trend in time series.
- d) A film director claims that his films are equally liked by males and females. An opinion poll of 1000 viewers revealed the following results:

Attribute	Liked	Disliked
Males	402	193
Females	245	160

Is the film director's claim supported by the data.

Given $\chi_1^2 = 3.81$, $\chi_2^2 = 5.99$, $\chi_3^2 = 7.81$ at 5% L.O.S.

- e) Suppose $X \rightarrow B(n, p)$
 - i) If $E(X) = 6.5$, $\text{Var}(X) = 2.275$, find n and p .
 - ii) If $E(X) = 20$, $n = 25$, find p , $\text{Var}(x)$ and SD of X .
- f) Fit a trend line to the following data by least square method. Also obtain production for the year 2005.

Year	1998	1999	2000	2001	2002
Production	12	20	28	32	50

Q4) Attempt any two of the following:

[20]

- a) I) Define the terms:
 - i) Statistics
 - ii) Critical region
 - iii) Type II error
 - iv) p - value
 - v) Level of significance

II) Find 4 - yearly centered moving average for the following data on sales.

Year	2000	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11
Sales	68	62	61	63	65	58	66	61	68	63	63	67

- b) If $X \rightarrow N(12, 4^2)$, find
- $P(X > 10)$
 - $P(X < 15)$
 - $P(10 < X < 15)$
 - $E(y)$ and $\text{var}(y)$, where $y = 2x + 3$
- c) Draw P chart for following data of number of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.
8, 6, 5, 7, 2, 5, 3, 8, 4, 4

Q5) Attempt any two of the following. **[20]**

- a) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$, Draw \bar{X} chart, R chart and comment.

- b) i) The mean life of sample of 10 electric bulbs was found to be 1456 hours with standard deviation 423 hours. A second sample of 17 bulbs chosen from a different batch showed a mean life of 1280 hours with standard deviation of 398 hours. Is there a significant difference between the means of two batches? Use 5% level of significance.
(Given $t_{25} = 2.06$, $t_{26} = 2.056$, $t_{27} = 2.052$)
- ii) A sample of 400 people is found to have mean weight of 50.47 kg can it be regarded as a sample from large population with mean weight of 52 kg and standard deviation 1.2 kg.
- c) i) Explain the procedure of χ^2 test for goodness of fit.
- ii) Consider a random experiment of tossing two coins. Write down its sample space. Assume discrete random variable X as number of heads. Obtain its probability distribution.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3589

[Total No. of Pages : 4

[5064]-205

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Areas in Accounting (Paper - III)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Explain the provisions regarding contents of Annual report of the mutual funds.

[20]

OR

Write short Notes (any four)

- a) Procedure for payment of service tax
- b) Hotel Accounting
- c) Excise Duty
- d) Hospital Accounting
- e) Value Added Tax (VAT)
- f) Assessment

Q2) Mr. Suraj Joshi has forwarded the Trial Balance of suraj Roadways as at 31st March 2016. Prepare operating and profit and Loss Account and a Balance-sheet as on that date

[20]

P.T.O.

Trail Balance as on 31st March 2016.

Particulars	₹	Particulars	₹
Trucks	9,00,000	capital	12,00,000
Stock offuel (1.4.15)	1,50,000	Traffic earnings	5,00,000
Fuel	1,70,000	creditors	2,50,000
Spares	30,000		
Road tax	5000		
Insurance	15000		
Drivers wages	5000		
Office Rent	12000		
Drawings	25000		
Sundry Exp.	5000		
Printing & stationery	2500		
Cleaner's wages	1500		
Stock of Tyres (1.4.15)	60,000		
Tyres	25000		
Debtors	20,000		
Investments	4,00,000		
Cash at Bank	1,00,000		
Cash in hand	24000		
	19,50,000		19,50,000

Additional Information

- a) Outstanding expenses are
 - i) Driver's wages ₹.2500 and
 - ii) Cleaner's wages ₹.500
- b) Stock of fuel and Tyres was as follows

Fuel	50,000 (31/3/2016)
Tyres	30,000 (31/3/2016)
- c) Interest on investments ₹.36000 is due but yet not received.
- d) Depreciate Truck @ 10%.

Q3) XYZ Builders carrying out large contracts kept in a contract ledger separate accounts for each contracts. The following particular relate to a certain contract carried out during the year ended 31 March 2016. **[20]**

Particulars	Rs.
Cash received from the contractee	13,00,000
Work certified by Architects	14,30,000
Material sent to site	64,5,000
Labour engaged on site	54,8,000
Plant installed at site	1,13,000
Value of plant at 31 March	82,000
Cost of work not yet certified	34,000
Establishment charges	32,500
Direct expenditure	24,000
Wages accrued due	18,000
Materials, closing Balance	14,000
Materials returned to store	4,000
Direct Expenses accrued due	2,000
Contract Price	20,00,000

You are required to prepare contract Account, showing profit on the contract as on 31 March - 2016

Q4) Following was the Balance sheet of A Ltd. as on 31.03.2016.

Balance sheet as on 31.03.2016.

[20]

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share capital		land and building	1,40,000
2000 shares of		plant and machinery	1,10,000
Rs. 100 each.	2,00,000	Stock	98,000
General Reserve	64,000	Debtors.	42,000
Profit & loss A/C	60,000	Cash in Hand	14,400
Bills payable	42,400	Advertising pre-paid A/c	32,000
Creditors	70,000		
	4,36,400		4,36,400

A. Ltd was absorbed by B.Ltd.on the following terms.

- A. Ltd. agreed to write-off Advertising pre-paid A/C against its own reserves.
- B. Ltd. revalued the assets of A. Ltd. as under.
 - land and building Rs. 1,50,000.
 - plant and machinery Rs. 10,4,000
 - stock Rs. 1,20,000
 - Debtors at Book value.

- c) B. Ltd. took over the assets and liabilities of A. Ltd. and agreed to discharge the purchase consideration into 2600 shares of Rs. 100 each at Rs.110 per share and Balance in cash.
- d) A. Ltd. paid its liquidation expenses of Rs. 4000.
- Prepare Realisation A/c, B. Ltd A/c, cash A/c, and shareholders A/c in the Books of A. Ltd. and opening journal entries in the books of B.Ltd.

Q5) From the following Trial Balance of Amar Education society as on 31st March 2016. Prepare an Income and expenditure Account and a Balance sheet as on that date. **[20]**

Trial Balance as on 31st March 2016.

Debit Balances.	Rs.	Credit Balances	Rs.
Building	4,00,000	capital fund	5,00,000
Furniture and fixtures	50,000	sundry creditors	15,000
Library Books	25,000	Admission fees	30,000
Sundry Debtors	10,000	Subscriptions received	75,000
Staff salaries	80,000	Tution fees	20,000
Rent paid for hall	10,000	Exam. fees	7,500
Printing & stationery	2,000	Donation received	20,000
		(not to be capitalised)	
Expenses of prizes awarded	4,000	Sundry Receipts	5,000
Rent paid for ground	1,000	Interest on	2,500
Investments	25,000	Investment	
Cash in hand	25,000		
Cash at Bank	43,000		
	6,75,000		6,75,000

Additional Information

- a) Subscriptions due ₹. 10,000
- b) Subscriptions received in adrance ₹.10,000
- c) Staff salaries outstading ₹.20,000
- d) Rent for hall is outstanding ₹.3000
- e) Interest on investments accrued ₹.500
- f) Depreciation on Building @ 10%, furniture and fixtures and library Books @ 15%.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3590

[Total No. of Pages : 4

[5064]-206

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Business Tax Assessment And Planning (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write Short Notes:(Any Four)

[16]

- a) Self Assessment.
- b) Advanced Payment of Tax
- c) Return of Income
- d) Concept of tax evasion and tax avoidance
- e) Exemptions U/s 11 (Charitable Trust)
- f) Deduction and Collection of Tax at Source
- g) Concept of services covered

Q2) Answer any two of the following:

[14]

- a) Explain the procedure of registration under Service Tax.
- b) Merits and Demerits of VAT.
- c) Explain the Concept of Tax Planning and Management.
- d) Offences and prosecutions under Income Tax Act.

P.T.O.

Q3) Dixit and Co. is a partnership firm consisting of three partners, Mr.Dixit, Mr. Tiwari, Mr.Dev, sharing profits and losses in the ratio 3:2:3. The firm was doing business in manufacture of electrical appliances. The profit and loss account of the firm for the year ending 31 March 2016 was under: **[20]**

Particulars	Rs	Particulars	Rs.
To Purchase	7,32,000	By Sales	20,70,000
To Salary to Staff	3,12,000	By Long Term Capital Gains	4,90,000
To Miscellaneous Expenses	1,60,000	By Debentures	20,000
To Interest to Partners:		Interest	20,000
Dixit (14%) 28,00		By Miscellaneous	4,000
Tiwari (18%) 2,10,000		By Business Receipt	16,000
Dev (16%) <u>70,000</u>	3,08,000		
To Depreciation	1,80,000		
To Remuneration to Partners:			
Dixit 96,000			
Tiwari 60,000			
Dev <u>96,000</u>	2,52,000		
To Net Profit	6,56,00		
	<u>26,00,000</u>		<u>26,00,000</u>

The following details are furnished:

- The firm has completed all the formalities to be considered as a partnership assessed as such.
 - The firm is not found to be eligible for deduction under Sec. 80IB.
 - Depreciation eligible under the Income Tax Act. works Rs. 1,10,000.
 - Under Miscellaneous Expenses, Rs. 82,000 are inadmissible expenses, out of which Rs. 60,000 were donation given to an approved Charitable Trust.
 - For the assessment Year 2014-15 and 2015-16; the firm was assessed on a Business Loss of Rs. 40,000 and Capital Loss of Rs. 10,000.
 - Mr. Tiwari is non-working partner.
- Compute the total Income of the firm for the Assessment year 2016-17.

Q4) Nilesh Ltd. is engaged in the construction of residential flats. For the valuation date March 31, 2016, it furnishes following data and requests you to compute the Net Wealth: **[10]**

- a) Land in urban area (construction is not permitted as per municipal laws in force): Rs. 35,00,000.
- b) Motor-cars (not owned but used on hire by the company): Rs. 7,00,000.
- c) Jewellery (investment): Rs. 7,00,000, Loan taken for purchasing the same : Rs. 7,00,000.
- d) Cash balance (as per books): Rs. 1,75,000.
- e) Bank Balance: Rs. 2,50,000.
- f) Guest house situated in a place which is 30 km, away from the local limits of the municipality: Rs. 6,00,000.

The computation should be supported with proper reasoning for inclusion or exclusion.

Q5) Siddhartha Co-operative Society engaged in processing agricultural produce of its members, without the aid of power, and its marketing furnishes the following particulars, determine its Net Income and Tax Liability for the Assessment Year 2016-17. **[20]**

- a) Income from processing of agricultural produce Rs. 1,30,000.
- b) Income from processing of agricultural produce with aid of power Rs. 70,000.
- c) Income from marketing agricultural produce Rs. 50,000.
- d) Dividends from other Co-operative Society Rs. 75,000.
- e) Income from letting of godowns Rs. 80,000.
- f) Income from House property Rs. 1,50,000.
- g) Income from Agency Business Rs. 90,000.

Q6) Prapti petro - chemical Ltd. is a closely held Indian Manufacturing Company, Furnish the following information for the year ended 31st March, 2016. [20]

Profit and Loss Account	Rs.
Sales Proceed of Goods (Domestic Sales)	30,00,000
Sales of Proceed of Goods (Export Sale)	5,00,000
Other Receipts	5,00,000
Total	40,00,000

Less : Expences	Rs.
Administrative Expences	10,35,000
Provision for Unascertained Liabilities	60,000
Income Tax	4,00,000
Depreciation	4,00,000
Outstanding Customs Duty	15,000
Proposed Dividents	50,000
Loss of Subsidiary company	40,000
Total	20,00,000
Net Profit	20,00,000

For the Tax purposes, the company wants to claim the following:

- Deduction under 80IB (30% of Rs. 20,00,000).
- Excise Duty pertaining to 2011 - 12 paid during 2015 - 16 Rs. 1,00,000.
- Depreciation under Sec.32 Rs. 5,50,000.
- Brought Forward Loss of 2012 - 13 Rs. 12,00,000.

Compute the Total Taxable Income for the assessment year 2016 - 17.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3591

[Total No. of Pages : 3

[5064]-207

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Application of Cost Accounting (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks:

[5]

- a) Obsolescence is _____ depreciation.
- b) Unusual Research expenditure should be _____ from cost accounts.
- c) _____ as a means of analysing an organisation's strategically relevant activities in order to understand the behaviour of cost.
- d) High productivity increase production and _____ cost of production per unit.
- e) Capital losses shown in financial accounts are _____ while reconciling costing profits with financial profits.

B) State whether the following statements are true or false:

[5]

- a) The volume of production achieved in a specified period is called practical capacity.
- b) Productivity should not be confused with production.
- c) Income Tax provided in cost accounts only.
- d) Waste has no realisable value while scrap has small value.
- e) Depreciation is a semi-variable expenses.

P.T.O.

Q2) Discuss the basic model of porter's value chain & state the steps in value chain Analysis. **[20]**

Q3) Write short notes on any four of the following: **[20]**

- a) Research & Development cost
- b) Cost of finance
- c) Waste
- d) Productivity Vs. Efficiency
- e) Human Aspect of productivity
- f) Problems of value chain Analysis.

Q4) From the following figures, prepare a Reconciliation statement. **[20]**

	₹
Net loss as per costing records	1,72,400
Works overhead under recovered in costing	3,120
Administrative overhead recovered in excess	1,700
Depreciation charged in financial records	11,200
Depreciation recovered in costing	12,500
Interest received not included in costing	8,000
Obsolescence (loss) charged in financial records	5,700
Income tax provided in financial books	40,300
Bank interest credited in financial books	750
Stores adjustment (credit) in financial books	475
Value of opening stock in : cost accounts	52,600
: financial accounts	54,000
Value of closing stock in : Cost accounts	52,000
: financial accounts	49,600
Interest charged in cost accounts but not in financial accounts	6,000
Preliminary expenses written off in financial a/c	800
Provision for doubtful debts in financial a/c	150

Q5) From the following figures calculate overhead rate. **[20]**

- a) When normal capacity is related to practical capacity.
- b) When normal capacity is related to sale expectancy, &
- c) When normal capacity is related to maximum capacity.

Capacity level	Maximum (100%)	Practical (90%)	Average on Expected sales(80%)
Direct labour Hours	10,000	9,000	8,000
Budget: Fixed OHS	7,200	7,200	7,200
Variable OHS	5,000	4,500	4,000

Q6) From the following data, prepare a reconciliation statement: **[10]**

	₹
Profit as per cost accounts	1,45,500
Works overhead under-recovered	9,500
Administrative overheads under-recovered	22,750
Selling overheads over-recovered	19,500
Overvaluation of opening stock in cost a/c	15,000
Overvaluation of closing stock in cost a/c	7,500
Interest earned during the year	3,750
Rent received during the year	27,000
Bad-debts written-off during the year	9,000
Preliminary expenses written-off during the year	18,000

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3592

[Total No. of Pages : 3

[5064]-208

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Cost Control and Cost System

(2008 Pattern) (Group - B) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks:

[5]

- a) At Break even point _____ is equal to fixed cost.
- b) _____ cost refers to historical cost.
- c) _____ is a part of an Enterprise to which cost can be charged.
- d) _____ is a systematic analysis and evaluation of Techniques.
- e) Major Area of _____ is Designing, Production, Marketing and Finance.

B) State whether the following statements are true or false.

[5]

- a) Marginal costing is the same as Variable costing.
- b) Pricing decision bringing revenues and profits to the business.
- c) JIT Philosophy is not dedicated to the Elimination of waste.
- d) Pricing is a Profit Planning Exercise.
- e) A variable cost is fixed per unit.

P.T.O.

Q2) "Cost Reduction is attainable in almost all areas of business activities. [20]

OR

Discuss Methods of absorption of overheads for costing system design and installation.

Q3) Write a short note (Any Four): [20]

- a) Just in Time.
- b) Pareto Analysis.
- c) Cost unit.
- d) Value Analysis.
- e) Activity based costing.
- f) Differential cost Analysis.

Q4) An analysis of costs of Rohan Ltd. has submitted the following information.[25]

Cost of Elements	Variable cost Percentage of sales	Fixed cost
Direct Material	32.8	-
Direct Labour	28.4	-
Factory overheads	12.6	1,89,900
Distribution Expenses	4.1	58,400
General overheads	1.1	66,700

Budgeted sales for the Next year are Rs. 18,50,000.

You are required to determine.

- a) The profit volume ratio
- b) Break even point sales
- c) Profit at budgeted sales
- d) Profit if actual sales
 - i) Drop by 10%
 - ii) Increase by 5 % of Budgeted sales

Q5) The following particulars are obtained from records of a company engaged in Manufacturing two products A and B from certain raw Material. [25]

Particular	Product A per unit	Product B per unit
Sales	100	200
Material cost [Rs. 10 per kg]	20	50
Wages [Rs.6 per hour]	30	60
Variable overhead	10	20

Total fixed overhead Rs. 10,000.

Comment on the profitability on each product when :-

- Total sales potential in units is limited.
- Total sales potential in value is limited.
- Raw material is in short supply.
- Labour is the key factor.
- When total availability of Raw material is 4,000 kgs. and maximum sales potential of each product is 1,000 units, find the product mix to yield optimum profit.

OR

A company producing 24,000 units provides you the following information.

Direct material	1,20,000
Direct wages	84,000
Variable overhead	48,000
Semi. variable O.H.	28,000
Fixed O.H.	80,000

Total cost- 3,60,000

The product is sold at Rs. 20 per unit. The management proposes to increase the production by 3,000 units for sales in the foreign market. It is Estimated that semi-variable overheads will increase by Rs.1,000.

But the product will be sold at Rs. 14 per unit in the Foreign market. However, no additional capital Expenditure will be incurred. The Management seeks your advice as Cost Accountant. What will you advise them?

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3593

[Total No. of Pages : 4

[5064]-209

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the objectives and functions of Indian merchants chamber.

OR

State the objectives and functions of Maratha chamber of commerce.

Q2) Explain the objectives and functions of federation of Indian chamber of commerce and Industries.

OR

Explain the Importance and functions of public enterprises in India.

Q3) State characteristics of Government policies related to Agricultural Business in India.

OR

State the Agricultural taxation policy of Government of India.

Q4) What is 'Agricultural product'? State the nature and types of Agricultural by - product.

OR

Explain the impact of W.T.O. (World Trade Organisation) on development of Agri-Business practices in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Objectives of Maharashtra chamber of commerce
- b) Trade Associations
- c) Control of public Enterprises
- d) Public utilities
- e) Problems of Agricultural Business
- f) Allied Agricultural Business

Total No. of Questions : 5]

P3593

[5064]-209

M.Com. (Semester - II)
BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT
Modern Business Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतीय वाणिज्य मंडळाची उद्दीष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

मराठा वाणिज्य मंडळाची उद्दीष्टे आणि कार्ये सांगा.

प्रश्न 2) भारतीय वाणिज्य आणि उद्योग मंडळ संघाचे कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील सार्वजनिक उद्योगांचे महत्व आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतातील कृषी व्यवसायासंबंधीत सरकारी धोरणांची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

भारत सरकारचे कृषी कर धोरण सांगा.

प्रश्न 4) 'कृषी उत्पादन' म्हणजे काय? कृषी उपउत्पादनांचे स्वरूप आणि प्रकार सांगा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचा भारतातील कृषी व्यवसाय पद्धतीच्या विकासावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- अ) महाराष्ट्र वाणिज्य मंडळाची उद्दीष्टे
- ब) व्यापारी मंडळे
- क) सार्वजनिक उद्योगांचे नियंत्रण
- ड) सार्वजनिक सेवा
- इ) कृषी विषयक व्यवसाय समस्या
- फ) कृषी पूरक व्यवसाय

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3594

[Total No. of Pages : 4

[5064]-210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS (Special Paper - IV)

Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) "Private and public sector both contributed for industrial growth in India"
Discuss. **[20]**

OR

Explain in detail "Role of small and cottage industries in industrial growth".

Q2) What is Financial Environment of business? Explain role of foreign bank and non Banking institutions. **[20]**

OR

- a) State the Techniques of Environmental Analysis. **[10]**
- b) Explain role of capital market in financial environment of business. **[10]**

Q3) Explain in detail competitions analysis. **[20]**

OR

- a) "Parallel Economy" adversely affects on growth of business - Discuss. **[10]**
- b) What is Inflation? Describe its effects on growth of business. **[10]**

P.T.O.

Q4) What is Global Environment? Explain the impact of natural and cultural Environment on world trade. **[20]**

OR

- a) Define unemployment state remedies to solve the problem of unemployment. **[10]**
- b) Write detail note on "effects on regional imbalance on growth of business. **[10]**

Q5) Write short notes: (Any Two): **[20]**

- a) Foreign Technology and MNCs
- b) Indian money market
- c) Limitations of Environmental Analysis techniques
- d) Effect of poverty on growth of business
- e) Parallel economy

Total No. of Questions : 5]

P3594

[5064]-210

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ENVIRONMENT ANALYSIS (Special Paper - IV)

Business Practices and Environment

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) भारताच्या औद्योगिक वाढीमध्ये खाजगी व सार्वजनिक या दोन्ही क्षेत्रांचा सहभाग आहे” चर्चा करा. [20]

किंवा

लघु आणि कुटिर उद्योगांची औद्योगिक वाढीतील भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यवसायाचे वित्तीय पर्यावरण म्हणजे काय? परकीय बँका आणि बँकेतर वित्तीय संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) पर्यावरण विश्लेषणाच्या पद्धती सांगा. [10]

ब) व्यवसायाच्या वित्तीय पर्यावरणात भांडवलबाजारची भूमिका स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 3) स्पर्धा विश्लेषण सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) “समांतर अर्थव्यवस्था व्यवसायाच्या वाढीवर विपरीत परिणाम करते” चर्चा करा. [10]

ब) चलनवाढ म्हणजे काय हे सांगून चलनवाढीचे व्यवसायाच्या वाढीवर होणाऱ्या परिणामांचे वर्णन करा. [10]

प्रश्न 4) जागतिक पर्यावरण म्हणजे काय? नैसर्गिक आणि सांस्कृतिक पर्यावरणाचा जागतिक व्यापारावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

- अ) बेरोजगारीची व्याख्या देऊन बेरोजगारीच्या समस्या सोडविण्याच्या उपाययोजना विशद करा. [10]
- ब) प्रादेशिक विषमतेचे व्यवसायाच्या वाढीवर होणारे परिणाम यावर सविस्तर माहिती लिहा. [10]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) परकीय तंत्रज्ञान आणि बहुराष्ट्रीय कंपन्या
- ब) भारतीय नाणेबाजार
- क) पर्यावरण विश्लेषण पद्धतीतील मर्यादा
- ड) दारिद्र्याचा व्यवसाय वाढीवर होणारा परिणाम
- इ) समांतर अर्थ व्यवस्था.

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3595

[Total No. of Pages : 4

[5064]-211
M.Com. (Semester - II)
BUSINESS ADMINISTRATION
Marketing Management
(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Marketing Management'? Explain in detail the evolution of Marketing.

OR

Explain the merits & demerits of E-marketing & Rural marketing.

Q2) What is 'Consumer Behaviour'? Explain in detail various Buying motives of Indian consumer.

OR

What are the measures to be taken for Retaining & Growing customers.

Q3) What is 'Marketing Strategy'? Explain in detail the product and price strategy.

OR

What is 'New Product Development Strategy'? Explain failure and remedies of 'New Product Development Strategy'?

Q4) What is 'Media Management'? Explain in detail the Role of media manager.

OR

What is 'Branding'? Explain 'Brand Equity' & measurement of Brand equity.

P.T.O.

Q5) Write short notes: (Any Four) :

- a) Services Marketing
- b) Importance of marketing communication
- c) New Trends in marketing communication
- d) International marketing as a strategy
- e) Customer database and CRM
- f) Consumer Education & protection

Total No. of Questions : 5]

P3595

[5064]-211
M.Com. (Semester - II)
BUSINESS ADMINISTRATION
Marketing Management
(2008 Pattern) (Group - D) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'विपणन व्यवस्थापन' म्हणजे काय? विपणनाची उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ई-विपणन व ग्रामीण विपणनाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'ग्राहक वर्तन' म्हणजे काय? भारतीय ग्राहकाच्या विविध क्रय प्रेरणा सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ग्राहक टिकविणे व ग्राहक वृद्धी करण्याचे उपाययोजना कोणत्या?

प्रश्न 3) 'विपणन व्युहरचना' म्हणजे काय? उत्पादन व किंमत व्युहरचना सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

'नविन वस्तु विकास व्युहरचना' म्हणजे काय? नविन वस्तु विकासाचे अपयश आणि उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'माध्यम व्यवस्थापन' म्हणजे काय? माध्यम व्यवस्थापकाची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

मुद्रांकण म्हणजे काय? मुद्रा मुल्य व मुद्रा मुल्याचे मोजमाप स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा: (कोणत्याही चार)

- अ) सेवा विपणन
- ब) विपणन संज्ञापनाचे महत्व
- क) विपणन संज्ञापनातील नवे प्रवाह
- ड) आंतरराष्ट्रीय विपणन एक व्युहरचना
- इ) ग्राहक माहिती संकलन व ग्राहक संबंध व्यवस्थापन
- फ) ग्राहक शिक्षण व संरक्षण

Total No. of Questions :5]

SEAT No. :

P3596

[Total No. of Pages : 4

[5064]-212
M.Com. (Semester - II)
BUSINESS ADMINISTRATION (Paper - IV)
Financial Policies and Practices (Group - D)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What is profit planning? Explain the important basics of profit planning.

OR

What is deep discount bond? Explain the features of deep discount bonds.

Q2) Describe the implications of over and under capitalisation.

OR

Explain the various principles underlying dividend policy. Point out importance of statutory restrictions on dividends.

Q3) Explain the various modes and methods of financing of foreign operations.

OR

Define venture capital. Describe the functions of venture capital.

Q4) a) What are the various strategies of acquisition and take-overs.

b) State the reasons of lease transaction is different from a purchase transaction.

P.T.O.

OR

- a) Explain the regulatory framework of venture capital.
- b) Explain the growth of securitization of assets in India.

Q5) Write short notes: (Any Two):

- a) Features of pro-forma income statement.
- b) International parity relationship.
- c) Purchase consideration and its methods.
- d) Business combination.

Total No. of Questions : 5]

P3596

[5064]-212

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION (Paper - IV)

Financial Policies and Practices (Group - D)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) लाभ नियोजन म्हणजे काय? लाभ नियोजनाची महत्त्वपूर्ण मूलतत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

दीर्घ सूट कर्जरोखा म्हणजे काय? दीर्घ सूट कर्जरोख्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अति आणि अल्प-पुंजीकरणाच्या परिणामांचे वर्णन करा.

किंवा

लाभांश निर्धारित करणारी विविध मूलतत्त्वे स्पष्ट करा. लाभांशावरील वैधानिक निर्बंधाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) विदेश व्यवहार वित्तपुरवठ्याची माध्यमे आणि पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

साहस भांडवलाची व्याख्या लिहा. साहस भांडवलाच्या कार्याचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) अ) कंपनी ताब्यात घेण्याच्या विविध व्यूहरचना कोणत्या हे स्पष्ट करा.

ब) भाडेद्वाराचा व्यवहार खरेदी व्यवहारापेक्षा वेगळा असण्याची कारणे विशद करा.

किंवा

- अ) साहस भांडवल नियंमित करण्याची चौकट स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील संपत्ती प्रतिभूतीकरणाची वृद्धी स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा: (कोणत्याही दोन)

- अ) प्रारूप उत्पन्न विवरणाची वैशिष्ट्ये
- ब) आंतरराष्ट्रीय समता संबंध
- क) क्रय-प्रतिफल आणि त्याच्या पद्धती
- ड) व्यावसायिक समामेलन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3597

[Total No. of Pages : 4

[5064]-213

**M. Com. (Part - I) (Semester - II)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES**

**E - Security And Cyber Laws
(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - E)**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Internet Security? Explain the types of Computer Crimes. **[20]**

OR

What is E - Security? Explain the types of Intruders. **[20]**

Q2) Define Extensible Markup Language. (XML). Explain the advantages and disadvantages of XML. **[20]**

OR

What is E - Governance? Explain the role of Internet Service Provider (ISP)[**20]**

Q3) Explain the contents of legislation under Information technology Act - 2002[**20]**

OR

Explain the penalties (Section 43 to 47) under Information technology Act - 2002 **[20]**

Q4) a) Write a note on 'Privacy on Internet'. **[10]**

b) Features of (Hyperlink text terminal protocol)HTML. **[10]**

OR

a) Write a note on 'Network Security'. **[10]**

b) Duties of Subscribers. **[10]**

P.T.O.

Q5) Write short notes on : (Any two)

[20]

- a) Attacks on Computer Systems.
- b) Electronic Security
- c) Front page explorer
- d) Offences (Section 65 to 78) under information technology Act - 2002.

Total No. of Questions : 5]

P3597

[5064]-213

**M. Com. (Part - I) (Semester - II)
COMMERCIAL LAWS & PRACTICES**

**E - Security And Cyber Laws
(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - E)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) इंटरनेट सुरक्षा म्हणजे काय? संगणकीय गुन्ह्यांचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

इ-सेक्युरिटी म्हणजे काय? इन्ट्रूडर्सचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) एक्सन्टेन्सिबल मार्कअप लॅंग्वेज (एक्सएमएल) म्हणजे काय? एक्सएमएल चे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

इ-गव्हर्नन्स म्हणजे काय? इंटरनेट सर्व्हिस प्रोव्हायडर (आय्‌एस्‌पी) ची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत कायद्यातील सामुग्री (contents of legislation) स्पष्ट करा. [20]

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत दंड (कलम 43 ते 47) स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) अ) इंटरनेटवरील गोपनीयता (Privacy on Internet) यावर टीप लिहा. [10]
ब) एच्टीएमएल् (हायपरलींक टेक्स्ट टर्मिनल प्रोटोकॉल्स) ची वैशिष्टे. [10]

किंवा

- अ) 'नेटवर्क सेक्युरिटी' यावर टीप लिहा.
ब) सबस्क्रायबरची कर्तव्ये.

- प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) संगणक प्रणालीवरील हक्के
ब) इलेक्ट्रॉनिक सेक्युरिटी
क) फ्रन्ट पेज एक्सप्लोअर
ड) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत गुन्हे (कलम 65 ते 78)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3598

[Total No. of Pages : 4

[5064]-214

M. Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copyright and Designs

(Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is the object of the Copyright Act, 1957? State the subject matter of Copyright. Explain the provisions of the Copyright Act, 1957 relating to registration of Copyright.

OR

What is Copyright Society? State the functions and rights of a Copyright Society.

Q2) Define the term 'Design'. State the provisions of the Designs Act, 2000 regarding registration of design.

OR

Who may apply for registration as a 'Registered User' of layout-design? What are the conditions for registration as a registered user? State the powers of the Registrar for cancellation of registration as a registered user.

Q3) Define the term 'Geographical Indication'. How does it differ from 'Trade Mark'? State the rights conferred by registration of 'Geographical Indication'.

OR

Explain the legal provisions relating to 'establishment and composition' of the 'Plant Varieties Protection Appellate Tribunal'. Which matters may be referred to the Appellate Tribunal? State the procedure of Tribunal.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in brief: (Any Two)

- a) Who is an 'Author of Work'? What are the rights of the author of copyright?
- b) State the rights of proprietor of a registered design.
- c) State the geographical indications which are prohibited from registration under the Geographical Indications of Goods Act, 1999.
- d) What are the registerable plant varieties under the Protection of Plant Varieties and Farmers' Rights Act, 2001?

Q5) Write short notes on: (Any Four)

- a) Nature of Copyright
- b) Infringement of Copyright
- c) Register of Designs.
- d) Opposition to Registration of Layout-Design.
- e) Regulatory Authorities under the G. I. of Goods Act, 1999.
- f) National Gene Fund.

Total No. of Questions : 5]

P3598

[5064]-214

M. Com. (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copyright and Designs

(Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकार कायदा, 1957 चे उद्दिष्ट काय आहे? मुद्रणाधिकारचे प्रतिपाद्य विषय सांगा. मुद्रणाधिकाराची नोंदणी करण्याच्या संदर्भातील मुद्रणाधिकार कायदा, 1957 मधील तरतुदी स्पष्ट करा.

किंवा

‘मुद्रणाधिकार संस्था’ म्हणजे काय? मुद्रणाधिकार संस्थेची कार्ये आणि हक्क सांगा.

प्रश्न 2) ‘आराखडा’ या संज्ञेची व्याख्या द्या. आराखडा नोंदणीच्या संदर्भातील आराखडा कायदा, 2000 मधील तरतुदी सांगा.

किंवा

‘रूपरेषा-आराखड्याचा नोंदणीकृत वापरकर्ता’ म्हणून नोंद होण्यासाठी कोण अर्ज करू शकतो? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून नोंदणीसाठी कोणत्या अटी आहेत? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून झालेली नोंद रद्द करण्यासंबंधी नोंदणी अधिकाऱ्याचे अधिकार सांगा.

प्रश्न 3) ‘भौगोलिक चिन्ह’ या संज्ञेची व्याख्या द्या. व्यापार चिन्हापेक्षा हे चिन्ह कसे वेगळे आहे? भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीमुळे मिळणारे अधिकार सांगा.

किंवा

रोपे नमुने संरक्षण अपीलीय न्यायाधिकरणाची स्थापना व रचना या संदर्भातील कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा. अपीलीय न्यायाधिकरणाकडे कोणत्या विषयांवर दाद मागता येते? न्यायाधिकरणाची कार्यपद्धती सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणत्याही दोन)

- अ) कलाकृतीचा जनक/लेखक म्हणजे कोण? मुद्रणाधिकाराच्या लेखकाचे हक्क कोणते?
- ब) नोंदणी केलेल्या आराखडा मालकाचे हक्क सांगा.
- क) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत कोणती भौगोलिक चिन्हे नोंदणीपासून परावृत्त केली आहेत ते सांगा.
- ड) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 अंतर्गत नोंदणीयोग्य रोपे नमुने कोणती?

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) मुद्रणाधिकाराचे स्वरूप.
- ब) मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघन.
- क) आराखड्याचे नोंदणी पुस्तक.
- ड) रूपरेषा - आराखड्याच्या नोंदणीस विरोध.
- इ) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत नियामक अधिकारी मंडळ.
- फ) राष्ट्रीय आनुवंशिकता निधी.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3599

[Total No. of Pages : 4

[5064]-215

M. Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Review the progress of co-operative movement in England after the Industrial Revolution. **[20]**

OR

Briefly discuss the sources of principles of co - operation.

Q2) Why did the International Co-operative Alliance (ICA) review the principles of Co - operation. **[20]**

OR

Is Co-operative a system or sector?

Q3) Discuss the role of co-operatives in a mixed economy like India. **[20]**

OR

What progress has USA made in co-operative field?

Q4) What challenges do the co-operatives have due to globalisation? **[20]**

OR

What is the basic philosophy behind co-operation?

P.T.O.

Q5) Write notes (Any Two)

[20]

- a) Swedish consumer co - operatives.
- b) Objectives of International Co - Operative Alliance (ICA)
- c) Kibbutz in Israel
- d) Economics of co - operation.

Total No. of Questions : 5]

P3599

[5064]-215

M. Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक क्रांतीनंतर इंग्लंड मधील सहकारी चळवळीच्या प्रगतीचा आढावा घ्या. [20]

किंवा

सरकाराच्या तत्वप्रणालीच्या स्रोतांची थोडक्यात चर्चा करा.

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघाने सहकाराच्या तत्वांची पुर्नमांडणी का केली? [20]

किंवा

सहकार ही व्यवस्था आहे की क्षेत्र?

प्रश्न 3) भारतासारख्या संमिश्र अर्थव्यवस्थेतील सहकाराच्या भूमिकेची चर्चा करा. [20]

किंवा

अमेरिकेने सहकाराच्या क्षेत्रात कोणती प्रगती केली आहे?

प्रश्न 4) जागतिकीकरणामुळे सहकारासमोर कोणती आव्हाने आहेत? [20]

किंवा

सहकारामागील मूलभूत तत्वज्ञान कोणते आहे?

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) स्विडीश सहकारी ग्राहक संस्था.
- ब) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघाची उद्दिष्टे.
- क) इस्यार्डलमधील किबुत्झ.
- ड) सहकाराचे अर्थशास्त्र.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3600

[Total No. of Pages : 4

[5064]-216
M. Com. (Part - I) (Semester - II)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Management of Co-operative Business
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the criteria for appraising the performance of cooperative business.

OR

Describe the financial and social responsibilities of cooperative business.

Q2) Explain the business policies and practices of credit cooperatives.

OR

Evaluate the policies and practices of state cooperative bank.

Q3) Explain the advantages and limitations of Housing cooperatives in India.

OR

Explain the role of pravara cooperative organisation in the development of that region.

Q4) Briefly explain the success story of warana cooperative organisation.

OR

Describe the importance and problems of non - agriculture credit cooperatives.

P.T.O.

Q5) Write short notes : (Any two)

- a) Viability of cooperative business.
- b) Industrial relation in cooperative business.
- c) District cooperative bank.
- d) Shetkari Sahakari Sangh, Kolhapur.

Total No. of Questions : 5]

P3600

[5064]-216

M. Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्रश्न 1) सहकारी व्यवसायाचे कामगिरीचे मूल्यमापन करण्याचे निकष स्पष्ट करा.

किंवा

सहकारी व्यवसायाच्या आर्थिक व सामाजिक जबाबदाऱ्या विशद करा.

प्रश्न 2) सहकारी पतसंस्थांची धारेण आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

राज्य सहकारी बँकेची धोरणे आणि कार्यपद्धतीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) भारतातील सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

प्रावरा सहकारी संघटनेची त्या विभागाचे विकासाच्या संदर्भात भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) वारणा सहकारी संघटनेची यशोगाथा थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

बिगर – कृषी सहकारी पतसंस्थाचे महत्व आणि समस्या विशद करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी व्यवसायाची सक्षमता.
- ब) सहकारी व्यवसायातील औद्योगिक संबंध.
- क) जिल्हा सहकारी बँक.
- ड) शेतकरी सहकारी संघ, कोल्हापूर.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3601

[Total No. of Pages : 4

[5064]-217

M. Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Banking Law and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer the following in the light of the provisions of the Prevention of Money Laundering Act, 2002.

- a) Who shall be found guilty of the offence of money laundering? (Section - 3)
- b) What is the punishment for money laundering? (Section - 4)
- c) Who receives and manages the properties confiscated? Who appoints him? (Section - 10)
- d) How long can a property seized under section 17 be retained for the purposes of adjudication under section 8? What happens to such a property once such period is over?

OR

Availing a safe deposit vault facility opens a definite relationship between a banker and his customer. What is that relationship called? Explain in detail the features of the said relationship.

Q2) Explain the applicability of the law of limitation to different financial transactions.

OR

Spell out in detail the assets of banks. How could the assets be responsible for the bank's inability to honour its obligations?

P.T.O.

Q3) Explain in detail the strategies to manage the risks faced by a banker while managing its assets and liabilities.

OR

How do you think can a bank ensure that it has the least possible NPAs in its basket of assets? Explain your answer in detail.

Q4) What is a non performing asset? How are the assets of banks classified using non performing assets as the basis?

OR

“Mergers and acquisitions are prerequisites for consolidation of banks.” Do you agree? Explain your answer.

Q5) Write notes on (Any Two)

- a) RBI guidelines on Prevention of Money Laundering.
- b) Garnishee order
- c) Management of Investment portfolio
- d) Credit Information Bureau of India Limited

Total No. of Questions : 5]

P3601

5064]-217

M. Com. (Part - I) (Semester - II)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Banking Law and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - III) (Group - G)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंध कायदा, 2002 च्या आधारे खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) मनी लाण्डरिंगच्या गुन्ह्याचा दोषी कोणास धरले जाऊ शकते (कलम 3)
ब) मनी लाण्डरिंगची शिक्षा काय आहे? (कलम 4)
क) अधिहरण केलेल्या मत्तेची स्वीकृती व व्यवस्थापन कोण करते? अधिहरण करणाऱ्याची नियुक्ती कोण करते? (कलम 10)
ड) कलम 8 अंतर्गत अभिनिर्णय देण्यासाठी अधिहरण केलेली मालमत्ता कलम 17 अंतर्गत किती काळ रोखून ठेवली जाऊ शकते? सदर काळ संपल्यानंतर रोखून ठेवलेल्या मत्तेचे काय केले जाते?

किंवा

सुरक्षित जमा कक्ष सुविधा घेतल्यामुळे बँक आणि त्याचा ग्राहक यांमध्ये एक निश्चित स्वरूपाचे नाते निर्माण होते. या नात्याचे नाव व त्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वित्तीय व्यवहारांशी संबंधित मर्यादा कायद्याची व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

बँकेच्या मत्ता सविस्तर नमूद करा बँक त्यांच्या दायित्वे आदर करण्यास असमर्थ ठरल्यास त्यांच्या मत्ता त्यास जबाबदार कशा ठरू शकतात?

प्रश्न 3) आपल्या मत्ता आणि देणींचे व्यवस्थापन करताना बँका ज्या जोखिमींना सामोरे जातात त्यांना व्यवस्थापन करण्याचे तंत्र सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

आपल्या मत्तेच्या पेटी (टोपली) मधील निष्क्रिय मत्ता कमीत कमी असतील याची खात्री बँका कशी करू शकतात? आपले उत्तर सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4) निष्क्रिय मत्ता म्हणजे काय? निष्क्रिय मत्तांचा आधार घेऊन बँका आपल्या मत्तांचे वर्गीकरण कसे करतात?

किंवा

‘बँकाच्या सबलीकरणासाठी, बँकाचे एकत्रीकरण आणि संपादन या पूर्वशर्ती आहेत’ आपण याच्याशी सहमत आहात काय? आपले उत्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (फक्त दोन)

- अ) मनी लॉण्डरिंग प्रतिबंधासंदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या नियमावली.
- ब) न्यायालयाचा मनाई आदेश.
- क) रोखेसंग्रहाचे व्यवस्थापन.
- ड) भारतीय पतमाहिती महामंडळ मर्यादित.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3602

[Total No. of Pages : 4

[5064]-218

M. Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Monetary Policy (Special paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is meant by Money Supply? What is the relationship between Money Supply and Price stability?

OR

How is money supply measured by the Reserve Bank of India?

- Q2)** i) What is the scope of the Monetary Policy?
ii) Discuss the following objectives of Monetary Policy
- a) Exchange Rate Stability
 - b) Balanced Economic Growth

OR

What are the recent changes in Monetary Policy of RBI?

- Q3)** i) Distinguish between Quantitative and Qualitative Instruments of Monetary Policy.
ii) What is the mechanism of Bank Rate Policy and Variable Reserve ratio as Quantitative instruments?

OR

Explain the Qualitative Instruments of Monetary Policy? Discuss their effectiveness in controlling Inflation.

P.T.O.

Q4) Explain the promotional role of RBI with reference to

- i) Establishment of financial institutions for Industrial Finance.
- ii) Export Credit

OR

What are the steps taken by the RBI for providing Rural Credit?

Q5) Write notes : (Any two)

- a) Term Lending Institutions.
- b) High Powered Money
- c) Bridge Loans
- d) Pre - shipment Credit and Post - shipment Credit.

Total No. of Questions : 5]

P3602

[5064]-218

M. Com. (Semester - II)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Monetary Policy (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पैशाचा पुरवठा म्हणजे काय? पैशाचा पुरवठा आणि किंमत स्थैर्य यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँके कडून पैशाचा पुरवठा कसा मोजला जातो?

- प्रश्न 2) i) चलनविषयक धोरणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
ii) चलनविषयक धोरणाची खालील उद्दिष्ट्ये चर्चा करा.
अ) विनिमय दर स्थैर्य
ब) समतोल आर्थिक वृद्धी

किंवा

रिझर्व्ह बँकेच्या चलनविषयक धोरणातील अलिकडील काळातील बदल वर्णन करा.

- प्रश्न 3) i) चलनविषयक धोरणाच्या संख्यात्मक आणि गुणात्मक साधनांमधील फरक स्पष्ट करा.
ii) बँकदर धोरण व राखीव बदलते प्रमाण हे संख्यात्मक साधने कशाप्रकारे कार्य करतात हे स्पष्ट करा.

किंवा

चलनविषयक धोरणाची गुणात्मक साधने स्पष्ट करा. किंमत नियंत्रणामध्ये ही साधने कितपत प्रभावी ठरतात याची चर्चा करा.

प्रश्न 4) रिझर्व्ह बँकेची प्रोत्साहनात्मक भूमिका खालील बाबतील स्पष्ट करा.

- i) औद्योगिक वित्तपुरवठ्यासाठी वित्तीय संस्थांची उभारणी
- ii) निर्यात पतपुरवठा.

किंवा

ग्रामीण कर्जपुरवठ्या करीता रिझर्व्ह बँकेने उचललेली पाउले कोणती?

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) दिर्घ कर्जपुरवठा करणाऱ्या संस्था
- ब) उच्च शक्ती पैसा
- क) ब्रिज लोन्स
- ड) प्रि - शिपमेंट आणि पोस्ट शिपमेंट कर्ज

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3603

[Total No. of Pages : 4

[5064]-219

M. Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Customer Relationship Management & Retailing

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*

Q1) Trace the Evolution of Customer Relationship Management in Indian Context. **[20]**

OR

What is 'Digital Marketing'? Explain the pre - requisites for effective execution of Digital Marketing Network.

Q2) What is meant by 'Logistics Management'? Explain various stages in developing strong logistics. **[20]**

OR

Explain the importance of 'Retailing' in the global scenario.

Q3) 'Effective stores Management boosts the sales'. Explain the statement and discuss various aspects of stores Management. **[20]**

OR

Discuss the steps you think are necessary in developing support services necessary for any car services centre.

Q4) Explain various techniques of 'Inventory management' to be implemented in any Retail store. **[20]**

OR

Explain in detail various factors which determine the success of your retail store.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four)

[20]

- a) Vendor Development.
- b) Internet Marketing
- c) Examples of services marketing 'On line' in recent period.
- d) Family Managed Vis - a - vis professional retail outlets.
- e) Innovations in Retailing.
- f) Types of Retailing.

Total No. of Questions : 5]

P3603

[5064]-219

M. Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Customer Relationship Management & Retailing

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रत्येक प्रश्न 20 गुणांचा आहे.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारताच्या संदर्भात ग्राहक संबंध व्यवस्थापनेतील उत्क्रांतीचे टप्पे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘संगणकअंकीय विपणन’ म्हणजे काय? संगणकअंकीय विपणन जाळ्याच्या परिणामकारक अंमलबजावणीतील पुर्वअटी – स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वाहतुक व्यवस्थापन म्हणजे काय? भक्कम वाहतुक व्यवस्था विकसित करण्यातील विविध टप्पे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

जागतिकीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर किरकोळ व्यापार धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) ‘परिणामकारक साठवण व्यवस्थापनामुळे विक्रयवृद्धी होते’ हे विधान स्पष्ट करून साठवण व्यवस्थापनाच्या विविध पैलुंची चर्चा करा. [20]

किंवा

कोणत्याही कार सेवा केंद्रामध्ये ग्राहकांना मिळणाऱ्या सेवा वृद्धिंगत होण्यासाठी कोणती पावले उचलण्याची गरज आहे यांवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही किरकोळ दुकानातील साठा व्यवस्थापनाची अंमलबाजवणी करण्यासाठीची विविध तंत्रे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

तुमच्या किरकोळ व्यापारातील यश निश्चित करणारे विविध घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) विक्रेता विस्तार
- ब) आंतरजाल विपणन
- क) आधुनिक काळातील थेट तंत्राद्वारे करावयाच्या सेवा विषणनाची उदाहरणे.
- ड) व्यावसायिक किरकोळ आस्थापने विरूद्ध पारंपरिक व्यवसाय आस्थापने
- इ) किरकोळ व्यापारातील नावीन्यता
- फ) किरकोळ व्यापारचे प्रकार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3604

[Total No. of Pages : 4

[5064]-220
M. Com. (Semester - II)
ADVANCED MARKETING
Services Marketing
(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Services Marketing'? Describe the various important marketing services. **[20]**

OR

Discuss various causes for the growth of service sector in the changing scenario in India.

Q2) What is "Marketing Mix"? Explain 7 P's of Marketing mix. **[20]**

OR

Define the concept "Pricing of services". Explain the various factors and methods of 'Pricing of services'.

Q3) Explain distribution strategies for services. State challenges in distribution services. **[20]**

OR

Explain the concept and advantages of service blueprinting.

Q4) What is Market Segmentation? Explain the importance and various levels of Market Segmentation. **[20]**

OR

Explain the 'Service Performance Measurement' and 'Customer Encounter Management, in detail.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four):

[20]

- a) Services marketing triangle.
- b) Retailing services.
- c) Customer Acquisition and Customer Retention.
- d) E - services.
- e) Objectives of Advertising.
- f) Consultancy services.

Total No. of Questions : 5]

P3604

[5064]-220

M. Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सेवा विपणन म्हणजे काय? विविध महत्वाच्या विपणन सेवा विशद करा. [20]

किंवा

भारतातील बदलत्या काळातील सेवा क्षेत्राच्या वाढीच्या कारणांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 2) विपणन मिश्र म्हणजे काय? विपणन मिश्र संबंधीत 7'वी' चे (7 p's) स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

'सेवांची किंमत' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. सेवांची किंमत ठरवणारे विविध घटक व पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सेवा वितरणासाठीची व्यूहरचना सांगून सेवा वितरणाच्या संदर्भातील आव्हाने स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सर्व्हिस ब्ल्यू प्रिंटिंग (service blue printing) ची संकल्पना व फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) बाजारपेठ विभाजन म्हणजे काय? बाजारपेठ विभाजनाचे महत्व व विविध पातळ्या किंवा स्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'सेवा कामगिरीचे मोजमाप' आणि 'ग्राहकांशी प्रत्यक्ष भेटीचे व्यवस्थापन' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सेवा विपणन त्रिशंकू
- ब) किरकोळ सेवा
- क) ग्राहकांचा ताबा घेणे आणि ग्राहक टिकविणे
- ड) इ - सेवा (E - Services)
- इ) जाहिगतीची उद्दिष्टे
- फ) सल्लागार सेवा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3605

[Total No. of Pages : 4

[5064]-301

M. Com. - II (Semester - III)

BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Business Finance'. Explain the importance of Business finance.

OR

Write a detailed note on future value and present value.

Q2) Explain the importance and limitations of strategic financial planning.

OR

What is 'Over capitalisation'? State the difference between over capitalisation and under capitalisation.

Q3) What is 'equity share'? State advantages and disadvantages of equity share.

OR

What is 'dividend policy'? Explain the Back ground of dividend policy.

Q4) Explain the advantages and disadvantages of short term finance.

OR

What is 'project financing'? State the importance of project financing.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any four)

- a) Scope of business finance.
- b) Estimating financial requirements.
- c) Working capital.
- d) Characteristics of debenture.
- e) Financial analysis.
- f) Characteristics of preference share.

Total No. of Questions : 5]

P3605

[5064]-301

M. Com. - II (Semester - III)
BUSINESS FINANCE
(2008 Pattern) (Compulsory)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची' व्याख्या द्या. व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

भविष्यकालीन मूल्य व सध्याचे मूल्य यावर सविस्तरपणे टिपणी लिहा.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाचे महत्त्व आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

'अधिभांडवलीकरण' म्हणजे काय? अधिभांडवलीकरण व कमी भांडवलीकरण यातील फरक सांगा.

प्रश्न 3) 'सामान्य भाग' म्हणजे काय? सामान्य भागाचे फायदे व तोटे सांगा.

किंवा

'लाभांश धोरण' म्हणजे काय? लाभांश धोरणाची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

'प्रकल्प वित्तपुरवठा' म्हणजे काय? प्रकल्प वित्तपुरवठ्याचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची व्याप्ती
- ब) वित्तीय गरजांचा अंदाज
- क) खेळते भांडवल
- ड) कर्जरोख्याची वैशिष्ट्ये
- इ) आर्थिक विश्लेषण
- फ) अग्रहक भागाची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3606

[Total No. of Pages : 4

[5064]-302

**M. Com. (Semester - III)
INDUSTRIAL ECONOMICS**

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State and explain scope and significance of Industrial economics. **[20]**

OR

State and explain inter - relationship between industrial development and economic development. **[20]**

Q2) Critically examine webers theory of location of industries. **[20]**

OR

What is industrial productivity? Explain factors influencing on industrial productivity? **[20]**

Q3) State and explain role and problems of private sector in India. **[20]**

OR

State and explain role and problems of small scale industries in India. **[20]**

Q4) State and explain causes of regional Industrial imbalance in India. **[20]**

OR

State and explain role and problems of special economic zone in India. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write notes : (Any two)

[20]

- a) Sargent florences theory of location of industries.
- b) Problems of public sector in India.
- c) Need of balanced regional development.
- d) Impact of industrilaization on employment.

Total No. of Questions : 5]

P3606

[5064]-302

M. Com. (Semester - III)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती व महत्व सांगा व विशद करा. [20]

किंवा

औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकासामधील अंतरसंबंध सांगा व विशद करा.

प्रश्न 2) वेबरच्या औद्योगिक स्थापनिश्चीती सिद्धांतांचे टीकात्मक परीक्षण करा. [20]

किंवा

औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय ? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक विशद करा.

प्रश्न 3) भारतातील खाजगी क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व विशद करा. [20]

किंवा

भारतातील लघुउद्योगाची भूमिका आणि समस्या सांगा व विशद करा.

प्रश्न 4) भारतातील प्रादेशिक औद्योगिक असमतोलाची कारणे सांगा व विशद करा. [20]

किंवा

भारतातील विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका व समस्या सांगा व विशद करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) सार्जट फ्लोरेन्सचा औद्योगिक स्थाननिश्चितीचा सिद्धांत
- ब) भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राच्या समस्या
- क) प्रादेशिक औद्योगिक विकासाची गरज
- ड) औद्योगिकीकरणाचा रोजगारावरील परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3607

[Total No. of Pages : 4

[5064]-303

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS STATISTICS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of statistical tables and calculator is allowed.
- 4) Symbols have their usual meanings.

Q1) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) What do you mean by random variable? Explain the difference between discrete and continuous random variable with an illustration.
- b) A random variable X has the following probability distribution.

X	0	1	2	3	4	5
P(X=x)	k	3k	5k	7k	9k	11k

Find the value of (i) k, (ii) $P(X \geq 2)$, (iii) $P(1 < X \leq 4)$

- c) State inter-relationship between Binomial, Poisson and Normal Distribution.
- d) The p.m.f. of a r.v. X is given by

$$p(X = x) = \frac{x}{15}; x = 1, 2, 3, 4, 5.$$

$$= 0; \text{ otherwise}$$

Find the mean and variance of X

P.T.O

- e) If $X \rightarrow B(n,p)$, then
- for $E(x) = 6$, $V(x) = 4.2$, find the values of n and p .
 - for $E(x) = 10$, $n = 25$, find the values of p , $S.D.(x)$.
- f) Fit a trend line to the following data by least square method.

Year	2008	2009	2010	2011	2012
Production	12	21	27	30	18

Also estimate the production for the year 2016.

Q2) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- Define the terms:
 - Test of hypothesis
 - Level of significance
 - Type I error
- Explain the test procedure of large sample test for population proportion.
- Explain method of moving averages to measure trend in time series.
- Find the 5-yearly moving average for the following data on sales.

Year	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sales	50	65	85	78	84	90	93	84	90	99

- A firm has 5 cars which can be hired out in a day. The demand for a car on each day is a poisson variable with average 2. Obtain the probable number of days in a year on which
 - no Car is demanded,
 - the demand can not be fulfilled. (Given : $e^{-2} = 0.135335$)
- A random sample of 18 pairs of observations from a normal population gives a correlation coefficient 0.46. Is it likely that the variables in the population are uncorrelated? Use 5% level of significance.

(Given : $t_{16} = 2.12$, $t_{17} = 2.11$, $t_{18} = 2.10$)

Q3) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Explain process control and product control.
- b) Explain the Concept of acceptance sampling.
- c) Explain the working single sampling plan.
- d) Explain the procedure of Chi-square test for goodness of fit.
- e) A sample of 64 bulbs gave average life 1235 hours. Can this sample be regarded from a population with mean life of bulbs 1250 hours? From the past experience it is known that population S.D. is 50 hours. Use 1% level of significance.
- f) A medicine is claimed to be effective in 90% of the cases. A medical practioner doubts that it is over stated. A random sample of 200 patients treated with this medicine, showed that 170 were cured. Can the claim be rejected at 1% level of significance.

Q4) Attempt any two of the following:

[2 × 10 = 20]

- a) If $X \rightarrow N(30, 4)$ then find
 - i) $P(X \geq 32)$,
 - ii) $P(27 \leq X \leq 33)$,
 - iii) $P(X \leq 26)$
 - iv) mean, variance and S.D. of $y = 2x - 9$.
- b) A health club advertised a weight reducing program and claimed that on the average participant in program lose weights in 6 months. A person wanted to verify the claim. The club allowed him to select randomly the records of 10 participants about their weights before and after the program. The data were as follows:

Participant No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wt. before	120	125	115	130	123	119	122	127	128	118
Wt. after	111	114	107	120	115	112	112	120	119	112

Do the data support claim of the health club? Use 1% l.o.s.

- c) What do you mean by time series? Explain different components of time series.

Q5) Attempt any two of the following:

[2 × 10 = 20]

- a) Draw P-chart for following data of number of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.

8, 6, 5, 7, 2, 5, 3, 8, 4, 4.

- b) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2.0	2.5	2.8	2.5	3.0	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Given : $n = 5, D_3 = 0, D_4 = 2.115, A_2 = 0.577$

Draw \bar{X} and R-chart and comment on them.

- c) In a certain locality 100 persons were randomly selected and asked for their educational achievements. The results are given as:

Gender	Education		
	Primary School	High School	College
Male	10	15	25
Female	25	10	15

Test whether education depends on gender? Use 1% l.o.s.,

Given : $\chi^2_{2;0.01} = 9.210$.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3608

[Total No. of Pages : 4

[5064]-304

M. Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the following :

[20]

- a) Explain the evaluation research.
- b) Explain the Research plan.

OR

What is sourcing of Business Information ? Explain Statistical data and Demographic information.

Q2) What is computer information acquisition? Explain in detail data bases computer files sources. **[20]**

OR

Write detail note on

- a) Abstracts
- b) Citation

Q3) What is experiment survey in research? Distinguish between Scaling and Measurement in Research. **[20]**

OR

What is case study design? Which points considered in Action research?

P.T.O.

Q4) What is writing skills for Business research? Which are the problems in business and commercial functions? **[20]**

OR

Distinguish between sampling and scheduling for analysis.

Q5) Write short notes (any four) : **[20]**

- a) Aims of Business research
- b) Syndicated commercial
- c) Applicability of approach methods
- d) Identification of facts
- e) Organizing evidence information

Total No. of Questions : 5]

P3608

[5064]-304

M. Com. (Semester - III)

RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) संशोधन मुल्यमापन स्पष्ट करा.
ब) संशोधन नियोजन स्पष्ट करा.

किंवा

व्यवसाय माहितीचे स्रोत म्हणजे काय? सांख्यिकीय माहिती व लोकसंख्या माहिती यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) संगणकाच्या सहाय्याने माहितीचे संपादन म्हणजे काय? डेटाबेस संगणकीय धारीकाचे स्रोत स्पष्ट करा. [20]

किंवा

खालील बाबींवर टिप लिहा.

- अ) सारांश/गोषवारा
ब) संदर्भग्रंथसुचीचा शोध

प्रश्न 3) संशोधनाची प्रयोगात्मक सर्वेक्षण पध्दती म्हणजे काय? संशोधनाचे मापन व अनुमापनतंत्रे यातील फरक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यष्टी अध्ययन आराखडा म्हणजे काय? क्रियात्मक संशोधनात कोणते घटक आवश्यक असतात?

प्रश्न 4) व्यवसाय संशोधन लेखन कौशल्य म्हणजे काय? व्यवसाय व व्यवसायीक संशोधन कार्यातील समस्या कोणत्या? [20]

किंवा

तथ्य विश्लेषण व नमुना निवड यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) व्यवसाय संशोधनाचे उद्देश
- ब) व्यवसायिक संघ
- क) संशोधनातील योग्य पध्दतीची निवड
- ड) प्रकरण अभ्यासाचे वस्तुस्थिती पडताळणी
- इ) पुरावा माहितीचे संघटन
- फ) संशोधनातील कर विषयक माहिती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3609

[Total No. of Pages : 2

[5064]-305

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Advanced Auditing

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Audit Programme? Explain the advantages & disadvantages of Audit Programme. **[16]**

OR

Explain in detail profit & divisible profit. **[16]**

Q2) What is an Auditing Standard? Explain the Standard setting process. **[16]**

OR

What is Internal Control? Elaborate the evaluation of Internal Control. **[16]**

Q3) Explain the Constitution and Powers of Audit Committee. **[16]**

OR

Determine special aspects of CIS Audit Environment and need for review of internal control. **[16]**

P.T.O

Q4) Explain the Responsibilities of an Auditor regarding Verification and Valuation of an Fixed Assets. **[16]**

OR

Explain preliminary steps that an Auditor will go through before starting Audit of Limited Company. **[16]**

Q5) Write short notes: (Any Two): **[16]**

- a) Vouching
- b) Audit Report with special reference to CARO, 2003
- c) External Audit
- d) Audit Tools

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3610

[Total No. of Pages : 2

[5064]-306

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialized Auditing

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Explain Legal Provisions U/s 44AB of Income Tax Act, 1961 relating to Tax Audit. **[16]**

OR

What is Internal Audit? Explain its Nature, Scope and Purpose.

Q2) Write short notes on: (Any Two) **[16]**

- a) Audit Programme
- b) Steps in Bank Audit
- c) Form 3 CA
- d) Review of Internal Control

Q3) Explain the special features of Audit of Educational Institutions. **[16]**

OR

State the special features of Audit of Co-operative Societies.

P.T.O

Q4) Describe the salient features of Audit of Charitable Trust. [16]

OR

State the objects of Government Audit and explain the Role of Comptroller and Auditor General of India (C & AG).

Q5) Write short notes on: (Any Two) [16]

- a) Multistate Co-operative Societies.
- b) Audit of Departmental Commercial Undertaking.
- c) Audit of Public Sector Undertakings.
- d) Audit of Local Bodies.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3611

[Total No. of Pages : 2

[5064]-307

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Cost Audit

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*

Q1) Discuss provisions regarding Appointment, Remuneration and Removal of Cost Auditor as per Cost Audit Rules, 2014.

OR

Discuss provisions regarding applicability of Cost Audit as per Cost Audit Rules, 2014.

Q2) What is meant by the term Cost Audit Working Papers? Prepare Cost Audit Working Papers of any hypothetical Cost Audit Work carried out as per Cost Audit Rules, 2014.

OR

What is Cost Audit Programme? Prepare Cost Audit Programme of any hypothetical Cost Audit Work carried out as per Cost Audit Rules, 2014.

Q3) As a Cost Auditor how would you vouch the Plant & Machinery used in the process of manufacturing of a product covered under Cost Audit? Discuss the documents and records on the basis of which such disclosure shall be made in the Cost Audit Report.

OR

Distinguish between Cost Audit and Financial Audit with respect of the provisions of The Companies Act, 2013.

P.T.O

Q4) The Cost Records of a company has shown a profit of Rs. 73,24,150 for the year ended 31st March 2016. As a Cost Auditor you find the following differences between the financial accounts and cost accounts:

a) Value of WIP and Finished Goods Inventory:	
- as per Financial Record	Rs. 128,21,995
- as per Cost Record	Rs. 131,04,220
b) Profit on sale of Fixed Assets	Rs. 61,500
c) Loss on Sale of Investment	Rs. 11,200
d) VRS compensation included only in Financial Record	Rs. 16,75,000
e) Donation Paid	Rs. 25,000
f) Major Repairs & Maintenance written off only in Financial Record	Rs. 13,26,000
g) Insurance claims of the previous year received during the current year	Rs. 14,29,000
h) Profit from Retail Trading Activity recorded only in Financial Record. Prepare Reconciliation Statement	Rs. 7,12,300

Q5) Write short notes. (Any Four):

- Professional Mis-conduct on the part of Cost Auditor.
- Cost Audit of Captive Consumption.
- Cost Audit of Power Cost.
- GACAP (Generally Accepted Cost Accounting Principles).
- Annexure Number One of Cost Audit Report.
- Cost Accounting Standards.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3612

[Total No. of Pages : 2

[5064]-308

M. Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEM

Management Audit

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Define Management Audit. Explain the relationship of Management Audit with different audits.

OR

Explain the salient features of Management Audit and its scope in light of globalisation.

Q2) Explain the term 'Corporate Image'. State the factors responsible to build good corporate image.

OR

What is meant by corporate culture? Discuss the evaluation of corporate culture by management auditor.

Q3) Describe the concept of 'Operational Audit'. Explain how would you conduct operational audit of purchase department of a large organisation.

OR

As a management auditor, how would you evaluate.

- a) Research and Development
- b) Consumer services.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any four) :

- a) Essentials of Management Audit.
- b) Critical Path Method (CPM)
- c) Social cost benefit analysis
- d) Corporate service audit
- e) Project Evaluation and Review Technique (PERT)
- f) Corporate Development Audit

Q5) A project plan is given below :

Activity	Time (in weeks)	Predecessor/s
A	2	-
B	2	-
C	7	A
D	12	A
E	10	B
F	3	D, E
G	4	C, F

- a) Draw the project network
- b) Determine the project duration using CPM.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3613

[Total No. of Pages : 4

[5064]-309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behavior

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) 'Entrepreneurs are not born, but they are made' Do you agree with the statement? Explain.

OR

Discuss the popular myths of entrepreneurship. And why are they more fantasy than facts?

Q2) What do you mean by achievement motivation? Explain in detail Behavioural Pattern of highly motivated entrepreneur.

OR

'Achievement motivation could be inculcated'. Do you agree with the statement. Explain.

Q3) 'Entrepreneurship Development Programmes are conducted in phases'. Discuss.

OR

Write an essay on evolution of 'Entrepreneurship Development Programmes' in India.

Q4) Explain the process of identification of business opportunity.

OR

'In the era of globalisation service sector entrepreneurship has vast scope' Discuss.

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Social traits of entrepreneurs
- b) Training methods
- c) Sources of information
- d) Shortcomings of EDP
- e) Functions of entrepreneurs
- f) Post training support

Total No. of Questions : 5]

P3613

[5064]-309

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurial Behavior

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रत्येक प्रश्नास समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'उद्योजक हे जन्मजात नसतात, ते निर्माण करता येतात' तुम्ही या विधानाशी सहमत आहात का? स्पष्ट करा.

किंवा

उद्योजकतेच्या संदर्भातील गैरसमजुतींची चर्चा करा. या समजुती वास्तवापेक्षा काल्पनिक का आहेत?

प्रश्न 2) सिध्दी प्रेरणा याचा तुम्हाला काय अर्थबोध होतो. उच्च सिध्दी प्रेरणा असणाऱ्या उद्योजकाच्या वर्तणूकीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

'उच्च सिध्दी प्रेरणा मनात बिंबवता येते' या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात का? स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'उद्योजकता विकास कार्यक्रमाची अंमलबजावणी टप्प्याटप्प्यानी केली जाते' चर्चा करा.

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकास कार्यक्रमाची उत्क्रांती यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 4) व्यवसाय संधीच्या शोधाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

'जागतिकीकरणाच्या कालखंडात सेवा क्षेत्रातील उद्योजकतेला पुष्कळ संधी आहे'. चर्चा करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) उद्योजकाचे सामाजिक गुण
- ब) प्रशिक्षणाच्या पध्दती
- क) माहिती संकलीत करण्याचे मार्ग
- ड) उद्योजकता विकास कार्यक्रमाच्या मर्यादा
- इ) उद्योजकांची कार्ये
- फ) प्रशिक्षणोत्तर पाठींबा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3614

[Total No. of Pages : 4

[5064]-310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the role of Government in Entrepreneurship Development.

OR

Explain the problems in Entrepreneurship Development in India.

Q2) Explain the changes in concept of Entrepreneurship Development.

OR

Explain the importance of specialised institutions in Entrepreneurship Development programme.

Q3) What is project Design? State the importance of project Design in Developing New Business.

OR

Explain the important issues in project management.

Q4) What is 'CPM'? Explain the role of critical path method in Developing new Business.

OR

What is 'PERT'? Explain the role of project Evaluation Technique in Developing New Business.

P.T.O.

Q5) Write notes (Any Four) :

- a) Project co-ordination and control
- b) Venture capital
- c) Project Direction
- d) Entrepreneurship within organisation
- e) Project Evaluation
- f) Preparation of Business Plan

Total No. of Questions : 5]

P3614

[5064]-310

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) प्रत्येक प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) उद्योजकता विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकासामधील समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) उद्योजकता विकास या संज्ञेतील बदल स्पष्ट करा.

किंवा

उद्योजकता विकास कार्यक्रमातील विशेष संस्थांचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रकल्प आराखडा म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प आराखड्याचे महत्व सांगा.

किंवा

प्रकल्प व्यवस्थापनातील महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'सी पी एम' म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील टिकात्मक मार्ग पध्दतीची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

'पर्ट' म्हणजे काय? नवीन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प मूल्यमापन आढावा तंत्राची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) प्रकल्प समन्वय व नियंत्रण
- ब) साहस भांडवल
- क) प्रकल्प दिग्दर्शन
- ड) संघटनांतर्गत उद्योजकता
- इ) प्रकल्प मूल्यमापन
- फ) व्यवसाय नियोजन तयारी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3615

[Total No. of Pages : 4

[5064]-311

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resource Management

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is "Human Resource Management"? Explain the challenges in the field of Human Resource Management.

OR

Explain various functions of Human Resource Management.

Q2) Write short notes :

- a) Approaches to Human Resource Management.
- b) Internal Sources of Recruitment

OR

Define "Man Power Planning". Explain the scope and objectives of Manpower Planning.

Q3) Explain in details the methods of training.

OR

Write short notes on :

- a) Need of Training
- b) Training Programmes

P.T.O.

Q4) What is "Job Evaluation"? Explain various methods of Job Evaluation.

OR

Write notes on :

- a) Performance Appraisal
- b) Merit Rating

Q5) Write notes on any four :

- a) Social Problems of Female Employees.
- b) Benchmarking
- c) HR Audit
- d) Dismissal of Employees
- e) Resignation
- f) Quality circles

Total No. of Questions : 5]

P3615

[5064]-311

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

Human Resource Management

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'मानवी संसाधन व्यवस्थापन' म्हणजे काय? मानवी संसाधन व्यवस्थापन क्षेत्रातील आव्हाने स्पष्ट करा.

किंवा

मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा.

- अ) मानवी संसाधन व्यवस्थापनातील विचारप्रवाह (Approaches)
ब) अंतर्गत भरतीचे मार्ग

किंवा

मनुष्यबळ नियोजनाची व्याख्या द्या. मनुष्यबळ नियोजनाची व्याप्ती व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रशिक्षणाच्या पध्दती सविस्तर विशद करा.

किंवा

थोडक्यात टिपा लिहा.

- अ) प्रशिक्षणाची गरज
ब) प्रशिक्षण कार्यक्रम

प्रश्न 4) 'कार्य-मूल्यमापन' (Job Evaluation) म्हणजे काय ? कार्य-मूल्यमापनाच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) कामकाज मूल्यांकन (Performance Appraisal)
- ब) गुण मूल्यांकन (Merit Rating)

प्रश्न 5) कोणत्याही चारवर टिपा लिहा.

- अ) महिला कर्मचाऱ्यांच्या सामाजिक समस्या
- ब) बेन्चमार्किंग (Benchmarking)
- क) मानवी संसाधन अंकेक्षण (HR Audit)
- ड) कर्मचाऱ्यांची बडतरफी (Dismissal of Employees)
- इ) राजीनामा (Resignation)
- फ) गुणवत्ता वर्तुळे (Quality Circles)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3616

[Total No. of Pages : 4

[5064]-312

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION
Organisational Behaviour
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is 'Organisational Behaviour'? Explain the goals of 'Organisational Behaviour'.

OR

What is 'Organisational Culture'? State the characteristics of organisational culture.

Q2) What is personality? Explain the attributes of personality.

OR

What is 'attitude change'? What are the Dimensions of attitude change?

Q3) What is 'Emotional Intelligence'? State the importance of emotional Intelligence at workplace.

OR

What is 'Motivation'? Explain the Maslow's theory of motivation.

Q4) What is stress? Explain the causes and effects of stress.

OR

Explain the types of group. State the significance of team building.

P.T.O.

Q5) Write notes (any four) :

- a) Role of Information Technology in Organisation
- b) Job satisfaction
- c) Types of conflict
- d) Primary motives
- e) Creating Organisational Culture
- f) Process of Impression Management

Total No. of Questions : 5]

P3616

[5064]-312

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION
Organisational Behaviour
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'संघटनात्मक वर्तन' म्हणजे काय? संघटनात्मक वर्तनाची ध्येये स्पष्ट करा.

किंवा

'संघटनात्मक संस्कृती' म्हणजे काय? संघटनात्मक संस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 2) 'व्यक्तीमत्व' म्हणजे काय? व्यक्तीमत्वाची गुण वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

'दृष्टिकोन बदल' म्हणजे काय? दृष्टिकोन बदलाच्या बाजू कोणत्या?

प्रश्न 3) 'भावनिक बुद्धीमत्ता' म्हणजे काय? भावनिक बुद्धीमत्तेचे कार्यस्थानी असणारे महत्व सांगा.

किंवा

'प्रेरणा' म्हणजे काय? मॅस्लो यांची प्रेरणा विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'ताणतणाव' म्हणजे काय? ताणतणावाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

गटांचे प्रकार स्पष्ट करा. संघ बांधणीचे महत्व सांगा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) संघटनेतील माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका
- ब) कार्यसमाधान
- क) संघर्षाचे प्रकार
- ड) प्राथमिक प्रेरणा
- इ) संघटनात्मक संस्कृतीची निर्मिती
- फ) प्रभाव व्यवस्थापनाची प्रक्रिया

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3617

[Total No. of Pages : 4

[5064]-313

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the Modern System of International Law. **[20]**

OR

Explain the sources of International Law.

Q2) Explain the duties of Individual in International Law. **[20]**

OR

Explain the theories in International Trade.

Q3) Explain forms of trade regulation at National Level. **[20]**

OR

Explain diplomatic modes of conflict resolution.

Q4) Explain the types of International Custom. **[20]**

OR

Write a note on International Justice and its jurisdiction.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any two) :

[20]

- a) Right of Individual in International Law
- b) Regulation of foreign direct investment in International Trade
- c) Nature of International Law
- d) Free Trade V/s Protection

Total No. of Questions : 5]

P3617

[5064]-313

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या आधुनिक प्रणाली स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत (sources) स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील वैयक्तिक कर्तव्ये स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील सिध्दांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) राष्ट्रीय स्तरावर व्यापाराचे नियमन करण्याचे स्वरूप (form) स्पष्ट करा. [20]
किंवा
समस्या निराकरणाचे (Conflict Resolution) परराष्ट्र संबंधविषयक मार्ग स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय सीमाशुल्काचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय न्यायालय आणि त्याची कार्यक्षमता यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील वैयक्तिक अधिकार
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक
- क) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप
- ड) मुक्त व्यापार विरूद्ध प्रतिबंधात्मक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3618

[Total No. of Pages : 4

[5064]-314

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation - Norms and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is W.T.O.? Explain the background of Multilateral Trading System of W.T.O.

OR

Comment on W.T.O. Agreement's and explain its effects on least developed countries.

Q2) Explain Trade Related Investment Measures (TRIMs) and Trade in counterfeit Goods (TRIPs)

OR

- a) Explain the benefits of W.T.O. trading system.
- b) Explain W.T.O. Agreement.

Q3) Discuss on evolution of UR agreement.

OR

Explain in detail the effects of globalization and W.T.O.

Q4) Review critically the anti dumping measures adopted by WTO.

OR

What is dumping investigation? Explain dumping investigation procedure.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any four) :

- a) Liberalization of agricultural trade
- b) UR agreement and India
- c) Misunderstandings about W.T.O.
- d) Disputes settlement systems of W.T.O.
- e) ASEAN currency crises
- f) Features of W.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P3618

[5064]-314

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation - Norms and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटना म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटनेअंतर्गत बहुअंगी व्यापार पध्दतीची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेवर भाष्य करा. व त्याचे अविकसित देशांवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यापाराच्या संबंधित गुंतवणूक उपाययोजना व नकलीवस्तू बाबतचा व्यापार स्पष्ट करा.

किंवा

अ) जागतिक व्यापार संघटनेची व्यापारपध्दतीविषयक फायदे स्पष्ट करा.

ब) जागतिक व्यापार संघटनेचा ठराव स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) UR ठरावाच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा.

किंवा

जागतिकीकरण आणि जागतिक व्यापार संघटना यांच्या परिणामांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) जागतिक व्यापार संघटनेने योजलेल्या अँटीडम्पिंग उपाययोजनांचा टिकात्मक आढावा घ्या.

किंवा

डम्पिंग अन्वेषण म्हणजे काय? डम्पिंग अन्वेषण पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) शेतीविषयक व्यापाराचे उदारीकरण
- ब) यु. आर. ठराव व भारत
- क) जागतिक व्यापार संघटनेसंबंधी गैरसमज
- ड) जागतिक व्यापार संघटनेची कलहनिवारणाची पध्दती
- इ) आशियाई चलन समस्या
- फ) जागतिक व्यापार संघटनेची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3619

[Total No. of Pages : 4

[5064]-315

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All question carry equal marks.*

Q1) What is Credit? Write the importance of Agricultural Credit.

OR

What are the types of credit? Discuss the need of Institutional credit for Agriculture sector.

Q2) Describe the structure of credit cooperatives.

OR

Narrate the need for Integration of Short, Medium and Long term credit.

Q3) Explain the role and functions of urban cooperative credit societies.

OR

Discuss strategy should be adopted by the non-Agricultural credit cooperatives for meeting the global challenges?

Q4) State the need, objectives and functions of Regional Rural Banks.

OR

State the role of Regional Rural Banks in the development of Agricultural sector. Describe the problems of Regional Rural Banks.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

- a) Federal credit cooperatives
- b) State Cooperative Banks
- c) Primary Agriculture Societies
- d) Salary earners cooperative credit societies

Total No. of Questions : 5]

P3619

[5064]-315

M.Com. (Semester - III)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Credit Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) पत म्हणजे काय? कृषी पतपुरवठ्याचे महत्त्व लिहा.

किंवा

कृषी कर्जाचे किती प्रकार आहेत? कृषी क्षेत्राला असणाऱ्या संस्थात्मक कर्ज पुरवठ्याच्या गरजेची चर्चा करा.

प्रश्न 2) सहकारी पतपुरवठ्याची रचना स्पष्ट करा.

किंवा

अल्प, मध्यम व दीर्घमुदती कर्जांच्या सुसूत्रीकरणाची गरज विशद करा.

प्रश्न 3) नागरी सहकारी पत संस्थांची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक आव्हानांच्या समोर जाण्यासाठी बिगर कृषी पत संस्थांनी कोणती पाऊले उचलली पाहिजेत? चर्चा करा.

प्रश्न 4) ग्रामीण बँकांची गरज, उद्देश व कार्ये सांगा.

किंवा

ग्रामीण बँकांची कृषी विकासातील भूमिका विषद करून या बँकांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) संघीय सहकारी पत संस्था
- ब) राज्य सहकारी बँका
- क) प्राथमिक कृषी संस्था
- ड) पगारदारांच्या सहकारी पत संस्था

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3620

[Total No. of Pages : 4

[5064]-316

M. Com. (Semester - III)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Banking System

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the various types of Loans given to the priority sector. **[20]**

OR

What measures are adopted to recover the overdues?

Q2) Evaluate the role of National Federation of Agricultural and Rural Development Banks. **[20]**

OR

Assess the performance of National Co-operative Bank in the development of co-operative banking.

Q3) Explain the functions of Maharashtra State Co-operative Bank (MSCB). **[20]**

OR

Critically evaluate the role of MSCB in the development of co-operative movement in Maharashtra.

Q4) Examine the role of NABARD in agricultural refinance. **[20]**

OR

Briefly explain the functions of RBI.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

[20]

- a) Advances under IRDP
- b) Objectives of National Federation of State Co-operative Banks
- c) Historical background of NABARD
- d) RBI's role in agricultural refinance

Total No. of Questions : 5]

P3620

[5064]-316

M. Com. (Semester - III)

CO-OPERATION & RURAL DEVELOPMENT

Co-operative Banking System

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - F)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) प्राधान्यक्रम क्षेत्राला दिली जाणारी विविध कर्जे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

थकीत कर्जे वसूल करण्यासाठी, कोणत्या उपाय योजना केल्या जातात ?

प्रश्न 2) कृषी आणि ग्रामीण विकास बँकांच्या राष्ट्रीय संघाच्या कार्याचे मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

सहकारी बँकिंगच्या विकासातील राष्ट्रीय सहकारी बँकेच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या भूमिकेचे टीकात्मक परिक्षण करा.

प्रश्न 4) कृषी पूर्णवित्त क्षेत्रात नाबार्डने केलेल्या कार्याचे मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रमातील कर्जे
- ब) राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची उद्दिष्टे
- क) नाबार्डची ऐतिहासिक पार्श्वभूमि
- ड) कृषी पूर्णवित्त क्षेत्रात भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कार्य

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3621

[Total No. of Pages : 4

[5064]-317

M. Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What are the tools used by corporates to minimize the risks linked with foreign exchange transactions?

OR

State five important provisions of FEMA. How is FEMA better than FERA?

Q2) Explain the function and working of a letter of credit. What are the different types of letters of credit?

OR

What are the objectives and the functions of EXIM bank in India?

Q3) Discuss the role of Reserve Bank of India in foreign exchange management.

OR

Explain the meaning of hedging and speculation what is the different between the two? What are the different ways in which an investor benefits from these?

Q4) What is meant by foreign exchange market? State the features of foreign exchange market.

OR

What is the relation between inflation and exchange rate value of the domestic country? Explain the effect.

P.T.O.

Q5) Write short notes (any two) :

- a) Credit under Duty Draw Back Scheme
- b) Non Resident Account (NRO)
- c) Foreign exchange options
- d) Swaprate
- e) International debit card

Total No. of Questions : 5]

P3621

[5064]-317

M. Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Foreign Exchange

(2008 Pattern) (Special Paper - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विदेशी विनिमय व्यवहारांशी निगडित जोखिमा कमी करण्यासाठी व्यवसायिकाकडून वापरली जाणारी विविध साधने कोणती?

किंवा

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायद्यातील महत्वाच्या पाच तरतुदी सांगा. विदेशी विनिमय व्यवस्थापन कायदा, विदेशी विनिमय नियंत्रण कायद्यापेक्षा कसा चांगला आहे?

प्रश्न 2) पतपत्राची कार्ये आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा. पतपत्रांचे विविध प्रकार कोणते?

किंवा

भारतीय आयात-निर्यात बँकेची उद्दिष्ट्ये व कार्ये कोणती?

प्रश्न 3) विदेशी विनिमय व्यवस्थापनामध्ये भारतीय रिझर्व बँकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

किंवा

हेजिंग आणि सट्टेबाजीचा अर्थ स्पष्ट करा. या दोहोंमध्ये कोणता फरक आहे. या दोहोंपासून गुंतवणूकदाराला फायदे मिळण्याचे मार्ग कोणते?

प्रश्न 4) विदेशी विनिमय बाजार म्हणजे काय? विदेशी विनिमय बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

चलनवाढ आणि देशांतर्गत विनिमय दर मुल्य यांच्यामध्ये काय संबंध आहे? त्याचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) शुल्क प्रतिग्रह योजनेअंतर्गत पतपुरवठा

ब) अनिवासी खाते

क) परकीय विनिमय विकल्प

ड) अदलाबदल दर

इ) आंतरराष्ट्रीय डेबिट कार्ड

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3622

[Total No. of Pages : 4

[5064]-318

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What are the different types of International Banking Offices?

OR

What are Euro Markets? What are the instruments of International Euro Markets?

Q2) Explain the following :

- a) International Debt Market.
- b) Types of bonds in International Debt Market.

OR

- a) What is the procedure of issue of American Depository Receipts and Global Depository Receipts?
- b) What is Current Account Convertibility and Capital Account Convertibility?

P.T.O

Q3) Explain the features and weaknesses of Brettonwoods system.

OR

Explain the following :

- a) Currency Pegging.
- b) Gold Standard.

Q4) Explain the objectives and functions of International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)

OR

Explain the origin and operations of International Monetary Fund (IMF).

Q5) Write short notes (Any Two) :

- a) Exchange Rate.
- b) Special Drawing Rights (SDR's).
- c) Fixed parity system.
- d) International Finance Corporation (IFC).

Total No. of Questions : 5]

P3622

[5064]-318

M.Com. (Semester - III)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

International Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - G)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजीवकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय बँकांच्या कार्यालयाचे विविध प्रकार कोणते?

किंवा

युरो बाजार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय युरो बाजारातील साधने कोणती?

प्रश्न 2) खालील स्पष्ट करा:

- अ) आंतरराष्ट्रीय कर्जरोखे बाजार.
- ब) आंतरराष्ट्रीय कर्जबाजारातील रोख्यांचे प्रकार.

किंवा

- अ) अमेरिकन डिपॉझिटरी रिसिट्स (ADRS) आणि ग्लोबल डिपॉझिटरी रिसिट्स (GDRS) प्रसृत करण्याची प्रक्रिया कशी असते.
- ब) चालू खात्यावरील परिवर्तनीयता आणि भांडवली खात्यावरील परिवर्तनीयता म्हणजे काय?

प्रश्न 3) ब्रेटन वूडस् पद्धतीची वैशिष्ट्ये आणि दोष स्पष्ट करा.

किंवा

खालील स्पष्ट करा:

- अ) चलन पेगिंग
- ब) सुवर्ण परिमाण

प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय पुनर्रचना व विकास बँकेची उद्दिष्टे आणि कार्ये वर्णन करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचा उगम आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) विनिमय दर

ब) विशेष आहरण अधिकार (SDRS)

क) स्थिर तुल्यता पद्धत

ड) आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळ (IFC)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3623

[Total No. of Pages : 4

[5064]-319

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define International Marketing. Describe its scope and objectives in the context of Globalisation.

OR

Explain the various facilities and incentives available to Export Business.

Q2) What is export Business? Describe in detail the preliminaries for export business.

OR

Describe challenges and opportunities in International Marketing.

Q3) Write a detailed note on "Export Documentation".

OR

Explain Recent Import-Export procedure.

P.T.O

- Q4)** a) Describe significance of labelling and packing of goods in International Marketing.
- b) State factors influencing pricing decision.

OR

What is meant by Export Financing? Explain the role played by various financial institutions in Export Finance.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Role of EXIM Bank.
- b) Marine Insurance.
- c) Functions of WTO.
- d) Uniform Pricing.
- e) Barriers in International Marketing.
- f) Reasons for entry in International Marketing.

Total No. of Questions : 5]

P3623

[5064]-319

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing

(2008 Pattern) (Special Paper - V) (Group - H)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याख्या द्या. जागतिकीकरणाच्या पार्श्वभूमीवर त्याची व्याप्ती व उद्देश विशद करा.

किंवा

निर्यात व्यवसायासाठी असणाऱ्या विविध सुविधा आणि प्रोत्साहने स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) निर्यात व्यापार म्हणजे काय? निर्यात व्यापार सुरु करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी सविस्तर विशद करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय विणनातील आव्हाने आणि संधी यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) 'निर्यातदस्त ऐवज' यावर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

आधुनिक आर्यात निर्यात कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये वस्तुंची खुणचिठ्ठी आणि संवेष्टन यांचे महत्व विशद करा.
ब) किंमत निर्णयावर प्रभाव पाडणारे घटक सांगा.

किंवा

निर्यात वित्तपुरवठा म्हणजे काय? निर्यात वित्तपुरवठ्यामध्ये विविध वित्तसंस्थांनी निभावलेली भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) एक्झीम बँकेची भूमिका.
ब) सागरी विमा.
क) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये.
ड) समान/एकसारखी किंमत.
इ) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील अडथळे.
फ) आंतरराष्ट्रीय विपणनामध्ये प्रवेश करण्याची कारणे.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3624

[Total No. of Pages : 4

[5064]-320

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) Define Marketing-Research? Explain the Ethics in Marketing-Research.

OR

What do you mean by Marketing-Research? Explain the role of Marketing-Research in Marketing.

Q2) What do you know about Market Potential Analysis? Explain the different methods of Market Potential Analysis.

OR

What do you know about Market Information? Explain the different types of Market Information.

Q3) Define Research Design? What points are to be considered while preparing Research-Design. Explain.

OR

Define Research Techniques? Enumerate the qualitative Research - Techniques.

P.T.O

Q4) Distinguish between Industrial Marketing Research and Consumer Marketing Research.

OR

Write Notes :

- a) Readership Survey.
- b) Viewership Survey.

Q5) Write short notes on (Any Four) :

- a) Advertising Research.
- b) Product Research.
- c) Cluster Analysis.
- d) Multi-dimensional Scaling.
- e) Web-based Marketing-Research.
- f) Sales Forecasting.

Total No. of Questions : 5]

P3624

[5064]-320

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research

(2008 Pattern) (Special Paper - VI) (Group - H)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणन-संशोधनाची व्याख्या सांगून, विपणन-संशोधनामधील नीतितत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन-संशोधन म्हणजे काय? विपणनामध्ये विपणन-संशोधनाची असलेली भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) संभाव्य बाजारपेठ विश्लेषण याबद्दल आपण काय जाणता? संभाव्य बाजारपेठ विश्लेषणाच्या असलेल्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

‘बाजारपेठ-माहिती’ या विषयी आपण काय जाणता? बाजारपेठ-माहिती मिळविण्याच्या विविध पद्धती/प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) संशोधन-आराखड्याची व्याख्या सांगा? संशोधन-आराखडा तयार करतांना कोणकोणते मुद्दे/घटक विचारत घेतले जातात. ते स्पष्ट करा.

किंवा

संशोधन-तत्वांची व्याख्या सांगून, गुणात्मक संशोधन-तत्त्वे विशद करा.

प्रश्न 4) औद्योगिक विपणन संशोधन आणि ग्राहक विपणन संशोधन या दोघामधील फरक स्पष्ट करा/विशद करा.

किंवा

टिप लिहा.

- अ) अभ्यासकीय (वाचकीय) पाहणी
- ब) अवलोकनार्थ पाहणी

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चारवर)

- अ) जाहीरात संशोधन
- ब) उत्पादन संशोधन
- क) समूह विश्लेषण
- ड) बहुविध विस्तार संबधीचे प्रमाण
- इ) वेब निहाय/वेबर आधारीत विपणन-संशोधन
- फ) विक्री-अंदाज

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3625

[Total No. of Pages : 4

[5064]-401

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Capital Market? Describe the participants of Capital Market.

OR

- a) Explain in detail the structure of Capital Market.
- b) Describe the functions of Capital Market.

Q2) What do you mean by Primary Market? State participants of Primary Market. Describe in detail the functions of Primary Market.

OR

Write notes on :

- a) E-broking.
- b) Bombay Stock Exchange.

Q3) What is Merchant Banking? Describe the functions and various services rendered by Merchant Banker.

OR

What do you mean by Credit Rating? Describe in detail the various Credit rating institutions.

P.T.O

Q4) What is SEBI? Explain background and functions of SEBI.

OR

- a) Write a detail note on Indian Depository Receipts.
- b) Explain the advantages of listing.

Q5) Write short notes on (Any Four) :

- a) Forward Contracts.
- b) National Stock Exchange.
- c) Types of Mutual Funds.
- d) Central Listing Authority Regulation - 2003.
- e) Powers of SEBI.
- f) Foreign Institutional Investors (FIIs).

Total No. of Questions : 5]

P3625

[5064]-401

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CAPITAL MARKET AND FINANCIAL SERVICES

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भांडवल बाजार म्हणजे काय? भांडवल बाजारातील सहभागी घटकांचे वर्णन करा.

किंवा

- अ) भांडवल बाजाराची रचना सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- ब) भांडवल बाजारांच्या कार्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) प्राथमिक बाजार म्हणजे काय? प्राथमिक बाजारातील सहभागी घटक सांगा. प्राथमिक बाजाराची कार्ये सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

टिपा लिहा.

- अ) ई-ब्रोकिंग
- ब) मुंबई भाग बाजार

प्रश्न 3) मर्चंट बँकिंग म्हणजे काय? मर्चंट बँकेची कार्ये व मर्चंट बँकरकडून पुरविण्यात येणाऱ्या विविध सेवांचे वर्णन करा.

किंवा

पतश्रेणी म्हणजे काय? विविध पतश्रेणी संस्थांचे सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 4) सेबी म्हणजे काय? सेबीची पार्श्वभूमी आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- अ) इंडियन डिपॉझिटरी रिसिप्ट्स (IDR) यावर सिव्स्तर टिपणी लिहा.
- ब) सारणीचे फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) वायदा करार
- ब) राष्ट्रीय भाग बाजार
- क) परस्पर निधीचे प्रकार
- ड) केंद्रिय सारणी प्राधिकरण नियमन - 2003
- इ) सेबीचे अधिकार
- फ) विदेशी संस्थात्मक गुंतवणूकदार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3626

[Total No. of Pages : 4

[5064]-402

M.Com. (Semester - IV)

ECONOMICS

Global Industrial Environment

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*
- 3) Answers should be precise and to the point.*

Q1) Discuss in detail the Indias Export-Import policy since 1991.

OR

State and explain the sources of Industrial Finance.

Q2) Write short notes (any two) :

- a) Effects of liberalisation on Indian Industries.
- b) Industrial Policy 1991.
- c) Sericulture Industry.
- d) Foreign Capital Policy.

Q3) What is Globalisation? Explain the effects of Globalization on Indian Industries.

OR

State and explain the progress and problems of Iron and Steel Industry.

P.T.O

Q4) Discuss the advantages and disadvantages of Multinational Corporations.

OR

State and explain the present problems of Indian Industrial Labour.

Q5) Write short notes (any four) :

- a) Need of Industrial Finance.
- b) Methods of Privatization.
- c) Features of Industrial Labour.
- d) Information Technology Industry.

Total No. of Questions : 5]

P3626

[5064]-402

M.Com. (Semester - IV)

ECONOMICS

Global Industrial Environment

(2008 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : -
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद्ध असावीत.
 - 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 1991 पासूनच्या भारताच्या आयात-निर्यात धोरणाची चर्चा करा.

किंवा

औद्योगिक वित्तपुरवठ्याची साधने सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) उदारीकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम
- ब) 1991 चे औद्योगिक धोरण
- क) रेशिम उद्योग
- ड) परकिय भांडवलविषयक धोरण

प्रश्न 3) जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणाचे भारतीय उद्योगावरील परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

लोखंड आणि पोलाद उद्योगाची प्रगती आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) बहुराष्ट्रीय महामंडळाच्या फायदा-तोट्यांची चर्चा करा.

किंवा

भारतीय औद्योगिक कामगारांच्या वर्तमानकालीन समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) औद्योगिक वित्तपुरवठ्याची आवश्यकता

ब) खाजगिकरणाच्या पद्धती

क) औद्योगिक कामगारांची वैशिष्ट्ये

ड) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3627

[Total No. of Pages : 7

[5064]-403

M.Com. (Semester - IV)

MATHEMATICS

Operations Research

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Write notes on :
 - i) Decision Variables.
 - ii) Constraints.
 - iii) Optimum Solution.
 - iv) Maximax Criterion.
 - v) Hurwicz Criterion
- b) State maximin-minimax principle and illustrate it by an example.

P.T.O

c) Write standard form of the following L.P.P.

$$\text{Maximize } Z = 3x_1 + x_2 - x_3$$

$$\text{Subject to } 5x_1 - 2x_2 + 3x_3 \geq 0$$

$$2x_1 - x_2 + x_3 = 2$$

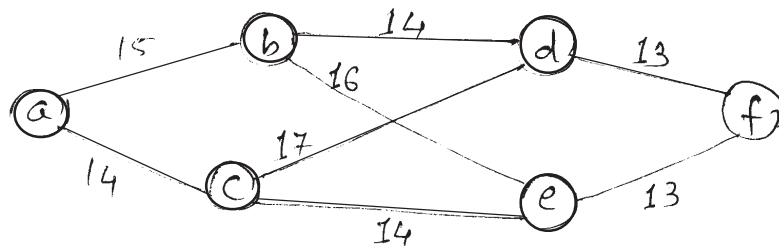
$$-x_1 + 2x_2 + 2x_3 \leq -3$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

d) Reduce the following game by the dominance principle and find the optimal solution.

$$\begin{bmatrix} 8 & 10 & 9 & 14 \\ 10 & 11 & 8 & 12 \\ 13 & 12 & 14 & 13 \end{bmatrix}$$

e) Find minimum cost spanning tree for the following network V :

f) Write the dual of the following L.P.P.

$$\text{Minimize } Z = 2x_1 + 5x_2$$

Subject to

$$4x_1 - x_2 \geq 4$$

$$x_1 + x_2 = 6$$

$$x_1 - 2x_2 \leq 3$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

Q2) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Explain how will you obtain optimal solution to minimize transportation problem using U-V method?
- b) Write notes on :
 - i) Player.
 - ii) Mixed Strategy.
 - iii) Pay off.
 - iv) Two-person zero-sum game.
 - v) Value of the game.
- c) Write the canonical form of the following L.P.P.

$$\text{Max. } Z = 15x_1 + 10x_2$$

Subject to

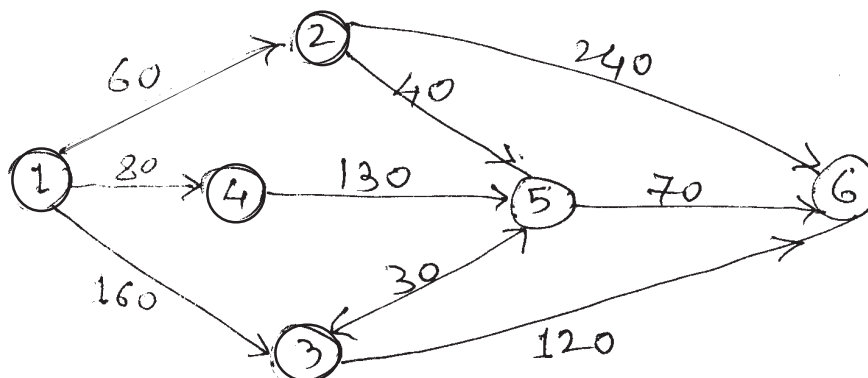
$$x_1 + 3x_2 \leq 11$$

$$2x_1 + 3x_2 = 15$$

$$x_1 + 5x_2 \geq 3$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- d) Determine the shortest route from node 1 to node 6 in the following network where the distances are shown in kilometers.

- e) Explain the following terms with reference to transportation problem.
- i) Unbalanced transportation problem
 - ii) Non-degenerated Basic Feasible solution
- f) Obtain initial basic feasible solution using North West Corner method for the following transportation problem.

Destination →	A	B	C	D	E	Supply
Origin↓						
P	2	11	10	3	7	4
Q	1	4	7	2	1	8
R	3	9	4	8	12	9
Demand	3	3	4	5	6	

Also find the corresponding transportation cost.

Q3) Attempt any four of the following :

[20]

- a) Write notes on :
 - i) Laplace Criterion.
 - ii) Minimax Criterion.
- b) Show that the following L.P.P. has unbounded solution.

$$\text{Min. } Z = 3x_1 + x_2 + 5x_3 + 4x_4$$

Subject to

$$x_1 + 7x_2 - 4x_3 + x_4 \geq -30$$

$$3x_1 - 2x_2 + 8x_3 + 9x_4 \leq 18$$

$$7x_1 - 5x_2 - 4x_3 + 2x_4 \leq 22$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

c) Consider the following game :

		Player B		
		B ₁	B ₂	B ₃
Player A	A ₁	2	4	1
	A ₂	1	-4	-3
	A ₃	2	6	-1

Obtain saddle point. Also find optimal strategy for Player A and Player B. State value of the game.

d) Obtain an initial basic feasible solution of the following transportation problem by Matrix Minima method.

Warehouse →	W ₁	W ₂	W ₃	W ₄	Supply
Factory ↓					
F ₁	6	5	8	5	30
F ₂	5	11	9	7	40
F ₃	8	9	7	13	50
Demand	35	28	32	25	

Also find the corresponding transportation cost.

- e) Explain degeneracy in the transportation problem. How it can be resolved.
 f) Define Network. Explain what do you mean by Directed and undirected Network? Also explain the terms Node and Arc.

Q4) Attempt any two of the following : **[20]**

a) Following is the IBFS of the transportation problem. Is the solution optimal? If not, find the optimal solution by MODI method.

	4	8	8	0
	(35)	(41)		
16	24	16	0	
(62)		(20)		
8	16	24	0	
(71)	(5)			

Also find the corresponding transportation cost.

b) Solve the following L.P.P. by Big-M method.

$$\text{Max. } Z = 60x_1 + 96x_2$$

Subject to

$$2x_1 + 4x_2 \geq 40$$

$$3x_1 + 3x_2 \geq 35$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

- c) i) Give model definition of Max-Min Networks. Also explain maximum flow in the network.
- ii) Explain Minimum cost capacitated network.

Q5) Attempt any two of the following :

[20]

- a) Obtain an initial basic feasible solution of the following T.P. using Vogel's Approximation Method.

Destination → Origin ↓	D ₁	D ₂	D ₃	Supply
O ₁	9	6	0	5
O ₂	5	1	0	20
O ₃	3	2	4	10
O ₄	7	5	2	15
Demand	25	10	15	

Also find the corresponding transportation cost.

- b) From the following pay-off table (of profit), determine optimal strategy using maximin, maximax and Laplace criterion.

States → Strategies ↓	N ₁	N ₂	N ₃
S ₁	7,00,000	3,00,000	1,50,000
S ₂	5,00,000	4,50,000	0
S ₃	3,00,000	3,00,000	3,00,000

- c) i) Explain subgame method in game theory.
ii) Write difference among the terms Slack Variable, Surplus Variable and Artificial Variable.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3868

[Total No. of Pages : 2

[5064] - 404

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCES ACCOUNTING AND TAXATION

Recent Advances in Accounting, Taxation and Auditing

(2008 Pattern) (Paper - VII) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the rights indicate full marks.*

Q1) Explain the different valuation approaches, you may suggest for valuing intellectual property for its inclusion in Balance sheet. [20]

OR

What do you mean by “ Transfer Pricing”? State Different methods of Transfer pricing and explain the benefits and limitation of market price method.

Q2) What is International Financial Reporting Standards (IFRS). Discuss the uses of IFRS across the globe. [20]

OR

State the provisions regarding Audit Committee as per clause 49 of listing Agreement.

Q3) What do you mean my the “Creative Accounting” ? do you think that the collapse of Enron is caused by the creative accounting? Explain and evaluate whether credible accounting is a solutions to creative accounting. [20]

Q4) What do mean by Direct Tax Code? Explain provision of Direct Tax Code. [20]

OR

Explain the methods and application of Strategic Management Accounting.

P.T.O.

Q5) Write short note (any four):

[20]

- a) ESO (Employees Stock Option) Accounting
- b) Need and role of Forensic Accounting
- c) Accounting for derivations
- d) XBRL (Extensive Business Reporting Language)
- e) Strategic Management Accounting
- f) Lean Accounting
- g) Direct Tax Code

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4969

[Total No. of Pages : 3

[5064]-405

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

**Case Studies in Advanced Accounting, Taxation and Auditing
(2008 Pattern) (Group - A) (Special Paper - VIII)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt Q. No. 1 which is compulsory and any three from the remaining.*
- 2) Figures to right indicate full marks.*
- 3) Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) State with reasons, whether the following expenses are admissible as a deduction while computing income from business or profession. **[25]**

- a) Expenditure of Rs. 25,000 incurred by the assessee on know-how.
- b) Loss of Rs. 5,00,000 incurred by sugar manufacturing company by foregoing advance made to sugarcane growers who used to sell sugarcane crop exclusively to the company.
- c) Legal expenses of Rs. 32,000 incurred in altering the Articles of Association, so as to bring it in conformity with the changes brought about in the Companies Act.
- d) Payment of Rs. 50,000 made for repairs of Machinery.
- e) Fee Rs. 20,000 paid for increase of Authorized Capital of P Co. Ltd.

Q2) Comment on the following cases, referring necessary sections of relevant laws, case laws and any other supporting evidence and calculations, if any. **[25]**

- a) Mr. Manohar donated Rs. 2 Crore to the Muslim Dharma Prachar Panchayat but ITO disallowed it from deduction under Chapter VI.

P.T.O.

- b) Mr. Rajkumar was declared winner in a lucky DIP on 15th August 2013. He was paid cash of Rs. 5, 00,000 as prize money. Explain with reason the tax liability.
- c) P Ltd. incurred Rs. 3, 00,000 towards replacement of worn out parts of machinery, which is debited to the account 'repairs to plant and machinery'. How do you deal with the issue?

Q3) Discuss the following cases:

[25]

- a) M/s. Shriman enterprises purchase 500 pieces of flat files at the rate of Rs. 200 per 100. The wholesaler offered 5% trade discount and charged 5% sales tax on net price. Transport charges were Rs. 35. Find out the purchase price per piece of the flat file.
- b) PK Ltd agreed to purchase a business of a sole trader. For that purpose, Goodwill is to be valued at 3 years purchase of the average profits of the last 5 years.

2011 – Rs. 10,000, 2012- Rs. 15,000, 2013- Rs.17, 000, 2014 – Rs. 23,000 and 2015- Rs.20, 000.
- c) An assessee who is aggrieved from the order passed under section 272A by the Director General. He is desirous to know the available remedies and the time limit against each under Income Tax Act 1961.

Q4) A company acquired a machine on 01/04/2011 for Rs. 5, 00,000. The company charged straight line depreciation based on 10 year working life estimate and residual value Rs. 50,000 up to 2013-14 from 2014-15, the company decided to change to 20% reducing balance method of depreciation. Show adjustment required in books of the company as per AS-6. **[25]**

Q5) Negotiation is going on for the transfer of Star Ltd. on the basis of Balance Sheet and additional information as given below : **[25]**

Balance Sheet as on 31st March 2016

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital (10,000 Shares of Rs. 10 each)	1,00,000	Land & Building	79,000
Workmen's Savings	45,000	Plant & Machinery	65,000
Profit & Loss Account	16,000	4% Govt. Securities (Face Value Rs. 10,000)	9,500
Sundry Creditors	49,000	Debtors	44,500
General Reserve	20,000	Bank	26,000
		Preliminary Expenses	6,000
	2,30,000		2,30,000

The Plant and Machinery is worth Rs. 60,000 and Land & Buildings have been valued at Rs. 1, 20,000, Rs. 4,000 are bad debts. The profits of the company before providing for taxation are :

2014-Rs. 40,000, 2015-Rs. 45,000, 2016-Rs. 53,000.

Provision for taxation may be taken at 50 percent of the profit. Similar companies show a profit earning capacity of 10 % on market value of their shares. Calculate the Goodwill as per super profit method.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3628

[Total No. of Pages : 2

[5064]-406

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Recent Advances in Cost Accounting and Cost Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Explain the following terms as described by Cost Accounting Standard Board (CABS) (Any five) : **[10]**

- i) Cost objects.
- ii) Administrative overheads.
- iii) Normal capacity.
- iv) Cost of transportation.
- v) Process cost.
- vi) Operating cost.
- vii) Unavoidable cost.
- viii) Sunk cost.

b) Write Short Notes on the following as per CAS (Any two) : **[10]**

- i) Direct Wages and Salaries.
- ii) Objectives of setting CAS.
- iii) Joint Products and By-products.
- iv) Standard cost.

P.T.O

Q2) Define the term Excise Audit. Explain in detail the procedure of conducting Excise Audit as per Central Excise Act. **[20]**

OR

Explain the term VAT Audit. Describe its scope and significance in modern business world.

Q3) What do you understand by the term 'ERP' and 'Six Sigma'? Discuss as to how ERP and Six Sigma are co-related. **[20]**

Q4) Write a detailed note on 5 's' and its relevance in cost control. **[20]**

Q5) a) What is Productivity Audit. State the problems of Productivity Audit. **[10]**

b) Comment on the article published in the journal "The Management Accountant": (Sept. 2011) on "Integrating Target costing with Supply Chain Management" by Rajat Gera and Barnali Chaklader. **[10]**

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3629

[Total No. of Pages : 2

[5064]-407

M.Com. (Semester - IV)

**CASE STUDIES IN ADVANCED COST ACCOUNTING AND
COST SYSTEMS**

(2008 Pattern) (Paper - VIII) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any four questions.*
- 2) *Each question carries 25 marks.*
- 3) *Use of non-programmable calculator is allowed.*

Q1) Star International Hotel has provided you the following data. The rent for double room has been fixed at 125% of the rent of a single room. Find out tariff per day for both, single as well as the double room :

Particulars	Single room	Double room
No. of Rooms	200	40
Variable cost per day per room	110	175
Fixed cost per day per room	60	125
Average Occupancy throughout the year of 365 days.	80%	80%

Room rent is fixed so as to earn 20% margin on the total revenues.

Q2) X Ltd. manufactures sugar. At present company has not maintained any specific cost record. The company now is covered under Cost Accounting Record Rules of The Institute of Cost Accountants of India. The company has asked you to design the cost system with the object of scientific ascertainment of the cost.

P.T.O

As a Cost Consultant, design the cost accounting system. Your answer must include a brief description of various cost records to be maintained by the company along with various reports to be generated so as to be useful in management decision making system. Make logical assumptions to support your answer.

Q3) S. Ltd. manufactures a product which costs as under

Fixed Expenses per month Rs. 10,00,000/-

Variable Expenses per unit Rs. 100/-

Sales at present 10,000 units per month at a selling price of Rs.300/-

- a) A proposal to extent the sale to a foreign market has come, where demand for additional 5,000 units per month is expected. However, in order to do this it will be necessary to absorb additional shipping charges and duties amounting to Rs. 120/- per unit. Will it be profitable to accept this proposal?
- (b) A domestic chain store has offered to buy 5,000 units per month at Rs. 180/- per unit. Should this order be accepted in place of foreign order?

Q4) Your company manufactures heavy machine tools. The annual turnover of the company is Rs.500 crs. for the financial year 2011-12. It was the market leader in Gear Cutting Tools. However, a new MNC has entered into market in June, 2012 and this has resulted into shifting your order bookings to that MNC. Management has decided to focus on the cost function. Write a report as a Cost Accountant of the company on various cost reduction measures so as to withstand the pressure generated by your competitor company.

Q5) 'Decision making in Marginal Costing is to a great extent affected by Limiting Factors'. Explain the statement with the numerical examples of various key factors affecting managerial decision making.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3630

[Total No. of Pages : 4

[5064]-408

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

**RECENT ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES AND
ENVIRONMENT**

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*

Q1) Explain the salient features of Industrial, Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra, 2006.

OR

Explain the 'Agro processing Policy component of the Industrial, Investment and Infrastructure Policy of Maharashtra, 2006.

Q2) Give account of the schemes of the Maharashtra Government for promotion of micro, small and medium enterprises.

OR

Evaluate critically, the Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme. Also discuss the factors responsible for proper implementation of the scheme.

Q3) What is meant by SHG (Self Help Group)? Explain the few projects which can be undertaken through SHG.

OR

Explain the parameters of BPL and APL. Suggest ways and means for upliftment of BPL to APL.

P.T.O

Q4) 'Environment Audit has been instrumental in maintaining ecological balance.' Do you agree to this view? Explain the steps necessary to conduct environment audit of any company engaged in Handmade Paper Manufacturing.

OR

Justify the principle of Corporate Governance. Explain the measures to bring transparency in working of the corporations.

Q5) Write short notes (Any Four) :

- a) Labour Market Information Cell.
- b) Limitations of Environment Audit.
- c) Retail Policy.
- d) Cluster Approach for Development.
- e) Gram Udyog Vasahats.
- f) Recent Amendments in the Industrial Policy of Maharashtra.

Total No. of Questions : 5]

P3630

[5064]-408

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

RECENT ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES AND
ENVIRONMENT

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) महाराष्ट्र 2006 च्या औद्योगिक, गुंतवणुक व पायाभूत सुविधा धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्र 2006 च्या औद्योगिक गुंतवणुक व पायाभूत सुविधा धोरणांतर्गत कृषी प्रक्रिया धोरणाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सूक्ष्म लघू व मध्यम उद्योगांच्या वाढीसाठी महाराष्ट्र सरकारच्या योजनांचा लेखाजोगा विशद करा.

किंवा

राजीव गांधी उद्यमी मित्र योजनेचे टीकात्मक परीक्षण करा. या योजनेच्या यशस्वी अंमलबजावणीकरिता आवश्यक असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) स्वयंबचत गट म्हणजे काय? स्वयंबचत गटाद्वारा राबविल्या जाऊ शकणाऱ्या प्रकल्पांची माहिती द्या.

किंवा

दारिद्र्य रेषेखालील व दारिद्र्यरेषेवरील स्थिती मोजण्याची परिमाणे (Parameters) स्पष्ट करा. दारिद्र्य रेषेखालील व दारिद्र्यरेषेवरील लोकसंख्येचे जीवनमान सुधारण्यासाठी आपण कोणते उपाय सुचवाल.

प्रश्न 4) पर्यावरण अंकेक्षण हे पर्यावरणाचा समतोल राखण्यासाठी उत्तम साधन आहे या विधानाशी आपण सहमत आहात काय ? हातकागद तयार करणाऱ्या उत्पादन संस्थेच्या पर्यावरण अंकेक्षणांसाठी कोणत्या टप्प्यांची गरज आहे ते स्पष्ट करा.

किंवा

प्रमंडळीय नियंत्रणाच्या तत्वाचे समर्थन करा. कंपनी व्यवहारामध्ये पारदर्शकता आणण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या विविध उपायांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) मजूर विपणन माहिती कक्ष
- ब) पर्यावरणीय अंकेक्षणाच्या मर्यादा
- क) किरकोळ व्यापार धोरण
- ड) विकासाकरिता आवश्यक असणारा समुच्चय दृष्टिकोन
- इ) ग्राम उद्योग वसाहत
- फ) महाराष्ट्राच्या औद्योगिक धोरणातील नजिकच्या काळातील बदल

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3631

[Total No. of Pages : 7

[5064]-409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) Solve any three cases from Part - II.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) What is Case study? Describe the steps involved in solving the Case study. **[15]**

OR

Explain role of Case study in Managerial Decisions. **[15]**

Q2) Explain in detail the various approaches to Case Study Method. **[10]**

OR

Explain the advantages & dis-advantages of Case Study Method. **[10]**

PART - II

Q3) Attempt any three cases from the following :

Case No. 1

Green Pad is an American company engaged in the Manufacture and Marketing of Environment Friendly Bio-Fertilisers. Recently this company set up an Indian Subsidiary, by the name Green Pad (India) Ltd. Its test marketing has

P.T.O

thrown up poor results. The company realises that inspite of the general awareness about the hazards of chemical fertilisers, the farmers still prefer to use them. This is due to three reasons :- [25]

- a) Subsidy/Loan is available for the purchase of chemical fertilisers.
- b) The chemical fertilisers are believed to give a guaranteed increase in the crop yield.
- c) Environment Friendly Bio-fertilisers are believed to be slow in action and not likely to boost the crop yield.

Analyse the situation and extend your suggestions for ‘better sales’ to the Marketing Manager of Green Pad (India) Ltd.

Case No. 2

For several months, the supervisors of a large corporation have been very dissatisfied with the new division head. Before the arrival of the new division head, the department had functioned as a cohesive effective unit combining hard work with equal amount of leisure. The division head has very strong ideas about the type of environment his employees should have. As one supervisor puts it, it resembles a full scale military operation. No longer are employees allowed to place personal belonging, on the walls of their offices or have occasional informal gathering during office hours. The bottom line has become productivity first, with the employees feelings being considered as an after thought. Grassroot employees as well as supervisory personnel are very upset about the changes in structure and their dissatisfaction is beginning to showup in their performances. Because of the decreased productivity levels, the supervisors have been informed that if they do not shape up their subordinates the axe will fall on several hands”. The frustration and anger is now beginning to come to a full boil and the supervisors have decided to meet to discuss the situation. [25]

Question :

- a) Identify the leadership style of the Division Head from the Angle of Managerial Grid.
- b) From the view point of Theory X and Y. What assumptions did the new Head make about the way in which people were more effectively?

Case No. 3

An Engineering Industry in a cosmopolitan city was not running well. After much frustration, with consultation of the people experienced in Management and technology, it was set right and substantial process was made.

At this stage, an outsider was brought into head the unit. He was a retired medical practitioner in a former state.

The new head's background (Medical profession in a native state) and of the local people did not go well together. There was much stress and strain. Finally, things seemed to settle down. Production improved through pressure. Previous senior people were not happy but did not leave. [25]

Some Issues

- a) Why did the financier (owner) bring in a Medical man?
- b) Why did he not give a chance to his own men or take a professional man from the field.
- c) Why did senior people not leave or protest more effectively?
- d) What does rise in production after such a change indicate.
- e) Why were knowledgeable people consulted earlier, and the new head brought later?

Case No. 4

Shri. Kulkarni is working in a Warana Co-operative sugar Factory from the last 25 years, looking after a Sugarcane department of 25 employees. He is not technically qualified man, but is a practical man having good practical experience in a sugarcane field.

He is very good knowledge about variety of sugarcane. However he is very irregular in attendance. Sometimes remaining absent for about 6 to 7 days in a month. He gives various excuses such as (1) He has to see the Co-operative authorities (2) Attend the advocate for discussing Co-operative issues (3) Sickness of his own or his wife etc.

Due to his absenteeism, he does not get full salary of the month and time, which leads to borrowing money from his assistance, and this money generally not returned. This has resulted in loss of work, if his senior officer had not taken case of the some from time to time. The problem is how to tackle this man so that he will be useful and contribute to the betterment of the Co-operative sugar factory. He was warned twice for his irregular attendance. His increment was withheld for one year for the same reason by the M.D. of the factory. Analyse the case and express your views about following issues. [25]

- a) Is Shri. Kulkarni a good and skilled workman or a good supervisor?
- b) Are his experience and talent used to best advantages by keeping him as a poor supervisor?
- c) What action can be taken to improve Shri. Kulkarni.

Total No. of Questions : 3]

P3631

[5064]-409

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - C)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) भाग - I मधील सर्व प्रश्न सक्तीचे आहेत.
 - 2) भाग - II मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी (समस्या अभ्यास) म्हणजे काय? केस स्टडी सोडविताना समाविष्ट होणाऱ्या पायऱ्या विषद करा. [15]

किंवा

व्यवस्थापकिय निर्णयामध्ये केस स्टडीची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 2) केस स्टडी पद्धतीचे विविध दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

किंवा

केस स्टडी पद्धतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [10]

भाग - II

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणतेही तीन केसेस सोडवा.

केस नं 1.

ग्रीन पॅड ही एक अमेरिकन कंपनी आहे. पर्यावरणपूरक जैविक खतांचे उत्पादन आणि विपणन ही कंपनी करते. नुकतेच या कंपनीने भारतामध्ये शाखा सुरू केली आहे. या शाखेचे नाव ग्रीन पॅड (इंडिया) लि. असे आहे. या कंपनीने चाचणी विपणन केले परंतु त्यांचे निकाल चांगले आले नाहीत.

कंपनीच्या असे लक्षात आले की, जरी रासायनिक खतांचे धोके या बाबत शेतकऱ्यांना जाणीव असली तरी शेतकरी तीच खते वापरण्यास प्राधान्य देतात. याची खालील तीन कारणे आहेत. [25]

- अ) रासायनिक खते घेण्यासाठी अनुदान/कर्जे उपलब्ध असतात.
- ब) पिकाच्या वाढीची हमी रासायनिक खताच्या वापरामध्ये असते.
- क) पर्यावरण पूरक जैविक खतांचा परिणाम सावकाश होतो तसेच पिकांची वाढ जास्त प्रमाणात होत नाही असा समज आहे.

या परिस्थितीचे विश्लेषण करा आणि कंपनीच्या खतांची विक्री वाढावी यासाठी ग्रीन पॅड (इंडिया) लि. च्या विपणन व्यवस्थापकास सूचना करा.

केस नं 2.

गेले काही महीने एका मोठ्या संस्थेतील नवीन विभाग-प्रमुखाबद्दल पर्यवेक्षक असमाधानी आहेत. नवीन विभाग-प्रमुख घेण्यापूर्वी कामगारांमधील वातावरण अतिशय उत्तम खेळीमेळीचे व कार्य तत्परतेचे होते. एवढेच नव्हेतर काम पूर्ण करून ही त्यांना मोकळा वेळ मिळत असे. नवीन विभाग-प्रमुखांचा कामाबद्दलचा दृष्टीकोन एका विशिष्ट पद्धतीचा होता. कामगारांच्या दृष्टीने कामाची पद्धती हकूमशाही पद्धतीची होती या पद्धतीनुसार कामगारांनी आपल्या वैयक्तिक वस्तू भितीवर ठेवू नयेत, कामाच्या वेळेत एकमेकांशी भेटू अथवा बोलू नये अपेक्षित होते. या धोरणाचा प्रमुख आणि प्रथम हेतू उत्पादकता वाढविणे आणि नंतर कामगारांच्या भावनांचा विचार करावा असा होता. खालच्या पातळीवरील कामगार आणि पर्यवेक्षक या धोरणाबद्दल असमाधानी आहेत व याचा परिणाम त्यांच्या कामावर दिसू लागला आहे. घटनांच्या उत्पादकतेसाठी उपाय म्हणून पर्यवेक्षकांनी कामगारांना उत्पादन वाढविण्यासाठी प्रवृत्त करावे अन्यथा दोघानाही जबाबदार धरण्यात येईल. कर्मचाऱ्यांचा संताप आणि नैराश्य यामुळे वातावरण असंतोषाचे झाले आहे आणि मोठ्या प्रमाणावरील चर्चेतून हा प्रश्न सोडविण्याचे ठरले. [25]

प्रश्न -

- अ) नवीन विभाग-प्रमुखाची नेतृत्व पद्धती व्यवस्थापन चौकटीच्या दृष्टीकोनातून ओळखा.
- ब) 'क्ष' व 'य' सिद्धांतानुसार नवीन विभाग-प्रमुखाने कोणते धोरण स्विकारले आहे?

केस नं 3.

एका मोठ्या शहरात इंजिनियरिंग क्षेत्रात असणारा उद्योगधंदा व्यवस्थितपणे चालविला जात नव्हता, त्यामुळे कारखान्याचा मालक निराश झाला होता. व्यवस्थापन व तांत्रिक क्षेत्रातील तज्ञ, त्यासंगी व अनुभवी असलेल्या व्यक्तीकडून मालकाने सल्ला घेतला होता आणि हळूहळू परिस्थिती सुधारली व कारखान्याने चांगली प्रगती केली.

परंतु कारखाना चांगला चालू असताना मालकाने कारखान्याच्या प्रमुखपदी एका निवृत्त डॉक्टराची नेमणूक केली. हा डॉक्टर पूर्वीच्या एका संस्थानात वैद्यकीय व्यवसाय करित होता.

या नव्या प्रमुखाची पार्श्वभूमी व कारखान्यातील इतर कर्मचारी या दोन घटकांमध्ये तफावत दिसून येऊ लागली व कर्मचाऱ्यांची ओढाताण सुरु झाली. परिस्थिती सुधारली असे वाटले, परंतु असे झाले नाही. वर्चस्व व प्रभावामुळे उत्पादन वाढले, परंतु वरिष्ठ कर्मचारी मात्र असमाधानी होते तरीही ते कारखाना सोडू शकले नाहीत. [25]

निर्माण झालेले मुद्दे/प्रश्न :-

- अ) कारखान्याच्या मालकाने निवृत्त डॉक्टरांना प्रमुखपदी का नेमले?
- ब) कारखान्याच्या प्रमुखपदी कंपनीतीलच व्यक्तीला का संधी दिली नाही अथवा त्याच क्षेत्रातील व्यावसायिक व्यक्तीची का नेमणूक केली नाही?
- क) वरिष्ठ कर्मचाऱ्यानी राजीनामे का दिले नाहीत? किंवा आणखी परिणामकारक रीतीने निषेध का केला नाही?
- ड) अशा प्रकारच्या बदलांमुळे उत्पादनामध्ये वाढच झाली हे काय सुचविते?
- इ) अगदी सुरवातीला व्यवस्थापन व तांत्रिक क्षेत्रातील व्यक्तींचा का सल्ला घेतला गेला व नविन व्यक्तीला नंतर का आणले गेले?

केस नं 4.

श्री कुलकर्णी हे वारणा सहकारी साखर कारखान्यात गेल्या 25 वर्षांपासून कार्यरत असून 25 कर्मचारी असलेल्या ऊस विभागाचे प्रमुख आहेत. ते तांत्रिकदृष्ट्या शिक्षित नसले तरी ऊस क्षेत्रातील एक अनुभवी व व्यवहार ज्ञान असलेले गृहस्थ आहेत. ऊसांच्या विविध जातीबद्दल त्यांना चांगले ज्ञान आहे. असे असले तरी नियमितपणे हजर राहण्याबाबत श्री. कुलकर्णी उदासिन आहेत. काही वेळेस महिन्यातून 6 ते 7 दिवस ते गैरहजर राहतात. तसेच गैरहजेरीबाबत पुढीलप्रमाणे अनेक कारणे देतात. उदा. 1) सहकारातील उच्च पदस्थांना भेटणे 2) सहकारातील प्रश्नांबाबत वकीलांचा सल्ला घेणे व चर्चा करणे. 3) स्वतःचे किंवा पत्नीचे आजारपण.

त्यांच्या या सततच्या गैरहजेरीमुळे त्यांना संपूर्ण महिन्याचा पगार मिळत नसे, म्हणून ते इतराकडून, त्यांच्या सहकार्यांकडून व कामगारांकडून घेत असत, परंतु असे कर्ज सहसा परत करित नसे, यामुळे त्यांचा सहकारी व कर्मचाऱ्यांवरील वचक हळूहळू कमी झाला. त्या ऊस विभागामध्ये बेशिस्त वाढून कामकाज कमी झाले, परंतु त्यांच्या वरिष्ठांनी याबाबत काहीही केले नाही.

आता असा प्रश्न उपस्थित झाला की, श्री कुलकर्णी यांचा कारखान्याच्या विकासासाठी कसा उपयोग करून घेता येईल, व एकंदर परिस्थिती कशी हाताळता येईल. श्री कुलकर्णी याना गैरहजेरीबाबत दोन वेळेस समज देण्यात आली. तसेच कार्यकारी संचालकांमार्फत त्यांची एक वर्षासाठी पगारवाढ थोपविण्यात आली. केसचे विश्लेषण करून तुमचे मत स्पष्ट करा. [25]

प्रश्न :-

- अ) श्री कुलकर्णी हे चांगले तज्ञ कर्मचारी आहेत की उत्तम पर्यवेक्षक आहेत?
- ब) त्यांना पर्यवेक्षक ठेवून त्यांच्यातील बुद्धीमतेचा चांगला उपयोग केलेला आहे काय?
- क) श्री कुलकर्णी यांच्यामध्ये सुधारणा होण्यासाठी कोणती कृती योजना करावयास हवी?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3632

[Total No. of Pages : 4

[5064] - 410

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Change Management? Explain the significance of Change Management? **[20]**

OR

What is Kaizen? Explain the elements and merits of Kaizen. **[20]**

Q2) What is turn around Management? Explain the steps involved in turn around management. **[20]**

OR

What is Cross-Cultural Management? State the issues in Cross-Cultural Management. **[20]**

Q3) Explain the tools of Enterprise Resource Planning (ERP). **[20]**

OR

Explain the role and importance of merger in Business. **[20]**

P.T.O.

Q4) Explain the Five's system of Quality Management. **[20]**

OR

What is Enterprise Resource Planning (ERP)? State the difference between Enterprise Resource Planning and Computers. **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two): **[20]**

- a) Global Management System.
- b) Six Sigma.
- c) Re-organisation of Business.
- d) Importance of Managing Change.

Total No. of Questions : 5]

P3632

[5064] - 410

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Recent Advances in Business Administration

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय? बदलाच्या व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
कायज्ञान म्हणजे काय? कायज्ञानचे घटक व फायदे स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 2) पुनरुज्जीवन व्यवस्थापन म्हणजे काय? पुनरुज्जीवन व्यवस्थापनात असणारे टप्पे स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतर सांस्कृतिक व्यवस्थापन म्हणजे काय? आंतर-सांस्कृतिक व्यवस्थापना मधील समस्या नमुद करा. [20]
- प्रश्न 3) ऍट्रप्रार्इस रिसोर्स प्लॅनिंगची (ERP) साधने स्पष्ट करा. [20]
किंवा
उद्योगामधील विलिनिकरणाची भूमिका व त्याचे महत्व स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) गुणवत्ता व्यवस्थापनाचे फाईव्हस प्रणाली स्पष्ट करा. [20]

किंवा

एँटरप्राईस रिसोर्स प्लॅनिंग म्हणजे काय? संगणक व इ. आर. पी. मधील फरक नमुद करा. [20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) जागतिक व्यवस्थापन प्रणाली

ब) सिक्स सिग्मा

क) उद्योगाची पूर्व-संघटना

ड) बदलाचे व्यवस्थापनाचे महत्व

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3633

[Total No. of Pages : 6

[5064] - 411

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Case Studies in Business Administration

(2008 Pattern) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all the questions.*
- 2) *Each question carries 25 marks.*

Q1) Evaluate the advantages and limitations of Case Study Method as a means to resolve various issues in the management of the company.

OR

Explain in detail with suitable practical examples various routine as well as strategic decisions taken by the Board of Directors of any corporate form of organization. Make logical assumptions in support of your answer.

Q2) Ms. Renuka was working as an Accounts Assistant in ED (I) Ltd., a small scale manufacturing unit. Due to slowdown, her company declared lay off, due to which she had to be away from her present job. She got another job in a similar company which was at a distance of 60 kilometers from the present workplace. However, the salary offered was much below her present compensation.

After about nine months hence she was again invited to resume her duties by her former employer. Surprisingly, she refused to rejoin the former company and preferred to be with the newly joined organization. In an informal discussion with her, she justified her decision on the following grounds:

- a) Less interference by the immediate supervisor in routine work.
- b) Extreme co-operation by the bossed.
- c) Fair and just treatment.
- d) Opportunity to grow with the organization etc.

P.T.O.

Like Ms. Renuka, many former laid off employees of ED (I) Ltd. preferred to stay with their new employer.

Justify Renuka's case in view of the Motivational Back-Up required to be developed in ED (I) Ltd. State and explain various motivational factors necessary to retain the employees.

OR

You run a management consultancy organization. A client has approached you to prepare a Project Report to be submitted to avail of finance from the bank. Imagine any business and prepare Project Report to be submitted to the bank.

Q3) Sunil More has just completed BE (Civil) from one of the engineering colleges. He is from a village, about 100 kms. far off from the city. His father owns over 100 acres of land, which is under the cultivation of sugarcane.

While in his final year of engineering, Sunil attended a two day workshop on 'Horticultural Opportunities' organized by the local chamber of commerce. One of the speakers was an expert from Israel. The programme gave lot of information on the markets, cultivation etc. of vegetables, fruits and flowers.

He was much impressed about the prospects for 'strawberry cultivation'. He started collecting market information about that fruit. It was found that the 'strawberry' had a great export potential in European market. The technical expertise to grow and market the product was available on a local level.

After a careful study, Sunil decided to venture into cultivation and marketing of 'Strawberries'. He could convince his father in allocating about 25 acres of land for this project.

Make a SWOT analysis of Sunil's decision.

OR

You have been working as Vice President (Operations) in a company engaged in the steel business on a massive scale. Your plants are in various countries around the world. Your management has set a mission to acquire the small steel plants, which were run almost as sick units by other companies. Which considerations, according to you are to be strategically weighed before arriving at a decision to acquire a steel plant, being run as a sick unit by other organization?

You may quote the contemporary examples in support of your answer.

Q4) Your company is engaged in manufacturing of Machine Tools. You are leader in Milling Machines. Your machines are marketed not only in India but all over the world. Your main customers include industrial houses such as TATA, AMBANI, MITTALS, etc. You were market leaders in Machine Tools for last 25 years.

However, now the situation is changing and your competitor has spread the wings in domestic as well as export market. You have left no option, but to maintain the quality at the same time to cut down your costs.

Your management has asked you to review the working and suggest various cost cutting measures necessary to sustain the competitive market.

Draft your observations on existing business and measures necessary to sustain the competition. Take a review of both-Internal as well as External factors.

OR

You must have observed many advertisements in the Newspapers about selling 'SECOND HOME' at any serene place. Imagine that you are the owner of any such construction company which is interested to develop SECOND HOMES. Enlist and explain all the steps required to be executed from 'CONCEPT TO COMPELTION'.

Your answer must be exhaustive and should capable of being used as a guideline to any such developer.

Total No. of Questions : 5]

P3633

[5064] - 411

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Case Studies in Business Administration

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) प्रत्येक प्रश्नास 25 गुण आहेत.

प्रश्न 1) समस्या अध्ययन पद्धतीचे फायदे व मर्यादा विशद करा.

किंवा

कंपनीच्या संचालक मंडळाला घ्यावे लागणारे दैनंदिन तसेच व्यूहात्मक निर्णयांचे उदाहरणासहित स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 2) इडि (I) या लघु उद्योगामध्ये श्रीमती रेणुका या लेखाकर्म मदतनीस या पदावर काम करीत होत्या. औद्योगिक मंदीमुळे उत्पादन कमी झाल्याने कंपनीने टाळेबंदी जाहीर केली त्यामुळे रेणुका यांना आपली नोकरी गमवावी लागली. पाठीशी अनुभव असल्याने त्यांना लगेचच दुसऱ्या कंपनीमध्ये नोकरी मिळाली. परंतु ती कंपनी सुमारे 60 किमी दूर होती व वेतन देखील सध्यापेक्षा बरेच कमी होते. सुमारे 9 महिन्यांनंतर रेणुका यांना पूर्वीच्या कंपनीने पूर्वीच्याच पदावर रूजू होण्याची विनंती केली. तथापि रेणुका यांनी त्यास नकार दिला. त्यांच्याशी अनौपचारिक चर्चा केली असता त्यांनी खालील प्रतिक्रिय दिल्या.

- अ) वरिष्ठांकरवी कमीतकमी हस्तक्षेप, निर्णय स्वातंत्र्य
ब) कमालीचे सहकार्य
क) योग्य व न्याय वागणूक
ड) संघटनेच्या वाढीबरोबरच स्वतःच्या वाढीस वाव- इ.

[5064]-411

4

वैशिष्ट्ये नवीन कंपनीबाबत रेणूका यांनी सांगितली. रेणूका यांच्या प्रमाणेच कित्येक कर्मचाऱ्यांनी आपापल्या नवीन संघटनेमध्येच राहण्यास प्राधान्य दिले.

अ) रेणूका यांच्या निर्णयाशी आपण कितपत सहमत आहात ?

ब) इडि (I) कंपनीच्या अभिप्रेरण धोरणाची चर्चा करून अभिप्रेरणाचे (Motivational Factors) विविध घटक स्पष्ट करा.

किंवा

आपण व्यवस्थापन सल्लागार आहात आपल्या ग्राहकास बँकेकडून वित्त पुरवठ्याची गरज आहे. त्यासाठी बँकेस अर्जासोबत सादर करण्यासाठीचा 'प्रकल्प अहवाल' तयार करा. या प्रश्नाच्या उत्तरासाठी आपण कोणताही व्यवसाय गृहीत धरू शकता.

प्रश्न 3) सुनील मोरे यांनी नुकतीच स्थापत्य अभियंता ही पदवी प्राप्त केली. ते एका खेडेगावातून शिकण्यासाठी शहरात आले त्यांच्या वडिलांची 100 एकर शेती असून त्यामध्ये ते ऊस पिकवितात. महाविद्यालयामध्ये असताना त्यांनी 'फ्लोद्यान-एक सुवर्ण संधी' या विषयावरील चर्चासत्रास हजेरी लावली. त्या चर्चासत्रासाठी एका वक्त्यांना इस्त्राईल हून बोलाविण्यात आले होते. त्या कार्यक्रमांमध्ये विविध फळे, भाज्या इ-च्या लागवड व विपणनाविषयी चर्चा करण्यात आली. चर्चासत्रामधून प्रेरणा घेऊन सुनील यांनी आपल्या शेतीमध्ये स्ट्रॉबेरी ची लागवड करण्याचे ठरविले. या साठी त्यांनी सुमारे 25 एकर शेती ऊस उत्पादनाकडून स्ट्रॉबेरीकडे वळविण्यासाठी आपल्या वडिलांची संमती मिळविली.

सुनील यांच्या या निर्णयाचे 'ताकसंधो' (SWOT) विश्लेषण करा.

किंवा

प्रचंड मोठ्या प्रमाणावर कार्यरत असलेल्या पोलाद निर्मिती करणाऱ्या कारखान्याचे आपण उपाध्यक्ष आहात. आपल्या कंपनीचे कारखाने जगात अनेक ठिकाणी आहेत. छोटे व आजारी कारखाने ताब्यात घेऊन त्यांचा विकास करण्याचे उद्दिष्ट आपल्या संचालक मंडळाने ठरविले आहे.

असे छोटे व आजारी कारखाने ताब्यात घेण्यापूर्वी कोणकोणत्या घटकांचा विचार करावा असे आपणास वाटते ?

सध्या जागतिकस्तरावर या संदर्भात चालू असलेल्या विविध आर्थिक घडामोडींच्या आधारे याचे विवेचन करा.

प्रश्न 4) आपली कंपनी यंत्रसामुग्रीचे उत्पादन करते. 'मिलिंग मशीन' तयार करण्यात आपला हातखंडा आहे. केवळ भारतातच नव्हे तर परदेशातील बऱ्याच देशांमध्ये आपली यंत्रे विकली जातात. टाटा, अंबानी, मित्तल यांसारख्या मोठ्या उद्योगांना गेली 25 वर्षे आपली यंत्रे विकली जातात.

तथापि आता परिस्थिती बदलत चालली असून आपल्या प्रतिस्पर्धी कंपनीने देश परदेशात त्यांचा व्यवसाय वाढविण्यास सुरुवात केली आहे. त्यामुळे किंमत कमी करण्याबरोबरच गुणवत्ता टिकविण्यासाठी प्रयत्न करण्याची गरज भासू लागली आहे.

या स्पर्धेस तोंड देण्यासाठी कोणत्या अंतर्गत व बहिःस्थ उपाययोजनांची गरज आहे हे विशद करणारा अहवाल लिहा.

किंवा

'शांत व नयनरम्य ठिकाणी आपले दुसरे घर' यांसारख्या जाहिराती आपण वाचत असालच. अशा एका बांधकाम व्यावसायिकाला या प्रकल्पाची सुरुवात करावयाची आहे.

यासाठी कोणकोणत्या बाबींचा विचार करावा लागेल व त्यासाठी नियोजन कसे करावे यावर एक दीर्घ टिपण तयार करा.

आपले टिपण इतर व्यवसाय बंधूंना आदर्शवत वाटावे असे तयार करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3634

[Total No. of Pages : 2

[5064] - 412

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Recent Advances in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Group - E) (Special Paper - VII) (New)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is E-Governance? Explain the procedure of adjudication under Information Technology Act, 2002.

OR

- a) What are the main objects of Information Technology Act 2002?
- b) Explain the Certifying Authorities and Retention of Information.

Q2) What do you mean by “Right to Information”? What are the duties of Public Information Officer.

OR

Explain the following terms with reference to companies Act 1956.

- a) Listing Agreement.
- b) Deposit of Wills.
- c) Legal documents under Companies Act.

P.T.O.

- Q3)** a) State the salient features of Right to Information Act.
b) Explain the Information Commissioner's Powers.

OR

- a) Explain the importance of Securitization Act 2002.
b) Explain the powers of Security and Exchange Board of India.

- Q4)** a) Write a detail note on 'Establishment of Appellate Tribunal'.
b) Write a detail note on 'Audit of Securities and Exchange Board of India.

OR

What are the instruments chargeable to stamp duty? Explain the powers of State Governments relating to stamp duty under Indian Stamp Act, 1899.

Q5) Write short notes (any four):

- a) Compulsory registration.
b) Adjudication.
c) Cyber regulation.
d) Digital signature.
e) Inside trading.
f) Object of Debt Recovery Act, 1993.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3635

[Total No. of Pages : 4

[5064] - 413

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Group - E) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt any 4 cases.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Shri. S.P. Morgan started using the mark “container” as a trade mark for his freight containers. He spent a huge amount on the advertisement of such freight containers, so that they become very popular in the containers, so that they become very popular in the market. After 10 years, he applied for registration on the ground that his freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the trade mark objecting that the trade mark was descriptive word directly Indicating the nature and the character of good of the trader.

Discuss the case with referance to the relevant provisions necessary for the registration of trade mark and advise Shri. S.P. Morgan to defend registrar’s objection. **[25]**

Q2) Shri. P.M. Desai is a doctor in All India institute of Medical Sciences. He invents a machine which can deliver glucose to a patient through the skin by causing the pores of the skin to absorb glucose and deliver it to the blood stream. The claim of the doctor of such an invention is rebuked by the medical community is being highly improbable and useless in invention. However, when the Invention is put to demonstration it is found to be indeed effective. It is claimed by the doctors that it is to be highly useful method of treatment to diabetes by regulating the amount of glucose supply to the blood. Now, that invention has been strongly welcomed by the medical community, as being a new useful and non-obvious method of treatment. **[25]**

Discuss in detail:

- a) The legal provision in relation to patent law and
- b) Can the doctor claim in the invention under the law.

P.T.O.

Q3) Shri. Sameer is a scientist in space research. He discusses a scientific principle with his colleagues. One of the colleagues, Shri. P.C. Sharma uses the principle and invents working device based on the same principle. Another colleagues Shri. A.K. Bhat who was instrumental in suggesting the manner of putting in place the arrangement of the mechanical devices claims himself that he is the true and first inventor and applies for the patent.

Discuss in detail:

[25]

- a) The relevant provisions of patent law for the patent.
- b) Is Mr. A.K. Bhat entitle to apply for the Patent?
- c) If not, who out of three can apply for the Patent?

Q4) ‘Madhukar’ a famous writer in Marathi wrote a novel titled “Maze Jivan” in 1998. The novel was an autobiography of “Madhukar”. It was fully melo-dramatic story. He received a Maharashtra Government’s Award for the novel. In the year 2011, Akbar Niyazi produced a film in Marathi titled “Jagnekathin hot hai” and was directed by Mr. Subhod khandgave. The film was superhit. But is was largely discussed the said film was based on the novel of MV. Madhukar. Madhukar filed a case in court of law claiming the royalty. But Akbar said the film is original and not based on any novel. There are some events matching with the autobiography of Madhukar but it was only a coincidance, so he is not entitle for compensation.

Discuss the case in detail. Also state whether Mr. Madhukar is entitled for the royalty/compensation or not?

[25]

Q5) In an E Trade Agreement, signature is based exclusively on asymmetric methods or techniques. It has been described as a special door, which can be opened with four keys lock. The two keys are on every side of the door, and each of these two keys belong to a single party, both the partics stand respectively on each side of the door and both of them have different keys. One of them is co-incident with the key possessed by the other party since they have agreed on the shape and notches in the key (Public key), however the other party is not, and none of the partics knows exactly, what kind of the notches the other key will have. One thing is sure that the door can only be opened when the four keys are in it. Once both the parties have locked the keys into the door it is possible to open it and for the parties to be sure that, they can negotiate through that open door safety without fear that an outsider might interfere in their business.

Discuss with reference to the authentication of electronic records using digital signatures.

[25]

Total No. of Questions : 5]

P3635

[5064] - 413

M.Com. (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Group - E) (Special Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) कोणत्याही चार केसेस सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) श्री. एस. पी. मॉरगन यांनी आपल्या 'भाडोत्री कंटेनर्ससाठी' 'कंटेनर्स' या चिन्हाचा व्यापारी चिन्ह म्हणून वापर करण्यास सुरुवात केली. त्या व्यापारी चिन्हाच्या जाहिरातीवर त्यांनी प्रचंड खर्च केला. त्यामुळे त्या चिन्हाला बाजारपेठेत फार प्रसिद्धी मिळाली दहा वर्षांनंतर त्या भाडोत्री कंटेनर्सला शंभर टक्के भिन्नत्वदर्शक नावीन्यना प्राप्त झाल्यामुळे त्यांनी ट्रेड मार्कस नोंदणीसाठी अर्ज केला. तथापि, व्यापारी चिन्ह हे स्पष्टीकरणात्मक शब्द व्यापाऱ्याच्या मालाचे स्वरूप व गुणवैशिष्ट्य दर्शवितो, या हरकतीवर निबंधकाने त्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी नाकारली आहे.

या समस्येच्या संदर्भाने व्यापारी चिन्ह नोंदणी संबंधी आवश्यक असणाऱ्या तरतूदींची चर्चा करा आणि निबंधकाच्या हरकतीस प्रतिवाद करण्यासाठी श्री. एस. पी. मॉरगन यांना मार्गदर्शन करा.[25]

प्रश्न 2) श्री. पी. एम. देसाई हे ऑल इंडिया वैद्यकिय शास्त्र संस्थेत डॉक्टर आहेत. त्यांनी रुग्णांच्या शरिरात त्वचेच्या छीद्रांद्वारे ग्लुकोज सोडून त्याच्या रक्त प्रवाहात त्याचे विलीनीकरण करता येऊ शकेल असे एक यंत्र शोधून काढले आहे. डॉ. देसाई यांच्या या संशोधनाचा दावा पूर्णपणे अशक्यप्राय, निरूपयोगी असल्याचे दोषारोपण वैद्यकिय समाजाने केले आहे. तथापि, हे संशोधन प्रात्यक्षिक प्रतिपादनामध्ये फार उपयुक्त आणि परिणामकारक असल्याचे सिद्ध झाले आहे. डॉक्टरांचा असा दावा आहे की, हे संशोधन रुग्णांच्या शरिरातील रक्तामध्ये ग्लुकोजचा पुरवठा नियमित करण्यासाठीची एक फार उपयुक्त पद्धती आहे. याशिवाय, ती एक उपचाराची नविन, अप्रगट आणि उपयुक्त पद्धत असल्याचे वैद्यकिय समाजाने आता मान्य केले आहे व त्याचे ते फार प्रभावीरित्या स्वागत करित आहेत. सविस्तर चर्चा करा. [25]

अ) या समस्येच्या संबंधाने पेटंट कायद्यानुसार कायदेशीर तरतूदी, व

ब) डॉक्टर आपल्या संशोधनाचा दावा या कायद्याअंतर्गत करू शकतात काय?

प्रश्न 3) श्री. समीर हे अंतराळ संशोधनातील एक शास्त्रज्ञ आहेत. ते आपल्या सहकार्यांसोबत एका शास्त्रीय मूलतत्वाची चर्चा करीत असतात. त्यांच्या सहकार्यांपैकी श्री. पी. सी. शर्मा यांनी त्या मूलतत्वाचा अवलंब करून त्याच्या आधारे एका अंतरीक्ष उपकरणाचा शोध लावला. त्यांचे दूसरे सहकारी श्री. ए. के. भट, हे साधनिक असून त्यांनी त्या उपकरणाच्या अंतरीक्ष उड्डाणासाठी यांत्रिक कार्यपद्धतीचे निर्देशन केले. त्यामुळे ते त्या उपकरणाचे खरे व प्रथम संशोधक आहेत, असा दावा करून पेटंट मिळविण्यासाठी त्यांनी अर्ज केला आहे.

सविस्तर चर्चा करा -

[25]

अ) पेटंट कायद्याच्या पेटंट मिळविण्यासाठीच्या तरतूदी.

ब) श्री. ए. के. भट यांना पेटंटसाठी अर्ज करण्याचा अधिकार आहे किंवा नाही ?

क) जर नसेल तर त्या तिघांपैकी पेटंटसाठी कोण अर्ज करू शकेल ?

प्रश्न 4) श्री. मधुकर ह्या मराठीतील प्रसिद्ध लेखकाने 1998 मध्ये त्यांचे आत्मचरित्र “माझे जिवन” नावाने प्रसिद्ध केले. सदर आत्मचरित्र म्हणजे एक शोकांतिक प्रमाणेच होते. सदरच्या आत्मचरित्रासाठी त्यांना महाराष्ट्र सरकारचा पुरस्कार प्राप्त झाला होता. 2011 मध्ये श्री. अकबर नियाझी यांनी मराठी सिनेमा निर्माण केला ज्याचे नाव ‘जगणे कठीण होत आहे’ असे होते. सदर सिनेमाचे दिग्दर्शन सुबोध खांडगवे यांनी केले होते. सिनेमा खुप सुपरहिट झाला. मात्र याविषयी खूप चर्चा होती की हा सिनेमा श्री. मधुकर यांच्या कादंबरीवर आधारित आहे. श्री. मधुकर यांनी रॉयल्टी मिळण्यासाठी न्यायालयामध्ये अर्ज दाखल केला. मात्र श्री. अकबर म्हणाले की सिनेमा मूळ कथेवर आधारित आहे व तो श्री. मधुकर यांच्या कादंबरीवर आधारित नाही. सिनेमातील काही घटना या श्री. मधुकर यांच्या आत्मचरित्राशी साधर्म्य असणाऱ्या आहेत, मात्र हा निव्वळ योगायोग आहे, म्हणून श्री मधुकर यांना रॉयल्टी व नुकसानभरपाई देणे शक्य होणार नाही. सदर केसची सविस्तर चर्चा करा. श्री. मधुकर रॉयल्टी किंवा नुकसान भरपाई मिळण्यास पात्र आहेत कि नाही याविषयी मतप्रदर्शन करा. [25]

प्रश्न 5) ई-व्यापार करारांतर्गत स्वाक्षरी ही फक्त प्रमाणबद्ध पद्धती किंवा तंत्रावर अवलंबून आहे. सदर स्वाक्षरी ही विशेष दरवाजा म्हणून स्पष्ट करण्यात आली असून तो दरवाजा चार चाव्यांद्वारे उघडला जावू शकतो. या दरवाजाच्या दोन्ही बाजूस प्रत्येकी दोन चाव्या लागतात आणि त्या दोन चाव्यांपैकी एक चावी एका पक्षाच्या मालकीची असले दरवाजाच्या प्रत्येकी दोन चाव्या लागतात आणि त्या दोन चाव्यांपैकी एक चावी एका पक्षाच्या मालकीची असले दरवाजाच्या प्रत्येक बाजूस दोन्ही पक्ष भिन्न-भिन्न चाव्यांसोबत क्रमाने उभे राहतात. दोन पक्षांपैकी एका पक्षाच्या ताब्यात योगायोगाने दुसऱ्या पक्षाची चावी येऊ शकते की, ज्याद्वारे ते त्या चावीच्या आकार आणि खाचा संबंधीत चावीच्या आहेत. (जनतेची चावी) असे मान्य करतात, परंतु दुसऱ्या अगर अन्य कोणत्याही पक्षाला दुसऱ्या चावीला कोणत्या प्रकारच्या खाचा आहेत हे माहित नसते. तथापि, हे मात्र निश्चीत आहे की, तो पर्यंत योग्य त्या चार चाव्या दरवाजाच्या कुलपाला लावल्या जाणार नाहीत तो पर्यंत दरवाजा उघडला जाणार नाही. एकदा दोन्ही पक्ष आपआपल्या चाव्या दरवाजाच्या कुलुपाला लावून तो उघडला जाईल याची शाश्वती दर्शवितात त्यानंतर ते दरवाजा सुरक्षित आणि कोणत्याही भयाशिवाय उघडण्यासंबंधी बोलणी करतात, या प्रकारच्या त्यांच्या बोलणीच्या व्यवसायात बाह्य व्यक्तीला हस्तक्षेप करता येईल.

इलेक्ट्रॉनिक कागदपत्रांच्या अधिकृततेच्या संदर्भाने संगणक स्वाक्षऱ्यांचा अवलंब करून चर्चा करा.

[25]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3636

[Total No. of Pages : 4

[5064] - 414

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Why did International Co-operative Alliance consider it necessary to have the principles of Co-operation reviewed?

OR

Explain the role of Co-operative leader.

Q2) What Strategy should Co-operatives adopt to meet the challenges posed by globalisation?

OR

Explain the role of self help group in rural development.

Q3) Compare and contrast self help groups and micro finance organizations.

OR

Discuss the formation and organization of self help groups.

P.T.O.

Q4) Briefly review the report of any one of the committees regarding farmer's suicides.

OR

What according to you are the reasons for farmer's suicides?

Q5) Write short notes (Any Two):

- a) Sickness of Co-operative institutions.
- b) Co-operative social responsibility.
- c) Six Sigma Technique.
- d) Women empowerment through self help groups.

Total No. of Questions : 5]

P3636

[5064] - 414

M.Com. (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Recent Advances in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
-
-

प्रश्न 1) सहकाराच्या तत्वांचा पुनर्विचार करण्याची गरज आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघाला का वाटली ?

किंवा

सहकारी नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) जागतिकीकरणाच्या आव्हानांना तोंड देण्यासाठी सहकारी संस्थांची कोणती व्यूहरचना स्वीकारावी ?

किंवा

ग्रामीण विकासातील स्वयं सहाय्यता गटांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) स्वयं सहाय्यता गट आणि सूक्ष्म वित्त संस्थांमधील साम्य-भेद सांगा.

किंवा

स्वयं सहाय्यता गटांची स्थापना आणि व्यवस्थापनाबाबत चर्चा करा.

प्रश्न 4) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्याबाबत अभ्यास करणाऱ्या कोणत्याही एका समितीच्या अहवालाचा अढावा द्या.

किंवा

तुमच्या मतानुसार शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यामागील कारणे कोणती आहेत?

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकारी संस्थांचे आजारपण
- ब) सहकाराचे सामाजिक दायित्व
- क) सिक्स सिग्मा तंत्र
- ड) स्वयं सहाय्यता गटांमार्फत महिलांचे सबलीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3637

[Total No. of Pages : 8

[5064] - 415

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory. Attempt any three questions from the remaining.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Describe the utility and importance of case study method in the research and in the business world for solving the problems.

OR

State the types of cases. What are the various steps in solving a particular case?

Q2) Analyse the following case and answer the questions.

Solapur co-operative sugar, a fast growing and leading sugar mill in Solapur district, had commenced its production 15 years earlier. The mill employed more than 500 workers. Shri Kartik Patole, aged 45 years, was the mill's purchase and stores manager. His department had 20 clerks and 5 computer operators. Shri Baburao Gunjal, aged 50 years, was the mill's administrative officer who also looked after personnel. His department had 30 clerks and 8 computer operators.

Both were with the mill since its establishment. Also, both were commerce graduates and possessed very good knowledge about the Co-operative sugar-mills functioning. They also were very particular in their work and also popular among their respective staffs.

The Board of Directors of the mill was efficient and during their tenure, they had taken various decisions which are in favour of the mill and Shareholders. However, the Board lost the last election and hence changed the Board of Directors. The new board members, through highly qualified, were quite young and inexperienced, but keenly interested in further developing the mill.

P.T.O.

The new Board also desired to set up a distillery as a by-product unit. As an internal reorganisation, the new board wanted MBA graduates to head their purchase and administration departments among other. Accordingly after passing the necessary board resolutions, these two posts were advertised in the local and state level newspapers.

When both Shri Patole and Shri Gunjal came to know about it, they both approached the chairman of the board and tried to convince him that they would like to offer themselves as the candidates for the posts advertised on the basis of their experience and not qualification. The chairman, however, could not be convinced and the board proceeded with the appointments of new department heads. On hearing about it, both Shri Patole and Shri Gunjal proceeded on long leaves. The chairman tried to call them in his office for personal discussions; but they responded by sending in their resignations. In due course, the chairman came to know that both of them were taken up in responsible position by another co-operative sugar-mill in the nearby district. Review questions.

- a) Do you think that the new board's step in appointing fresh MBA graduates as department heads was correct?
- b) What advantage would the sugar mill would gain by appointing better qualified persons as department heads?
- c) What advise would you like to give to the new board?
- d) For retaining Shri Patole & Shri Gunjal, would it have been advisable to split their respective department into two, that is, purchase & materials, also general administration and personnel?

Q3) Discuss and analyse the following case and answer the review questions.

A leading State Co-operative Bank, with its head office, five regional offices and 28 branches at district places, working with 1300 employees is located in the state's capital. Shri Subhash Patil, Managing Director of the bank, once voiced an idea of setting up a staff training centre in the bank's head office. The idea soon became a topic of discussion should be set up such a centre or continue to rely on external training agencies. The M.D. had even visualised the hiring out of the training services of the bank, appointed faculty to other Co-operative banks, so as to make the training centre as a profit centre within the bank. Shri Ghorpade, the bank's executive director incharge of the human resource management (HRM) and who was responsible for the training of the employees, through in favour of the idea, however, wondered whether his department should be run as the peripheral business activity of the bank or should it concentrate exclusively on the training of their own employees.

Review questions:

- a) Should the bank set up its own training centre or continue with the already existing external training system?
- b) Should the bank use its own training centre to train the employees of other Co-operative banks?

Q4) Analyse the following case and answer the review questions.

Pritam steel Co-operative Ltd. established 15 years before by Mr. Bhagwat was having a booming time. At that time Mr. Bhagwat, worked as a chairman of Co-operative business. He knew his all employees and they also knew him, production standard were always maintained and labour turnover was practically non-existing. As the business of Co-operative steel limited mushroomed, the number of employees had progressively increased. Thus, Mr. Bhagwat's greetings and conversations with his workers became less frequent. In fact, he had so many things to do, that he could no longer supervise the factory. Thus, he hired another man, Mr. Godbole as a plant supervisor. At this time through the number of workers increased to about 500, labour turnover and absenteeism increased along with the labour cases. The only things that decreased productivity. In order to meet the situations, Mr. Bhagwat granted substantial increase in wages which were already high and made some arrangements for incremental earnings based on merit rating and seniority. Yet, labour turnover and absenteeism continued at a high rate. On investigation, it was found that the new plant supervisor, lacked the patience and understanding which is necessary for dealing with the employees. When something was found wrong, he was scolding the employees but no attempt was made to find the cause of faulty work. Meanwhile, labour unrest developed. The workers began to complain about working on Saturdays and not having either time or facilities to change from work clothes to original dresses after work, about toilet facilities etc. Some of the claims were not found sufficiently justified or easy to meet. Mr. Bhagwat offered the workers as a compensation, a new rise in wages with more liberty in allowing vacation time all of which the company could well afford.

Review questions:

- a) Were the steps taken by Mr. Bhagwat, right or wrong?
- b) What do you think he should have done in order to improve the situation?

Q5) Ramratan is a food processing Co-operative industry. The industry having 100 workers. Earlier the Cooperative industry had in its employment a sweeper, who maintained the cleanliness of the entire industry including that of the toilets. This sweeper resigned for personal reasons and in a hurry. The personnel officer employed a new sweeper.

The new sweeper worked diligently. But the day he was asked to clean the toilets, he refused to do so. He said he was prepared for do any except cleaning of the toilets. In the meanwhile, the workers had joined the trade union.

The personnel officer called the Union leaders for discussion on the problem to resolve the impasse. The Union leader contended that the workman was employed as a “Sweeper” and not as a “Wet Sweeper”. While joining work, he was not told that he would have to clean toilets. He was a diligent worker, but he was not prepared to do demeaning work like cleaning toilets. The management was asked to employ another “Wet Sweeper” only for cleaning the toilets. The Union was threatening to call a strike if there was no settlements of the dispute.

The management contended the hygiene is very important in the food processing industry. The earlier sweeper had done all the work including cleaning toilets. Employing an additional “Wet Sweeper” was beyond the financial capacity of the industry and anyway there was not enough work to be given to him throughout the day.

Questions:

- a) What do you think of the manner in which the new sweeper was recruited?
- b) What do you say about attitude of the Union, the new sweeper and the personnel officer in this case?
- c) What is the way out to solve impasse?

Total No. of Questions : 5]

P3637

[5064] - 415

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Case Studies in Co-Operation and Rural Development

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे. ऊर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) संशोधन आणि व्यवसाय जगताचे प्रश्न सोडविण्यासाठी केस स्टडी पद्धतीची उपयुक्तता आणि महत्व विशद करा.

किंवा

केसेसचे विविध प्रकार सांगा. विशिष्ट केस सोडविण्याच्या विविध पायऱ्या कोणत्या आहेत ?

प्रश्न 2) पुढील केसचे विश्लेषण करून प्रश्नांची उत्तरे द्या.

सोलापूर सहकारी साखर कारखाना हा जलद वाढणारा आणि असा कारखाना सोलापूर जिल्ह्यात अग्रगण्य आहे. या कारखान्याने 15 वर्षांपूर्वी उत्पादनाला सुरुवात केली होती. कारखान्यामध्ये 500 पेक्षा अधिक कर्मचारी होते. श्री कार्तिक पाटोळे हे 45 वर्ष वयाचे असून ते खरेदी आणि भांडार विभागाचे व्यवस्थापक आहेत. त्यांच्या विभागात 20 कारकुन व 5 संगणक चालक (Computer operator) आहेत. श्री बाबुराव गुंजाळ, वय 50 वर्ष हे कारखान्याचे प्रशासन अधिकारी असून मनुष्यबळ खात्याचेही प्रमुख आहेत. त्यांच्या विभागात 30 कारकुन आणि 8 संगणक संचालक आहेत. कारखान्याच्या स्थापनेपासून दोघेही सेवेत आहेत. दोघेही वाणिज्य शाखेचे पदवीधर असून त्यांना सहकारी साखर कारखान्याच्या कामकाजाची अतिषय चांगली माहिती आहे. दोघेही आपापल्या कामामध्ये जागरूक असून त्यांच्या स्टाफमध्ये प्रसिद्ध आहेत.

कारखान्याचे संचालक मंडळ अतिषय कार्यक्षम असून त्यांच्या कालावधीमध्ये त्यांनी कारखाना व सभासदांच्या हिताचे अनेक चांगले निर्णय घेतले होते. तथापि मागील निवडणुकीमध्ये त्यांचा

पराभव झाला व संचालक मंडळात बदल झाला. कारखान्यामध्ये मद्य निर्मिती/डिस्टिलरी हा उपपदार्थ निर्मितीची त्यांची इच्छा होती. नवीन संचालक मंडळ उद्येशिक्षित, तरूण परंतु अनानुभवी होते- परंतु कारखान्याच्या भविष्यकालीन प्रगतीबाबत उत्सुक होते. अंतर्गत पुर्नरचनेचा भाग म्हणून खरेदी विभाग आणि व्यवस्थापन विभागामध्ये एम. वी. ए झालेल्यांचा समावेश असावा अशी नवीन बोर्डाची धारणा होती. यानुसार बोर्डाचे ठराव संमत झाले व या दोन जागांसाठी स्थानिक आणि वण्यस्तरावरील वर्तमानपत्रात जाहिरात देण्यात आली.

वरील माहिती प्राप्त होताच. श्री पाटोळे आणि श्री गुंजाळ बोर्डाच्या चेअरमनला भेटून संबंधित जागेसाठी अर्हता नसली तरी अनुभवाच्या जोरावर निवड करावी अशी विनंती केली. परंतु चेअरमन या गोष्टीला राजी झाले नाहीत आणि बोर्डाच्या ठरावानुसार खरेदी आणि व्यवस्थापन विभागासाठी नवीन नेमणुका करण्यात आल्या हे ऐकल्यानंतर श्री पाटोळे आणि श्री गुंजाळ दिर्घ मुदतीच्या रजेवर गेले. चेअरमननी त्यांना आपल्या कार्यालयात चर्चेसाठी बोलाविण्याचा प्रयत्न केला. परंतु प्रत्युत्तर म्हणून त्यांनी आपले राजीनामे पाठवून दिले. कालांतराने चेअरमनला अशी माहिती मिळाली की, शेजारच्या जिल्ह्यातील एका दुसऱ्या साखर कारखान्यात त्या दोघांच्या जबाबदारीच्या जागेवर नियुक्त्या झालेल्या होत्या.

- प्रश्न : अ) विभागप्रमुख म्हणून नव्याने सुटलेले एम. बी. ए. पदवीधर नेमण्याच नवीन बोर्डाचे पाऊल योग्य आहे काय ?
- ब) विभाग प्रमुख म्हणून चांगल्या शिक्षित लोकांची नियुक्ती केल्याने साखर कारखान्याला कोणते फायदे मिळण्याची शक्यता आहे ?
- क) नवीन बोर्डाला आपण कोणता सल्ला द्याल.
- ड) श्री पाटोळे आणि गुंजाळ यांना नोकरीत कायम ठेवण्याच्या दृष्टिने त्यांच्या विभागाचे माल व्यवस्थापन आणि खरेदी आणि मनुष्यबळ व सामान्य प्रशासन अशा दोन भागात विभागणी करणे योग्य होईल काय ?

प्रश्न 3) एक आघाडीची राज्य सहकारी बँक आहे, जिचे मुख्य कार्यालय, 5 प्रादेशिक कार्यालये आणि 28 शाखा जिल्ह्याच्या ठिकाणी आहेत. बँकेचे 1300 कर्मचारी असून ही बँक राज्याच्या राजधानीच्या ठिकाणी आहे. श्री सुभाष पाटील हे बँकेचे व्यवस्थापकीय संचालक आहेत. त्यांना बँकेच्या मुख्य कार्यालयात कर्मचारी प्रशिक्षण विभाग सुरु करण्याची कल्पना सुचली. सदर कल्पना लगेचच एक चर्चेचा विषय बनली. बँकेत प्रशिक्षण विभाग सुरू करावा किंवा नेहमीच्या बाह्य प्रशिक्षण विभागाची सेवा सुरु ठेवावी हाच चर्चेचा विषय होता. बँकेच्या प्रशिक्षण विभागात शिक्षकांची नियुक्ती करून. त्यांची सेवा इतर सहकारी बँकांनाही फी आकारून देवून प्रशिक्षण विभाग एक बँकेचाच नफा मिळवून देणारे केंद्र असावे असा दृष्टिकोन बँकेच्या व्यवस्थापकीय संचालकांचा आहे श्री घोरपडे बँकेचे कार्यकारी संचालक (Executive Director) आहेत. बँकेच्या मनुष्यबळ संसाधन व्यवस्थापनाचे प्रमुख आहेत. प्रशिक्षणाच्या कल्पनेप्रमाणे कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याची त्यांची जबाबदारी आहे. परंतु त्यांनी आश्चर्य व्यक्त केले की, त्यांच्या विभागाने प्रशिक्षण हा बँकेचा विशेष व्यावसायिक उपक्रम चालवावा की, त्यांच्या विभागाने केवळ स्वतःच्या कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्याचे काम करावे याबाबत कर्मचाऱ्यांनी आपले स्पष्ट मत दिले नाही.

- प्रश्न : अ) बँकेने स्वतःचे प्रशिक्षण केंद्र सुरु केले पाहिजेच का किंवा सध्या अस्तित्वात असलेली बाह्य प्रशिक्षण पद्धती सुरु ठेवावी ?
- ब) बँकेने स्वतःच्या प्रशिक्षण केंद्राचा उपयोग इतर सहकारी बँकांच्या कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी करावाच काय ?

प्रश्न 4) पुढील केसचे विश्लेषण करून प्रश्नांची उत्तरे द्या.

श्री भागवत यांनी 15 वर्षांपूर्वी प्रिंम स्टील सहकारी मर्यादित या संस्थेची स्थापना केली, त्यावेळी तेजीची परिस्थिती होती. त्यावेळेस मि. भागवत हे सहकारी संस्थेचे चेअरमन म्हणून काम पाहत होते. ते सर्व कर्मचाऱ्यांना ओळखत होते तसेच सर्व कर्मचारी त्यांना ओळखत होते. उत्पादनाची गुणवत्ता टिकून होती तसेच कर्मचाऱ्यांची अदलाबदल जवळपास नव्हती. व्यवसायाची मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याने कर्मचाऱ्यांच्या संखेतही वाढ झाली. त्यामुळे कर्मचाऱ्यांना भेटणे त्यांच्याशी सुसंवाद साधणे या गोष्टी भागवतांकडून कमी होत गेल्या, खरे म्हणजे त्यांना विविध प्रकारची कामे होती, त्यामुळे कारखान्याचे सुपरव्हिजन जास्त वेळेपर्यंत करणे त्यांना शक्य नव्हते. त्यांमुळे श्री गोडबोले यांची प्लॅन्ट सुपरवायझर म्हणून नेमणूक केली. त्यावेळेस कर्मचाऱ्यांची संख्या 500 पेक्षा अधिक झाली, कामगारांची अदलाबदल; गैरहजेरी, कर्मचाऱ्यांच्या केसेस यामध्ये वाढ झाली. केवळ घट म्हणजे उत्पादनक्षमता कमी झाली होती. या परिस्थितीला सामोरे जाण्यासाठी भागवत यांनी कर्मचाऱ्यांना मोठ्या प्रमाणात वेतनवाढी मंजूर केल्या, मुळातच त्यांचे वेतन अधिक होते. तसेच गुणवत्ता आणि अनुभव यावर आधारित पंगारामध्ये वाढ करण्याचे ठरविले-तरीसुद्धा कामगारांची अदलाबदल आणि गैरहजेरीचे प्रमाण अधिक होते. शोधाअंती असे दिसले की, नवीन प्लॅन्ट सुपरवायझरला कामगारांना समजून घेण्याची क्षमता आणि संयम नव्हता. काहीही चुकीचे दिसले की तो कामगारांवर ओरडत असे परंतु काम का चुकते हे शोधण्याचा प्रयत्न होत नसे. कालांतराने कामगारांमध्ये अस्वस्थता वाढत गेली. शनिवारी काम करण्याबाबत किंवा कामावरील कपडे बदलण्यास वेळ न मिळणेबाबत किंवा स्वच्छतेच्या सुविधाबाबत व इतर स्वरूपाच्या कामगारांच्या तक्रारी वाढत गेल्या. कामगारांच्या काही मागण्या संयुक्तिक नव्हत्या किंवा मान्य करणे सोपे नव्हते. श्री भागवत यांनी मोबदला म्हणून कामगारांना नव्याने वेतनवाढ देवून सुट्टीचा कालावधी वाढवून दिला, जो कंपनीला परवडणारा होता.

प्रश्न : अ) श्री भागवत यांनी उचललेली पाऊले बरोबर होती का चूक

- ब) परिस्थितीमध्ये सुधारणा करण्याच्या दृष्टिने त्यांनी काय करावयास हवे होणे असे आपणास वाटते.

प्रश्न 5) रामरतन ही अन्यप्रक्रिया सहकारी उद्योग आहे. या उद्योगामध्ये 100 कामगार आहेत. याअगोदर या सहकारी उद्योगामध्ये एक झाडुवाला कामाला होता, तो पूर्ण उद्योगाची स्वच्छता करत असे तसेच स्वच्छतागृहाची सुध्दा सफाई करित असे. या झाडुवाल्याने स्वतःच्या व्यक्तिगत कारणास्तव राजीनामा दिला आणि घाईने निघून गेला.

नवीन झाडुवाला प्रामाणिकपणे काम करीत होता. परंतु एके दिवशी त्याला स्वच्छतागृहाची सफाई करण्यास सांगितले, परंतु त्याने हे काम करण्यास नकार दिला. स्वच्छतागृहाची सफाई सोडून बाकी कोणतेही काम करण्याची तयारी त्याने दर्शविली होती. दरम्यानच्या काळात त्याने कामगार संघटना जाँइन केली/कामगार संघटनेचा सभासद झाला.

कामगार अधिकाऱ्याने या प्रश्नाचा गुंता सोडविण्यासाठी संघटनेच्या नेत्याला चर्चेला बोलाविले. संघटनेच्या नेत्याने सांगितले की, या कामगाराची नेमणूक झाडुवाला म्हणून झाली आहे स्वच्छता करण्यासाठी नाही (स्वच्छतागृहाची सफाई) तसेच कामावर हजर होताना स्वच्छतागृहाची सफाई करावी लागेल असे त्याला सांगितले नव्हते. तो प्रामाणिक कामगार आहे, परंतु हलक्या स्तरावरील काम करण्याची त्याची तयारी नाही. केवळ स्वच्छतागृहाची स्वच्छता करण्यासाठी वेगळ्या कर्मचाऱ्याची नियुक्ती करावी असे व्यवस्थापनाला सांगितले. या वादामध्ये योग्य तोडगा निघाला नाही तर संपावर जाण्याची धमकी संघटनेने दिली.

अन्य प्रक्रिया उद्योगामध्ये आरोग्य हे महत्वाचे असते अशी भावना व्यवस्थापनाची होती. या अगोदरचा झाडुवाला इतर स्वच्छतेबरोबर स्वच्छतागृहाचीसुद्धा स्वच्छता करीत होता. नवीन स्वच्छता कामगाराची नियुक्ती करणे उद्योगाच्या आर्थिक आवाक्याबाहेरचे होते, तसेच संपूर्ण दिवसभरात त्याला देण्यासाठी पुरेसे कामही नव्हते.

- प्रश्न : अ) नवीन झाडुवाल्याची नेमणूक करताना वापरलेल्या पद्धतीबाबत आपले काय मत आहे.
- ब) कामगार संघटना, नवीन झाडुवाला आणि कामगार अधिकाऱ्याच्या (Personnel Officer) मानसिकतेबद्दले आपण काय म्हणाल ?
- क) या केसमधील गुंता कसा सोडविता येईल.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4970

[Total No. of Pages : 4

[5064]-416

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - G)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the recent developments in banking with reference to _____

- a) Non performing assets
- b) Capital adequacy
- c) Customer service
- d) Financial inclusion

OR

Explain in detail the concepts of 'CAMELS' in banking.

Q2) Explain the technological developments in bank with reference to electronic funds transfer. How will it help Indian economy to become a cashless economy?

OR

Explain the meaning and working of the following _____

- a) MutualFund
- b) Asset securitization companies

Q3) What is factoring? Explain in detail the working of the factoring companies.

OR

Explain in detail all the derivative products available in the Indian Capital Market.

P.T.O.

Q4) Explain the recent reforms in the capital market of India with reference to primary capital market.

OR

Explain merger and acquisition. What are different forms of mergers? What are the rationale behind mergers among banks? Support your answer with some examples of mergers in Indian Banking.

Q5) Write notes on (Any Two)

- a) Working of Repo and Reverse Repo
- b) Micro finance institutions in India
- c) Regulation and functions of stock exchanges
- d) Call Money Market

Total No. of Questions : 5]

P4970

[5064]-416

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - G)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकिंग क्षेत्रातील अलिकडच्या काळातील विकास खालील बाबींना अनुसरून स्पष्ट करा.

- अ) निष्क्रिय मालमत्ता
- ब) भांडवल पुरतेपणा
- क) ग्राहक सेवा
- ड) वित्तीय समावेश

किंवा

बँकिंग मधील 'कॅमेल्स' ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने निधीचे हस्तांतरण याला अनुसरून बँकांमधील तंत्रवैज्ञानिक विकास स्पष्ट करा. भारतीय अर्थव्यवस्थेस रोकडविरहित अर्थव्यवस्था बनविण्यास ती कशाप्रकारे मदत करेल.

किंवा

खालील बाबींचा अर्थ आणि कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.

- अ) परस्पर निधी
- ब) मत्ता तारणीकरण कंपनी

प्रश्न 3) अडत व्यवहार म्हणजे काय? अडत कंपन्यांची कार्यप्रणाली सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय भांडवल बाजारात असलेले सर्व अनुजात सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्राथमिक भांडवल बाजारास अनुसरून भारतीय भांडवल बाजारातील अलिकडच्या काळातील बदल (सुधारणा) स्पष्ट करा.

किंवा

विलीनीकरण आणि संपादन स्पष्ट करा. विलीनीकरणाचे विविध प्रकार काय आहेत? बँकांमधील विलीनीकरणामागील तार्किकता काय आहे? भारतीय बँकिंगमधील झालेल्या विलीनीकरणाची उदाहरणे घेऊन आपल्या उत्तराचे समर्थन करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) रेपो आणि रिव्हर्स रेपो यांची कार्यपध्दती
- ब) भारतातील सुक्ष्म वित्त संस्था
- क) रोखे बाजाराची नियमने आणि कार्ये
- ड) मागणी देय पैसा बाजार

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P3638

[Total No. of Pages : 6

[5064] - 417

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Study in Banking & Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Figures to the right indicate full marks.*
- 2) *Solve any five cases from the following.*

Q1) Give your suggestions on the following cases.

- a) Mr. Anil is a trader & holds a current account with SBI. His current account balance as on April 11, 2011 is Rs. 25,000. Mr. Anil draws a cheque worth Rs. 24,500/- on April 12, 2011. Would SBI honour this cheque when presented for payment. **[5]**
- b) Mr. Sunil has a savings bank account with Bank of India. His account balance is Rs. 19,000/- as on May 01, 2011. He also has a loan account with the bank which is overdue on May 01, 2011. The overdue amount is Rs. 14,000/-. Can Bank of India use the savings account balance of Mr. Sunil to recover the amount of loan due from him. **[5]**
- c) Mr. Ram is a trader. SBI sanctioned him a loan of Rs. 15,000/- on February 01, 2011. Mr. Ram has not paid any instalment till March 25, 2011. Can this account be termed as non Performing Asset? **[5]**
- d) Mr. Advani & Sons wish to establish a bank in private sector. What condition do they need to fulfil for the same. **[5]**

Q2) How would you deal with the following cases as a branch manager of a bank? Justify.

- a) Mr. Amar has a savings account in a bank & he persistently issues cheques without sufficient balance in his account. **[5]**
- b) Mr. Shah deposited a cheque dated 01.05.2011 on 15.04.2011, in his bank account. **[5]**
- c) A customer deposited a cheque dated 01.04.2011 on 19.04.2011. **[5]**
- d) Mr. 'A' presents a cheque dated 27.08.2010 on 31.03.2011. **[5]**

P.T.O.

- Q3)** a) Mr. 'A' purchases a demand draft of Rs. 30,000/- from Nasik branch of Bank of Maharashtra drawn on its Mumbai branch, in favour of Mr. B. The draft is lost in transit before reaching the payee. One week later Mr. 'A' reports this to the issuing branch & demands a duplicate Draft. **[10]**
- i) Can the bank issue him a duplicate draft?
 - ii) What precautions can the bank take to protect its interest?
- b) What are the due dates of the following instruments? Explain your answer.
- i) A bill of exchange dated 5th January 2011 payable three months after date. **[3]**
 - ii) A bill of exchange dated 1st February 2011 payable 60 days after date. **[3]**
 - iii) A bill of exchange dated 23rd December 2010 payable one month after date. **[4]**
- Q4)** a) Mr. Anand has Gold worth Rs. 50,000/-. He is in need of money & hence pledges the same with Bank of Baroda. What precautions do you think should the Bank take while giving the advance against Gold? **[10]**
- b) Mr. Sharma has a Fixed Deposit of Rs. 50,000/- with Dena Bank. The account matured on January 15, 2011 but Mr. Sharma did not take the payment on maturity. He goes to the bank two months after the maturity date & demand that interest be paid for the post maturity period also. **[10]**
- i) Will the bank consider his demand?
 - ii) What interest would the bank pay to Mr. Sharma for the period after the maturity of the F.D.?
- Q5)** Mr. Ved Prakash holds 100 shares of State Bank of India. He is interested in opening a Demat account for depositing these shares based on this information answer the following questions: **[20]**
- a) What is a Demat Account?
 - b) Where should Mr. Prakash open his Demat account?
 - c) Can he deposit the SBI shares in the newly opened demat account?
 - d) How many shares should one hold to open a demat account?
 - e) How many demat accounts can an individual open?

Q6) Mr. Mohan avails a safe deposit locker facility provided by ICICI Bank. Answer the following questions based on safe deposit locker facility. [20]

- a) What is the difference between safe custody and safe deposit locker?
- b) Can a private bank like ICICI bank provide safe deposit locker facility.
- c) Can Mr. Mohan avail the locker facility jointly with his wife.
- d) How are the safe deposit locker transactions carried out?

Q7) Mr. Sudarshan approaches Punjab National Bank for opening a savings bank account. Give your comments on the following:

- a) What are KYC norms? [10]
- b) Is it necessary for Punjab National Bank to follow these norms while opening a savings bank account? [3]
- c) Can Punjab National Bank be allowed to open Mr. Sudarshan's savings account? [3]
- d) What precautions should a bank take while opening savings account for a Hindu Undivided family? [4]

Total No. of Questions : 7]

P3638

[5064] - 417

M.Com. (Semester - IV)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Case Study in Banking & Finance

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत व उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
2) खालील पैकी कोणत्याही पाच केसेस सोडवा.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढील केसेसच्या संदर्भात तुमच्या सुचना द्या.

- अ) श्री अनिल हे व्यापारी असून त्यांचे स्टेट बँक ऑफ इंडियात चालू खाते आहे. 11 एप्रिल 2011 रोजी त्यांच्या चालू खात्यात रू 25000/- शिल्लक होते. श्री अनिल यांनी 12 एप्रिल 2011 रोजी चालू खात्यावर रूपये 24500/- चा धनादेश काढला. हा धनादेश पैसे मीळण्यासाठी बँकेत सादर केल्यानंतर बँक त्याचा आदर करेल? [5]
- ब) श्री सुनिल यांचे बँक ऑफ इंडियात बचत खाते आहे. 1 मे 2011 रोजी त्यांच्या खात्यावर रूपये 19000/- शिल्लक आहेत. त्याच बँकेत त्यांचे कर्ज खाते आहे की जे 1 मे 2011 रोजी थकीत आहे. थकीत कर्ज रक्कम रू. 14000/- आहे. बँक ऑफ इंडिया सुनिलच्या थकीत कर्ज वसुली साठी बचत खात्यातील शिल्लक वापरू शकेल? [5]
- क) श्री राम हे व्यापारी आहेत. स्टेट बँक ऑफ इंडियाने त्यांना रू 15000 चे कर्ज दिलेले आहे. कर्ज दिल्याची तारीख 1 फेब्रुवारी 2011 आहे. श्री राम यांनी 24 मार्च 2011 पर्यंत कर्ज परतीचा एकही हप्ता बँकेला दिलेला नाही. या खात्यास निष्क्रिय मालमत्ता खाते म्हणून मानले जाईल? [5]
- ड) श्री आडवाणी आणि बंधू खाजगी क्षेत्रात बँक काढू इच्छितात. यासाठी त्यांनी कोणत्या अटी पूर्ण केल्या पाहिजे. [5]

- प्रश्न 2)** बँक शाखा व्यवस्थापक म्हणून पुढील केसेसच्या संदर्भात आपण काय निर्णय घ्याल? समर्थन करा.
- अ) श्री अमर यांचे बँकेत बचत खाते आहे आणि ते जाणूनबूजून खात्यात पुरेशी शिल्लक नसतांना धनादेश काढतात. [5]
- ब) श्री. शाहा यांनी 1 मे 2011 या तारखेचा धनादेश 14 एप्रिल 2011 रोजी बँकेत सादर केला. [5]
- क) खातेदाराने 1 एप्रिल 2011 या तारखेचा धनादेश 19 एप्रिल 2011 रोजी बँकेत जमा केला. [5]
- ड) श्री अ यांनी 27 ऑगस्ट 2010 या तारखेचा धनादेश 31 मार्च 2011 रोजी बँकेत सादर केला. [5]
- प्रश्न 3)** अ) श्री अ यांनी श्री ब करीता रूपये 30000/- चा बँक ऑफ महाराष्ट्राच्या नाशिक शाखेतून त्यांच्याच मुंबई शाखेवरील धनाकर्ष खरेदी केला. प्रवासात हा धनाकर्ष गहाळ झाला असे समजले. एक आठवड्या नंतर श्री अ यांनी ही घटना नाशिक शाखेस कळविली आणि धनाकर्षाची दुसरी नकल बँकेकडे मागीतली. [10]
- i) बँक धनाकर्षाची दुसरी नकल देऊ शकते?
- ii) बँकेने आपल्या हितासाठी कोणती काळजी घेतली पाहिजे?
- ब) पुढील दस्तऐवजांच्या देय्य तारखा कोणत्या असतील? आपले स्पष्टीकरण लिहा.
- i) तीन महिन्यांनंतर देय्य असलेले, 5 जानेवारी 2011 चे विनीमयपत्र. [3]
- ii) 60 दिवसानंतर देय्य असलेले, 1 फेब्रुवारी 2011 चे विनीमयपत्र. [3]
- iii) एक महिन्यांनंतर देय्य असलेले, 23 डिसेंबर 2010 रोजी काढलेले विनीमय पत्र. [4]
- प्रश्न 4)** अ) श्री अनंद यांच्या कडे रू. 50000/- सोने आहे. त्यांना पैशाची गरज आसून त्यांनी हे सोने बँक ऑफ बडोदात तारण ठेवलेले आहे. सोन्याच्या तारणावर कर्ज देतांना तुमच्या मते बँकेने कोणती काळजी घ्यावी. [10]
- ब) श्री शर्मा यांची देना बँकेत रू. 50000/- ची मुदत ठेव आहे. ठेवीची मुदत 15 जानेवारी 2011 रोजी पूर्ण झाली. मुदत पूर्ती तारखेस श्री शर्मा यांनी बँकेकडून पैसे घेतले नाही. मुदती नंतर दोन महिन्यांनी श्री शर्मा बँकेत गेले आणि बँकेकडे मुदतीनंतरच्या दोन महिन्यांचे व्याज मागीतले.
- i) बँक त्यांची मागणी मान्य करेल? [5]
- ii) मुदत ठेवीच्या मुदती नंतर बँक श्री शर्मा यांना व्याज कशा पद्धतीने देईल. [5]

प्रश्न 5) श्री वेद प्रकाश यांनी स्टेट बँक ऑफ इंडियाचे 100 भाग धारण केलेले आहेत. हे भाग जमा करण्यासाठी त्यांना डिमॅट खाते उघडावयाचे आहे. या माहितीच्या आधारे पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) डिमॅट खाते म्हणजे काय?
- ब) श्री वेद प्रकाश डिमॅट खाते कोठे उघडू शकतील.
- क) या नविन उघडलेल्या डिमॅट खात्यात ते स्टेट बँकेचे भाग जमा करू शकतील?
- ड) डिमॅट खाते उघडण्यासाठी किती भाग धारण केले पाहिजे?
- इ) वैयक्तिक व्यक्ती किती डिमॅट खाते उघडू शकते?

प्रश्न 6) श्री मोहन यांना ICICI बँकेतून लॉकर सुविधा घ्यावयाची आहे. सुरक्षित लॉकर च्या संदर्भात पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) सुरक्षित खण व लॉकर्स मधील फरक सांगा.
- ब) ICICI बँके सारखी खाजगी क्षेत्रातील बँक लॉकर सुविधा देऊ शकते?
- क) श्री मोहन आपल्या पत्नी सह संयुक्त नावाने लॉकर भाड्याने घेऊ शकतात?
- ड) लॉकर चे व्यवहार कसे पूर्ण केले जातात.

प्रश्न 7) श्री सदानंद यांनी बचत खाते उघडण्यासाठी पंजाब नॅशनल बँकेवर संपर्क साधला. पुढील संदर्भात आपले स्पष्टीकरण द्या.

- अ) K.Y.C. नियम म्हणजे काय? [10]
- ब) बचत खाते उघडतांना पंजाब नॅशनल बँकेने KYC नियम पाळने बंधनकारक आहे? [3]
- क) पंजाब नॅशनल बँक श्री सदानंद यांचे बचत खाते उघडण्यास परवानगी देईल? [3]
- ड) हिंदू अविभक्त कुटुंबाचे बचत खाते उघडतांना बँकेने कोणती काळजी घ्यावी? [4]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3639

[Total No. of Pages : 4

[5064] - 418

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the role and importance of Strategic Marketing Management. [20]

OR

Explain the Ethics and Social responsibility in Integrated Campaigns. [20]

Q2) State Competitive advantage through relationship marketing. [20]

OR

What is Supply Chain Management? Explain the significance and components of Supply Chain Management. [20]

Q3) Define 'Retailing' Explain the types of Retailing. [20]

OR

Define 'Strategic Service Management' Explain Sustainable Competitive advantage of Strategic Service Management. [20]

P.T.O.

Q4) Explain relationship marketing in Industrial and Consumer markets. [20]

OR

Explain the significance and importance of Retailing. [20]

Q5) Write short notes on (Any Two): [20]

- a) Strategic Choice.
- b) AIDA Model.
- c) Channel Management.
- d) Strategic role of services.

Total No. of Questions : 5]

P3639

[5064] - 418

M.Com. Part - II (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - VII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) व्युत्तरचनात्मक विपणन व्यवस्थापनाची भूमिका आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
एकात्मिक मोहीमेमध्ये आचार संहिता आणि सामाजिक जबाबदारी स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 2) संबध विपणन माध्यमातून होणारे स्पर्धात्मक फायदे स्पष्ट करा. [20]
किंवा
पुरवठा साखळी व्यवस्थापन म्हणजे काय? पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे महत्व आणि घटक स्पष्ट करा. [20]
- प्रश्न 3) 'किरकोळ' (Retailing) व्याख्या द्या. किरकोळचे (Retailing) विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'व्युत्तरचनात्मक सेवा व्यवस्थापन' व्याख्या द्या. व्युत्तरचनात्मक सेवा व्यवस्थापनाचे शाश्वत स्पर्धात्मक फायदे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) औद्योगिक आणि ग्राहक बाजारात संबंध विपणन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

किरकोळीची (Retailing) आवश्यकता आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) व्युत्तरचनात्मक निवड

ब) एआयडीए मॉडेल

क) चॅनेल व्यवस्थापन

ड) सेवेतील व्युत्तरचनात्मक भूमिका

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3640

[Total No. of Pages : 4

[5064] - 419

M.Com.- II (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Part - I carries 25 marks and Part - II carries 75 marks.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) Explain the steps used in solving Case Studies.

[10]

OR

Describe various approaches to Case Study.

Q2) Write short notes (Any Three):

[15]

- a) Purposes of Case Study Method.
- b) Utility of Case Study Method.
- c) Limitations of Case Study Method.
- d) Role of Case Study in Marketing Research.

P.T.O.

PART - II

Attempt any three cases from the following

Q3) Case No. 1. [25]

Taking the inspiration from the success of III D movies, Raj Publishers Limited launched 'Amazing' brand of III D coloured story books in Indian market. Each story book; in the set of ten books, was priced at Rs. 500/- The whole set was offered at Rs. 4,500/- only. Readers were offered along with the product, special type of spectacles to enjoy III D effects of pictures in the book. Despite the aggressive advertising campaign, sales could not increase. On the basis of market survey, it was understood that consumers were neither ready nor eager to buy the books.

Questions:

- 1) Why 'Amazing' books could not achieve the desired success?
- 2) Is it possible to relaunch the product? Suggest suitable marketing strategies to achieve the success.

Q4) Case No. 2 [25]

As a marketing manager of an automobile company, how will you conduct the marketing planning for launching of a new low priced, small electric car for two persons in Indian market? Before presenting your marketing plan, analyse the competitive environment in Indian automobile market.

Q5) Case No. 3 [25]

'Cheap-N-fresh' is the super market in a city mainly selling the fruits, vegetables and grocery items. Presently it is located in a crowded area of the city and doing its business verywell. However, due to the road widening policy of Municipal Corporation, this super market will have to change its location. One alternative is to acquire the place in the heart of the city which is costly, small and with the parking problem. Another alternative is to shift 10 kms. away from the present location in suburb area with less population, but at cheap rate and with ample parking area. Discuss the comparative merits and demerits of both the alternatives from marketing point of view.

Q6) Case No. 4 [25]

You are appointed as marketing manager in a company which manufactures educational audio and video CDs for school and college students, on various subjects. Prepare the sales promotional plan, including advertising copy, of this novel product.

Total No. of Questions : 6]

P3640

[5064] - 419

M.Com.- II (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Case Studies in Advanced Marketing

(2008 Pattern) (Paper - VIII)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) भाग - I साठी 25 गुण व भाग - II साठी 75 गुण आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी सोडवण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या पायऱ्या सांगा. [10]
किंवा

केस स्टडी संदर्भातील विविध दृष्टीकोन वर्णन करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) केस स्टडी पद्धतीची उद्दिष्टे
ब) केस स्टडी पद्धतीची उपयुक्तता
क) केस स्टडी पद्धतीच्या मर्यादा
ड) विपणन संशोधनामध्ये केस स्टडीची भूमिका

भाग - II

खालीलपैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.

प्रश्न 3) केस क्र. 1. [25]

श्री डायमन्शनल चित्रपटांना मिळालेल्या यशापासून स्फूर्ती घेत राज पब्लिशर्स लिमिटेडने भारतीय बाजारपेठेत 'अॅमेझिंग' या नावाने श्री डी रंगीत गोष्टींची पुस्तके विक्रीसाठी आणली होती. 10 पुस्तकांच्या संचातील प्रत्येक पुस्तकाची किंमत 500 रूपये इतकी होती. संपूर्ण संच विकत घेतल्यास तो 4,500 रूपयांना उपलब्ध होता. या श्रीडी पुस्तकातील चित्रांची मजा लुटण्यासाठी वाचकांना या पुस्तकांबरोबर विशिष्ट प्रकारचे चष्मे दिले होते. जोरदार जाहिरात मोहीम चालवूनही या पुस्तकांची अपेक्षित विक्री झाली नाही. कंपनीने केलेल्या बाजारपेठ संशोधनानंतर असं आढळून आलं की ग्राहक ही पुस्तकं घ्यायला तयार ही नव्हते आणि उत्सुकही नव्हते.

प्रश्न :

- अ) अॅमेझिंग पुस्तकांना अपेक्षित यश का मिळाले नाही?
ब) ही पुस्तके पुन्हा विक्रीसाठी बाजारपेठेत आणता येतील का? अपेक्षित यश मिळवण्यासाठी सुयोग्य विपणन व्यूहरचना सूचवा.

प्रश्न 4) केस क्र. 2.

[25]

एका ऑटोमोबाइल कंपनीतील मार्केटिंग मॅनेजर या भूमिकेतून, भारतीय बाजारपेठेत उतरवण्याच्या नवीन, दोन व्यक्तींना बसता येईल अशा एका छोट्या कमी किंमतीच्या इलेक्ट्रिक मोटारकारसाठी, विपणन नियोजन तुम्ही कसे कराल? तुमची विपणन योजना सादर करण्यापूर्वी, भारतातील वाहन उद्योग क्षेत्रातील स्पर्धात्मक पर्यावरणाचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 5) केस क्र. 3.

[25]

‘चिप-एन्-फ्रेश’ हे एका शहरातील प्रामुख्याने फळे, भाजीपाला व किराणासामान विकणारे सुपर मार्केट आहे. सध्या ते शहरातील गजबजलेल्या वस्तीत असून उत्तम व्यवसाय करत आहे. परंतु महानगरपालीकेच्या रस्तारुंदीकरणाच्या धोरणामुळे या सुपरमार्केटला आपलं स्थान लवकरच हलवावे लागणार आहे. एक पर्याय असा की हे सुपरमार्केट शहराच्या अगदी मध्यवर्ती भागात हलवावे हा आहे. पण ही संभाव्य जागा महाग, लहान आणि पार्किंगच्या समस्या असणारी आहे. दुसरा पर्याय सध्याच्या जागेपासून 10 कि. मी. अंतरावरील कमी लोकवस्ती असणाऱ्या उपनगरात जागा घेण्याचा आहे. ही जागा स्वस्तामध्ये उपलब्ध होईल आणि पार्किंगसाठी सुद्धा भरपूर जागा असेल. विपणनाच्या दृष्टीने या दोन्ही पर्यायांच्या तुलनात्मक फायद्या-तोटांच्याची चर्चा करा.

प्रश्न 6) केस क्र. 4.

[25]

शाळा व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी विविध विषयांवर शैक्षणिक ऑडिओ व व्हिडिओ सी. डी. चे उत्पादन करणाऱ्या एका कंपनीमध्ये मार्केटिंग मॅनेजर म्हणून तुमची नेमणूक केली आहे. या नावीन्यपूर्ण वस्तूसाठी जाहिरातीच्या मजकूरासह संपूर्ण विक्रयवृद्धी योजना तयार करा.

